DE časopis slovenskih delavcev

Direktor in glavni urednik Marjan Horvat
Odgovorni urednik Ciril Brajer

Ljubljana, 17. maja 1991
številka 20, letnik 50, cena 21 dinarjev

Kdo vse bi rad bil predsednik Svobodnih sindikatov

Slovenska demokratična zveza: med dvema ognjema

Kako kupiti stanovanje

Vojska obuta, zdravstvo boso

Naši športniki ne bodo na čelu razdružitve

Ravbarkomanda: Kaj je Triller ponudil Kaduncu

Priloga:
Posavski sindikalni razgledi

V četrtek ob 14. uri

– Predlog za izdajo zakona o soupravljanju delavcev bo pripravljen do 23. maja, je v odgovoru na poslansko vprašanje Milana Balažica napisala ministrica za delo Jožica Puhar. S tem je odgovorila tudi Svobodnim sindikatom, ki so že večkrat zahtevali ureditev odnosov na področju, ki je v zadnjih dveh letih absolutna domena direktorjev. Če bo ministrica držala besedo, bomo že prihodnji teden predstavili zasnovo zakona in njegove najpomembnejše rešitve.

Skupščina R Slovenije je 15. maja sprejela predloge za izdajo in osnutke 12 zakonov, s katerimi bomo pospešili osamosvojitev Slovenije kot države. Večina zakonov je šla skozi delegatske klopi brez razprave in lahko se zgodi, da bodo ti zakoni dokončno sprejeti že v nadaljevanju seje, ki je sklicana za torek, 21. maja. Delegati pa so imeli precej več pripomb in predlogov na zakone: o državljanstvu, bankah in hranilnicah in Narodni banki in verjetno ti zakoni v enem tednu še ne bodo pripravljeni.

Sodišče v Kranju je v torek, 14. maja, uvedlo stečaj za Bombažno predilnico in tkalnico Tržič, enega nekdanjih velikanov tekstilne industrije na Gorenjskem. Odločitev o stečaju so sprejeli kljub temu, da ima podjetje večje terjatve, kot so njegovi dolgovi. Brez dela je ostalo 800 delavcev in tako ima tržiška občina že 1250 nezaposlenih. Sindikati Gorenjske napovedujejo pogovore o reševanju tega problema, ki je žgoč tudi zato, ker bodo na zavode za zaposlovanje kmalu napoteni tudi številni železarji in drugi tekstilni delavci s tega območja.

Franček Kavčič

Mladost na cesti

»Kdor pri 19 letih ni revolucionaren, nima srca, kdor je revolucionaren pri 30 letih, nima pameti«
Južnoameriški pregovor

Dijaške demonstracije so po letu 1968 gotovo največji upor mladosti obstoječemu družbenemu normativizmu. Sprožilna vzroka sta zaključni izpit in matura, dejavnikov pa je mnogo. Ne bodimo ostri in hitri pri ocenjevanju ravnanja otrok, ki smo jim matere in očetje, dedki in babice, učitelji in učiteljice. Gre za mnogo stvari, ki jim je treba natanko prisluhniti, da slišimo glasove mladih. Ne gre za delomrzneže in postopače, ampak za generacijo, ki jo silimo v brezdelje in brezperspektivnost ter ji v prihodnosti nalagamo na ramena odplačevanje našega skromnega, na dolgovih zgrajenega življenjskega standarda in skrb za naše pokojnine. Nasploh bo odločala o kvaliteti našega življenja. Ta generacija je študijsko časovno obremenjena bolj kot je dolg naš osemurni delavnik, kljub vsem pretresom usmerjenega izobraževanja pa je naše srednje šolstvo kvalitetno nad splošno ravnjo zahodnoevropskega srednjega šolstva, šolstva Evrope, v katero drvimo in smo od nje vedno dlje.

Zaključni izpit je moral delati marsikdo med nami, pa tudi sprejemni izpit na fakulteti, toda v naših časih zaključni izpit ni bila interna zadeva, ki nima javne veljave. Kadar pa mladi, ki smo jih usmerili pri petnajstih letih, žele spremeniti cilje svojega življenja, smo jim na pot postavili vrsto diferencialnih izpitov, ki stanejo tudi do 6000 dinarjev. Vse to vre v tej zaneseni frustrirani generaciji, ki stopa v življenje v času sprememb političnega režima, razpada države in najhujše povojne gospodarske krize, ki ne ve, kje in kako ter kdaj bo v moškem delu služila vojsko in koga naj posluša ali uboga. Vlada jih je pognala na ulico, potem pa se z njimi na ulici noče pogovarjati. Minister varuje togost zakona, razmišlja o verouku in hori legalis ter javno razlago, da ga podpira vlada. Parlamentarna skupina pa razlaga, da je strokovno ugotovila nesprejemljivost dijaških zahtev in si tako lasti vsevednost stroke, ki je zanesljivo nima, pa tudi z mladimi se še ni pogovarjala. Če imate doma četrtošolca, ga vprašajte, kaj vse ga čaka v slabem mesecu dni in kupite mu pomirila ter mu poklonite veliko mero pozornosti. Potrebuje jo bolj kot kdajkoli. Ti otroci so zrasli v sistemu v katerem so v šoli samoupravljali, danes pa jim je ostala ulica, tako kot tisočim, desettisočim brez dela, in skrb za njihov jutri.

Ta mladost je naša slaba vest in dajmo ji podporo in razumevanje. Čisto zares so hoteli po vseh demokratičnih poteh povedati kaj hočejo in zakaj zaključnega izpita ne sprejemajo. Pravica in prihodnost sta na njihovi strani!

Milan Bratec

Sindikalni Zaupnik

Da bodo delavci bolje obveščeni,

- **izvedeli, kar jih zanima**
- **prebrali, kar morajo vedeti**
- **na tekočem s tem, kar dela njihov sindikat**
- **dobili odgovor na vsako vprašanje**
- **obveščeni o tem, kaj piše DE**

Predsedniki, zaupniki, ki dobivate DE, obesite sindikalni Zaupnik na oglasno desko, da ga bodo lahko prebrali tisti, ki jim je namenjen.

Predsednik bo, kaj pa potem...

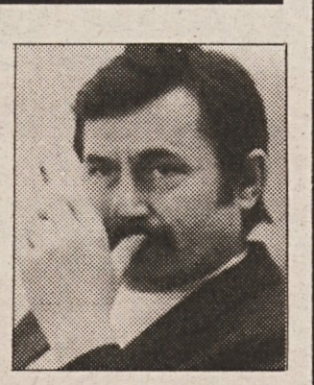

Piše: Marjan Horvat

Evidentiranje možnih kandidatov za novega predsednika Svobodnih sindikatov Slovenije je pravzaprav potekalo brez prevelikih pretresov, živčnih vojn in, neverjetno – celo brez hudih kuluarskih in zahrbtnih spopadov. S tem kateri užaljeni so se umaknili z liste kandidatov, ker najbrž v prihodnjih fazah ne bi dobili dovolj podpore za svojo kandidaturo, drugi so spet pravočasno spoznali, da zadevi ne bodo kos, saj je nenazadnje težko biti strelovod za vse, kar se dogaja v sindikatih, ki se imenujejo Svobodni, pa še nehvaležen posel, še posebej, če si predsednik.

S tem ne mislim, da jih ne bo več, saj umazane igre in opravljanja, iskanje dlake v jajcu, nenačelna modrovanja in še podobne »nevšečnosti« spadajo v del volilnih in predvolilnih iger tudi v sindikatih.

Pred nami je sedem imen, bolj ali manj znanih v sindikalnih krogih in tudi v slovenski javnosti. Tokrat lahko mirne duše zapišem, pa čeprav je zmeraj nehvaležno predvideti volilne izzide, da se bosta spopadla predvsem dva kandidata (ne smem si privoščiti imenovati ju!), med njima pa se bo tehtalo predvsem, kdo je politično bolj moder in tudi v tem smislu lahko za Svobodne sindikate doseže več v parlamentarnih krogih, in med kandidatom, ki ima več zaslug v delovanju samih sindikatov.

Toda ne glede na to, kdo bo prevzel krmilo v roke, ostaja nekaj spoznanj iz dosedanjih postopkov: resnica, ki kriči v nebo, je, da je le pet sindikatov dejavnosti v dogovorjenem času evidentiralo možne kandidate za predsednika, drugi pa so »pametno« čakali, kakor zmeraj, in tudi svojih konferenčnih obveznosti, da morajo dati na pranger vse sindikalne liderje v republiških odborih in verificirati njihove mandate, niso storili. Ker je tako, se bomo tudi v prihodnje srečevali s problematičnimi funkcionarji v nekaterih sindikatih dejavnosti – pa ne samo v njih – upokojenimi »zaslužniki« ter z ljudmi, ki se ne morejo več vrniti na svoja delovna mesta v podjetjih in ustanovah. Tudi zategadelj se bo novi predsednik Svobodnih sindikatov – kdor koli bo že izvoljen – soočal z enakimi pritiski, odpori in nerazumevanjem, kot se je doslej Ravnik. Red v sindikalni organizaciji je treba narediti, namesto »zaslužnikov« pripeljati v organizacijo ambiciozne in zdrave ljudi, takšne skratka, ki ne bodo sedeli v pisarnah, prelagali papirjev in se zaradi ohranitve svojih riti postavljali proti vsemu, kar lahko pripelje k sanaciji političnih in gmotnih razmer v Svobodnih sindikatih Slovenije.

Morda nam bo sreča mila in bo novi predsednik odločneje, pa tudi za ceno radikalnih sporov, usmeril, ob podpori predsedstva, vso svojo pozornost in zavzetost najprej in predvsem v tiste kritične točke sindikalne (ne)enotnosti, ki že nekaj časa hromijo potrebno akcijsko sposobnost Svobodnih sindikatov pri uveljavljanju stališč, usmeritev in zahtev bodisi v parlamentu bodisi v tovarnah, in če je potrebno tudi na ulicah. Naj se zgodi tako!

Javna izjava

Prav na začetku te izjave se vsem, ki ste me evidentirali za možnega kandidata za predsednika ZSSS, iskreno zahvaljumem za zaupanje in, verjamem, tudi za razumevanje. To zaupanje mi osebno resnično veliko pomeni, tudi zato, ker je sindikat postal in bo ostal del mene. Želim povedati na morda za nekatere nenavaden in nerazumljiv način, zakaj **ne sprejemam kandidature za predsednika ZSSS.**

Moja »obrazložitev«, zakaj ne sprejemam kandidature, naj ne bo obremenitev za vse tiste, ki jo sprejemajo, ampak naj bo razumljena kot prispevek k nadaljnjemu urejanju naših notranjih odnosov, da bodo ti na taki ravni, ki bo omogočila delovno, tovariško in prijateljsko sodelovanje v korist naše organizacije – članstva in delavcev. Če tega ne bo, mi lahko verjamete, da si režemo veje, na kateri sedimo.

Če bi šlo za mojo osebno nepotešeno ambicijo oziroma politično kariero, bi kandidaturo sprejel, saj ne bi imel kaj izgubiti, če bi v ta postopek oziroma kadrovsko igro šel.

Kandidiranje za predsednika ZSSS je preveč odgovorno, od mene pa bi bilo neodgovorno, če ne bi o vsem tem tehtno in pošteno razmislil. Pa naj se to ne razume, da me je strah demokratičnih postopkov in volitev ali celo, da se s tem izogibam delu in odgovornosti. Prav nasprotno, le za to sem! V teh letih, odkar sem na tej funkciji, sem bil namreč že dvakrat voljen in enkrat so o meni skupno s kolegi v predsedstvu S ZSSS glasovali o zaupnici; vse to s tajnim izrekanjem in prav je tako. Na žalost ti zgledi ne vlečejo, brez teh pa ne bo kadrovske prenove v ZSSS – in težje bomo v vsebinskem smislu prenovili sinidkat. So pa tudi izjeme. V večini vse evidentirane kandidate cenim in spoštujem, verjamem tudi, da je večina njih sposobna voditi organizacijo ZSSS v teh, za delavce najtrših časih. Verjamem tudi, da bodo vse svoje znanje, sposobnosti in voljo razdajali za naš sindikat.

Če pa človek v življenju želi ostati dosleden svojim načelom – sam pa to poskušam (seveda je drugo, kar drugi mislijo o tebi in to je ta pravo), je prav, da oceniš, kako uspešen bi bil kot morebitni predsednik ZSSS.

Ob vnaprejšnjih ocenah, da nihče iz te garniture ni preveč primeren za predsednika, ter ob poznavanju problemov in ljudi znotraj »domače hiše«, je morda res najzrelejši sklep, da bi bil preveč neodgovoren, če bi sprejel kandidaturo. Na to, ponavljam, gledam odgovorno, sploh pa to ni priložnost, ki se »ponuja« pogosto.

Ob vsem spoštovanju demokratičnih postopkov kadrovanja in tudi nevmešavanja v to bi človek pričakoval, da se bodo vsaj tisti, ki so se prej pripravili, kako se postaviti in zastaviti besedo, dejanja in glasove za predsednika Miha Ravnika, organizirali tudi sedaj in pokazali nek odgovoren odnos do postopka in morda celo do imen – žal ni tako.

Vse te in še druge zadrege bi po tem premisleku laže presekal človek, ki je neobremenjen z vsem tem, kar je bilo in je v naši »domači hiši«. Tega pa ni bilo malo, saj se duh kongresa in konference vlečeta za nami tudi danes in z njimi vse igre in kalkulacije, ki se še niso izšle na konferenci – od tega, da pri denarju še vedno velja pravilo, »reši se, kdor se more«, in do tega, da vsak vleče na svojo stran. Očitno se prijateljstvo res neha pri denarju. In ta odnos bega članstvo!

In nenazadnje srečaš sindikalne profesionalce, ki jim je prvi cilj njihova socialna varnost, denar in na tej podlagi oblast. Prvega jim človek niti ne zameri, zameri pa odnos do preostalega. Gradi in razume se drugačna samostojnost organizacijskih oblik v ZSSS, kot je bilo zasnovano, ne na dogovorjeni vsebini, ampak nekje drugje. Tako se nadaljuje stara zgodba, začenši od financ do privatizacije kadrovske politike.

Pravega odnosa ni čutiti do strokovnega kadra, ne do tega, ki je, in ne do tistega, ki ga potrebujemo, čeprav potrebe naravnost kličejo po stroki. V mislih imam odnos, ki se kaže pri zagotavljanju sredstev.

Priča smo nenehnim napadom na organizacijo, na naše zaupnike od zunaj; no, kaj drugega tudi ni bilo pričakovati, sem pa pričakoval, da bo to vplivalo na nas in nas opozorilo, da je skrajni čas, da se zberemo, da strnemo vrste. Mar res ni dovolj, da nas razbijajo in nas drobijo oblast, stranke in druge sile, ampak moramo to početi še sami? Mar mislimo res tako poceni prodati svojo kožo? Ne zapravimo imena, ki ga danes že imamo, saj smo ga pretežko dobili in vanj vložili preveč: eni več, drugi manj dela, znanja, volje, akcije... Te pravice nimamo in si je zato ne smemo vzeti – za tem so ljudje, delavci, naši člani, zanje gre!

PREJELI SMO

Kadrovski prepih, ki je bil načrtovan za vrh oziroma vodstvo tam, kjer je tako na vsaki seji vedno pihalo, se bo, kakor sedaj kaže, z redkimi izjemami tu tudi končal.

Čas kameleonstva je oplazil tudi sindikalne ljudi in tu ničesar ne moreš, takšno je pač življenje. Edini odgovor je, da bo tudi to treba preboleti in da je to del odraščanja in zorenja sindikatov. Slikanje članstvu, kakšen je kdo izmed nas – sindikalistov, je kot po nekakšen pravilu uspevalo. Vedno je uspelo najti krivca, vedno se je našel alibi za neopravljeno delo: štejejo pa edino delo in rezultati, včasih ti tudi tuji pridejo prav. In zaradi takega slikanja je med drugim sedanji predsednik Miha Ravnik tudi odstopil, takšno usodo bo morda delil njegov naslednik. To pa je tudi eden izmed kazalcev, ki mi je blizu: da je bolje za organizacijo, da jo vodi nekdo, ki z vsem tem ni obremenjen. Bomo vsaj nekaj časa brez strelovoda in dežurnega krivca, morda se bodo nekateri le obrnili k vsebinskim vprašanjem ter k vsakdanjim stiskam in problemom delavstva. V tem pogledu nov veter ne škodi!

Politiko delamo ljudje, vemo pa tudi to, da je zaupanje pokvarljivo blago, še zlasti v sedanjih časih. Danes ga imaš, jutri ga nimaš, in ker verjamem, da bodo procesi demokratizacije v sindikatih pljusknili še dlje od nas, sem se pač odločil, kot sem se. Bo pa tudi ta moj poskus, da bi združili vrste, padel na jalova tla, če ga bodo napak razumeli možni kandidati za predsednika 430.000 – in veččlanske organizacije, še bolj pa takrat, če bo naletel na gluhoto in slepoto pri »prizadetih«, recimo tako, kot odstop sedanjega predsednika. Morda se vsi premalo zavedamo, da je požornost javnosti, kdo bo vodil svobodne sindikate, precej večja, kot si sami mislimo. Morda se premalo zavedamo, kako lahko sindikat poseže v družbena dogajanja.

Tu bi bilo odveč naštevati, kaj vse moramo narediti, vso to delo pa zahteva znanje, sposobnost, stroko in občutek za socialna vprašanja in pravičnost. Ali imamo pravšen odnos do tega, prepuščam vaši presoji.

Da zaključim: prepričan sem, da imamo danes še čas in priložnost, da postavimo organizacijo na trdnejše noge, odbijamo vse napade od zunaj ter zgladimo vsa nepotrebna razhajanja znotraj nas samih. Sam bom kot sekretar postoril vse, kar je v dosegu mojega znanja, sposobnosti, volje in moči, da bosta ime Svobodni sindikati Slovenije in organizacija, ki številčno presega vse v Sloveniji, dobila prostor in vlogo v družbi, kot jima gre. Za to imamo vse možnosti: od rezultatov, ki danes kljub našim zadregam so in se jih ni treba sramovati – prav nasprotno, do zaupanja, ki danes še je. Dokler pa ne bomo vsi spoznali in dojeli, da je sindikat sindikat takrat, ko velja pravilo VSI ZA ENEGA, EDEN ZA VSE, nam menjava predsednika ZSSS ne bo v veliko pomoč. Sindikat je gibanje in organizacija članstva, ne funkcionarjev!

Prihodnost sindikatov je v močnih strokovnih, usposobljenih sindikatih, skupaj organiziranih in povezanih ter temelječih na načelu vzajemnosti in solidarnosti.

Prosim vas, da mojo izjavo razumete v tem smislu in vas lepo pozdravljam.

Rajko Lesjak
sekretar Sveta ZSSS

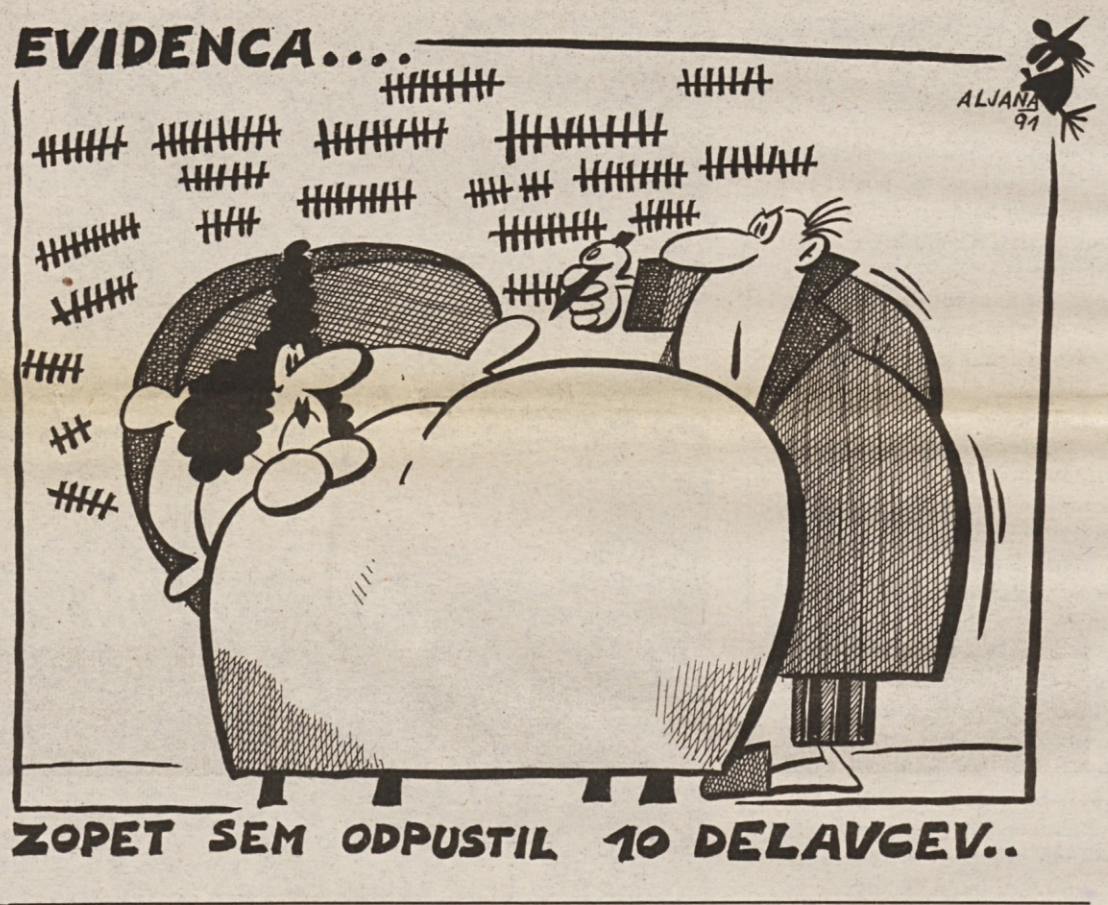

Leto dni po tem

Leto dni je odkar smo se skupno odpravili na iskanje novih poti v medsebojnih odnosih. Rezultati, ki jih danes beležimo, niso spodbudni pa tudi za zavreči niso. Dobre je potrebno razvijati naprej, slabi pa nam morajo pokazati, da smo na napačni poti in da se bo potrebno obrniti v drugo smer. To je še toliko bolj nujno, ker socialna stiska ljudi grozi, da bo prišlo do nemirov, ki jih je potem, ko izbruhnejo, težko nadzirati in umirjati. Da bi to preprečili, bi morali iskati pot dejanske demokracije in nadaljnjega osvobajanja človeka v naši družbi, ne pa iti v izgrajevanje lastnih represivnih organov, kot to počneta naša vlada in parlament.

Oba očitno, v globalu gledano, nimata pravih predstav, kako bi s čim manj pretresi spremenila sedanje zaskrbljujoče stanje v gospodarstvu in družbi. Lotevata se sicer ukrepov (ker nekaj pač morata početi), a brez jasnega cilja o novih družbenih odnosih in o položaju človeka v tej družbi.

Vse bolj je tudi razvidno, da je strankarstvo, kot edina oblika vpliva ljudi na oblastne odločitve, preveč omejevalna in predvsem v funkciji interesov strankarskih prvakov in njihovih koalicij, ne pa naroda in demokracije, ki ju imajo sicer ti ves čas polna usta. Malega človeka v njej ni videti. Širina okusov, teženj in želja, ki se nam je ponujala pred letom dni, se zato radikalno umika dejanskim ozkim interesom strankarskih protagonistov. Tem pa narod mož in žena s pokončno hrbtenico, ki je rasel tod v povojnih letih, iz razumljivih razlogov, ni po volji.

Želeli bi ponovno postaviti narod dekel in hlapcev, ki bi jih bilo mogoče obladovati in manipulirati z njimi. To se skuša doseči v zadnjih dveh letih z njegovim moralnim zlomom (z omalovaževanjem NOB, povojnega razvoja, z devanjem v nič delavca in njegovega samoupravljanja), danes pa se vse bolj posega po njegovi materialni osnovi (po šolah, zdravstvenih ustanovah in infrastrukturi, tovarnah, ...). Ne bo dolgo, ko bo na prepihu tudi osebna lastnina. Ob bedi in strahu, ki se vse bolj širita, je zato nujno, da prevrednotimo naša dosedanja ravnanja in skupno krenemo na pot, ki nam bo prinesla več duhovne svobode in materialne blaginje.

Iz dnevnega časopisja je razvidno, da se nekateri politični veljaki že zavedajo kritičnosti razmer (seveda iz drugih osnov – osip članstva, volilcev in ogroženost njihovih sedanjih položajev) in iščejo novo identiteto. Agresivni antikomunizem, ki so ga uporabljali zadnji dve leti, ni bil v slovenskem prostoru utemeljen in ni prinesel nič dobrega. Nasprotno, lomil je narodovo moralno stabilnost, ki je v času, v katerem živimo, odločilnega pomena. Belo obarvano enoumje, ki se nam ponuja v zameno za rdečega, pa ne zagotavlja nič dobrega v prihodnje, saj belogardizem nikoli ni znal in tudi ni mogel – ker z njim ni povezan – zastopati pravih narodovih interesov.

Tudi Demos in njegova vlada temu narodu, njegovi volji, pameti, ustvarjalnosti in pridnosti očitno ne zaupata preveč, saj se vse več stvari dogaja za zaprtimi vrati, favorizira se enostranskost, ozkost in nesvobodo. Kako naj drugače razumemo intenzivno centralizacijo uprave in družbenih dejavnosti, zahteve po odpravi družbene lastnine in samoupravljanja, favoriziranje lastnikov kapitala nad lastniki dela v delovnih procesih in političnih strank nasproti posamezniku v volilnih postopkih (kandidiranje) in v procesih odločanja (poslanski klubi) poskuse obvladovanja informacijskih medijev, sodstva in gospodarstva, pa omejevanja pravaic posameznika (ugovor vesti npr.), obladovanja šol ipd.

Vsaka taka stvar sama zase pomeni napad na demokracijo, vse skupaj pa kažejo vedno bolj avtoritaren obraz naše nove družbene stvarnosti. Je bil to cilj družbenega vrenja v zadnjih letih?

Dejstvo je, da brez sprostitve posameznikove ustvarjalnosti ni napredka. Trda zakonska pravila in navodila tega ne omogočajo. Naša glavna usmeritev za prihodnost bi moral biti zato človek – človek in njegova svoboda. Dajmo mu danes za jutri več svobode, pa nas bo s svojo ustvarjalno energijo zagotovo ponesel v za vse lepši jutri. Ne pozabimo tega. Naj bo zakonodajalcu pred očmi – ne strankarska pripadnost predlagatelja, temveč, ali predlog sprošča ustvarjalne energije človeka ali ne. Ta kriterij naj prevlada.

Človek naj končno postane Človek!

Branko Weixler,
Logatec

Za javnost osebnih dohodkov

V času, ko se pomemben del slovenskega delavstva bojuje za golo preživetje in je vsak dan več ogroženih, smo v Sloveniji priče pojavu, da si nekatere pooblaščene strukture delavcev izplačujejo nenormalno visoke osebne dohodke in izkoriščajo vrsto drugih ugodnosti. Vse te nepravilnosti omogoča v zadnjem času do absurda poudarjana tajnost osebnih dohodkov in različnih pogodb o zaposlitvi, še posebno pogodbo o poslovodenju.

Delavska stranka Slovenije je prepričana, da ni mogoče ustvariti in utrditi suverene države Slovenije brez zaupanja ljudi v to, da bodo bremena socialno-ekonomske krize, v kateri smo in se bo še poglabljala, enakomerneje porazdeljena med vse občane Slovenije. Zato Delavska stranka Slovenije podpira pobudo kluba strank Demosa, da se odpravi sistem tajnosti izplačil osebnih dohodkov in drugih ugodnosti, ki jih imajo delavci v podjetjih s pretežno družbenim kapitalom. Menimo, da je javnost osebnih dohodkov in drugih privilegijev, ki jih imajo delavci, potrebno zagotoviti tudi v vseh upravnih in javnih službah ter drugih organizacijah. Po naših ocenah za javnost, ki zagotavlja nenormalne privilegije posameznih skupin zaposlenih, ni ne pravnih ne moralnoetičnih razlogov. Veliki privilegiji praviloma tudi niso odraz sadov dela posameznih delavcev.

Od prve pobude za javnost osebnih dohodkov, ki jo je sprožila Socialdemokratska stranka Slovenije, organizirana v koaliciji Demos, je minilo že več kot pol leta. V Delavski stranki Slovenije trdno verjamemo, da bo sedanja pobuda, ki jo je v Demosu sprožila SKZ-LS, tudi upoštevana in v najkrajšem času primerno zakonsko sankcionirana. Pri tej zahtevi imajo stranke koalicije Demosa vso našo podporo.

Predsedstvo Delavske
stranke Slovenije

Nerazumno izmikanje zdravim polemikam

Slovenska vlada je večino kritičnih puščic proti njej zavrnila, češ da so gospodarsko krizo povzročili objektivni dejavniki

Poslanci Stranke demokratične prenove so konec meseca marca vložili interpelacijo v zvezi z razvojno in ekonomsko politiko slovenske vlade in zahtevali skupščinsko razpravo o teh vprašanjih. Njihova zahteva pa se po dobrem mesecu in pol še ni uresničila, saj je bil družbenopolitični zbor slovenske skupščine zasut s številnimi drugimi točkami dnevnega reda, nekajkrat je bil ta zbor celo nesklepčen, že začeta razprava o delu slovenske vlade pa je bila »na silo« pretrgana tudi zaradi odsotnosti vladnih ministrov ali njihovih namestnikov. Zatorej se je težko znebiti vtisa, da si odpiranja razprave o gospodarski problematiki pravzaprav nihče pretirano ne želi, da gre za nekakšno igro in taktično lisičenje med opozicijo in vlado in da pravih odgovorov na sicer zelo usodna vprašanja slovenske gospodarske stvarnosti ne bomo dobili.

Kljub zavlačevanju se je razprava o tekoči ekonomski politiki vendarle začela, slovenska vlada pa je pisno odgovorila na številne očitke poslancev SDP in kasneje še poslancev Zbora združenega dela (poslancev iste stranke?) Ti vladi očitajo, da letošnji republiški proračun preveč in dodatno obremenjuje gospodarstvo, da namenjamo preveč sredstev za represivni državni aparat in premalo za razvojne potrebe slovenske družbe (ceste, znanost, šolstvo), da se socialne pravice ljudi krčijo, da se osnovne pravice delavcev omejujejo itd. Tako naj bi se Slovenija znašla na robu »gospodarskega zloma in socialne vzdržljivosti ljudi« in letošnji padec industrijske proizvodnje za 14 %, povečevanje zunanjetrgovinskega primanjkljaja, padec likvidnosti podjetij in bank ter povečevanje števila brezposelnih naj bi nekako ustavili.

Zanimivo je, da je slovenska vlada veliko večino kritičnih puščic proti njej zavrnila, češ da so za gospodarsko krizo krivi objektivni dejavniki (podkapitaliziranost podjetij, izgubljanje jugoslovanskega trga, politika precenjenega tečaja dinarja, ki je v rokah zvezne vlade, ipd.) Po trditvah vlade se delež javne porabe v družbenem proizvodu letos celo znižuje, viri javne porabe so prestrukturirani, za obrambo in varnost namenjamo manj sredstev kot lani, različne pravice ljudi (socialne, zdravstvene...) pa se pač prilagajajo manjšim gmotnim možnostim.

Ker se slovenska vlada očitno niti malo ne čuti odgovorna oziroma kriva za gospodarske razmere v Sloveniji, se seveda samo po sebi postavlja vprašanje, zakaj se tako vztrajno izmika širši poslanski razpravi o njeni razvojni in ekonomski politiki. Zdrave polemike o gospodarskih vprašanjih so namreč vedno koristne in potrebne. Le ugibamo lahko, ali vlada morda ne zaupa SDP, ali se ji odkrita in izčrpna razprava o gospodarskih tokovih ne zdi na mestu, ali pa je enostavno preveč obremenjena s pripravo svežnja osamosvojitvenih zakonov, ki jih poslanci ta hip že imajo v rokah. Mogoče je tudi, da se o razvojnih dilemah in tekoči ekonomski politiki ne misli na dolgo in široko prerekati s poslanci SDP, češ, za zgrešeno razvojno politiko Slovenije je tako in tako kriva vaša »rdeča« stranka, sedaj pa hočete krivdo za to zvaliti na Demosovo vlado.

Naj bo tako ali drugače, argumentirana razprava o gospodarskih razpotjih Slovenije se bo morala nadaljevati in potekati v bolj ustvarjalnem duhu. Vprašanj je namreč toliko, da jih je nemogoče našteti na prste ene roke, alternativnih možnosti za vodenje tekoče ekonomske politike pa tudi ne manjka. Če vlada misli, da je njena strategija gospodarske politike pravilna in morda celo brezmadežna, ima seveda pravico pri njej še naprej vztrajati, poslanci pa tudi ne bi smeli odstopiti od kritičnega motrenja njenega početja. Če bodo imeli možnost priti do čimbolj točnih podatkov o gospodarskih gibanjih, razvojni filozofiji vlade, mednarodnih ekonomskih tokovih, bodo seveda vlado lahko resno stisnili v kot in od nje izsilili tudi kakšno priznanje, da dela napake. V nasprotnem primeru pa jih bo Peterletova garnitura še naprej žejne vozila čez vodo, češ, vaši očitki so povsem neutemeljeni in pustite vlado lepo na miru...

Emil Lah

Naše osamosvajanje

Slovenska skupščina je, razen zakona o deviznem poslovanju, sprejela predlagane osnutke zakonov, ki jim s skupnim imenom pravimo kar osamosvojitveni zakoni. Dvanajst jih je, med njimi pet ekonomskih, ki naj bi postavili temelje slovenski finančni neodvisnosti. Vse te zakonske določbe so oziroma do dokončnega sprejetja še vedno urejajo zvezni organi.

Poslanci so zakone pospremili v nadaljnjo dodelavo s kar precej dopolnili, tako da bodo imeli predlagatelji obilo dela, če bodo hoteli predlagana dopolnila resno obravnavati. Kateri je največji očitek predlaganim zakonskim osnutkom? Ta, da preveč posnemajo dosedanje, zvezne rešitve. Slovenija potrebuje povsem nove, vsebinsko za najboljše evropske rešitve naravnane zakone, ne pa povzetkov nekaterih rešitev, ki izvirajo še iz realsocialistične osnove. Taki zakoni so praviloma slabši, kot tisti, ki jih posnemamo in niso, kot so avtorji na zasedanju skupščine poslancem samovšečno razlagali, podobni najboljšim evropskim zakonom.

Le dejstvu, da je bila tokratna razprava šele prvi krog in da sledi še razprava o predlogih zakonov, ko bodo kritiki osnutkov lahko preverjali, kolikor je vlada upoštevala tehtne pripombe in spreminjevalne predloge, se je moč zahvaliti, da so osnutki zakonov, razen enega, zakona o deviznem poslovanju, preskočili prvo oviro na poti k uveljavitvi.

Nasploh se ob prebiranju zakonskih osnutkov ni mogoče izogniti občutku, da je pomanjkanje časa zaradi vse bližnjega datuma slovenske osamosvojitve vplivalo (pa ne v dobrem pomenu besede) na kakovost ponujenih osnutkov zakonov. Konec koncev je bilo takšno priznanje moč posredno slišati tudi od predstavnika tvorcev zakonov, ki je v skupščini prepričeval kritične poslance, naj osnutke vendarle sprejemajo, češ da je za dopolnjevanje še vedno dovolj časa. Ali ga je res tako veliko, je seveda vprašanje, na katerega vlada ta trenutek najbrž ne bi mogla povsem mirne vesti pritrdilno odgovoriti.

Bolj grobi ocenjevalci, za katere bi lahko rekli, da so brez dlake na jeziku, pravijo, da zakonski osnutki s področja financ in finančnih tokov v nekaterih podrobnostih izražajo željo oblasti, da bi vplivala tudi pri tako temeljnih zadevah, kot so primarna emisija, monetarno kreditna politika ali celo, da bi rada imela pravico posegati v »trezor« bodoče narodne banke Slovenije. Na to zlasti opozarja določba, da se vlada lahko zadolži pri NBS za deset odstotkov vrednosti svojega proračuna. Skratka, zakonski osnutki, tudi ta o NBS, imajo nekaj slabosti, ki dovoljujejo nadaljevanje slabosti gnilega jugoslovenskega monetarnega sistema. To pa navsezadnje lahko pomeni, da bomo slovenske finance postavili na slabe temelje, s temi pa bomo dobili tudi slabo nacionalno valuto. To bo slabo tako za gospodarstvo kot za občane in nenazadnje za tako želeno samostojno Slovensko republiko.

Boris Rugelj

Med dvema ognjema

Slovenska demokratična zveza

Slovenska demokratična zveza (SDZ) je stranka, ki intenzivno išče svojo politično identiteto v slovenskem prostoru, pa tudi svoje bodoče volilce. Seja sveta SDZ, 26. aprila, je vsa nasprotja v stranki jasno pokazala pred javnostjo, prav tako pa vsa protislovja, v katera se SDZ vse bolj zapleta. Če odmislimo kmečko zvezo, ki je nastala predvsem kot stanovsko združenje, je bila SDZ prva nekomunistična stranka na Slovenskem. Prav to prvenstvo pa ji danes bolj škodi kot koristi. Če bi tedaj nastala kot enotna fronta za družbene spremembe, bi prej ali slej iz nje nastalo več strank; to se je zgodilo poljski »Solidarnosti«, »Državljanskemu forumu« in slovaški »Javnosti proti nenasilju«. Tako pa je Ruplova pobuda za stranko bila že od samega začetka mišljena prej ekskluzivno. Pravzaprav je nastala v praznini, ki jo je za seboj pustil Bavčarjev odbor za varstvo človekovih pravic; le-ta je sicer zbral sto tisoč podpisov, toda Bavčar je zadevo ustavil, predno bi se po provinci »razmnožile« podružnice odbora. Bavčarjev krog je vedno navajal, da tega niso storili zato, ker so poskušali zadevo obdržati tam, kjer je odbor imel najširši konsenz. Iz današnje perspektive razdrobljene strankarske scene se taka odločitev zdi modra, toda tedaj je to pomenilo določeno demobilizacijo množic. Nobena stranka zase, pa tudi vse skupaj nikoli niso dosegle tiste množičnosti, ki jo je imel odbor. Ruplova stranka zato ni zrasla iz gibanja, ampak na njegovih ruševinah. Ruplu bi sicer lahko dali priznanje, da je v razmerah jeseni 1988 reševal, kar se je dalo rešiti od demokratičnega gibanje oziroma gibanja za varstvo človekovih pravic, še več, da je našel pravo iniciativo v trenutku, ko je bilo treba gibanju dati neko organizirano podobo. Toda iniciativa za SDZ je zrasla v varnem okrilju SZDL, pobuda Rupla, Kovačiča in Mikelna se je sprva glasila, da gre za »demokratično zvezo razuma«, torej za animiranje slovenskih intelektualcev; tudi oprla se je na zbore kulturnih delavcev, ki jih je v Cankarjevem domu sklicevala SZDL in tako vodila dialog med politično birokracijo in intelektualci. Obe pobudi, za kmečko zvezo in za »demokratično zvezo razuma« sta v začetku dajali videz, kot da gre za obnovitev ljudsko-frontovskih zamisli o »zavezništvu« raznih družbenih slojev pod modrim in avantgardnim vodstvom; to, da so Rupla spet vabili na SZDL k Smoletu in Mikelnu, pa je tedaj pomenilo otoplitev v odnosu do novorevijaškega kroga. Ne smemo pozabiti seje, ko so se novorevijaši morali pred partijci zagovarjati zaradi 57. številke Nove revije. Tedaj sta morala kot urednika oditi ravno Dimitrij Rupel in Niko Grafenauer, nekaj časa pa je bila vprašljiva tudi usoda same revije. Skratka, če je bilo na začetku videti, da gre pri »demokratih« za renoviranje starega sistema, ali pa za (mučen) dvogovor med inteligenco in režimom, so romunski dogodki in hkrati kongres prenove ZKS položaj v temeljih obrnili; SDZ je postala iz pridruženega člana SZDL samostojna stranka.

Toda prav to dogajanje od ustanovitve januarja 1989 do decembrskih dogodkov na Vzhodu je stranko zaznamovalo. SDZ ni nikoli postala množična stranka; število članov se je ustalili okrog številke 4000. Kako malo je to v primerjavi s stotisoč podpisi za Bavčarjev odbor! Kljub temu pa je SDZ postala zaradi prestiža novorevijaškega kroga vodilna med Demosovimi strankami. Tudi politične teme je diktiralo intelektualno jedro, zbrano okrog Nove revije. Treba se je spomniti, da so v totalitarnih časih prav kulturniško-filozofske revije zagotavljale nadomestek pluralizma, ki ga je SZDL vedno proklamirala, pa nikoli uresničila. Revije so bile pred strankami; še vedno so za njimi. Novorevijaškemu krogu pa je uspelo teme iz 57. številke uveljaviti kot vodilne, saj tudi Kučan nekje pravi, da jih je »uresničeval«.

To samo kaže, kako revna z idejami je bila ZKS in koliko se je ukvarjala predvsem sama s seboj. Toda bogastvo idej je za SDZ kot stranko očitno prej poguba kot dobiček, prej sporna točka kot pa zasluga. Če je SDZ kot stranka prejkone kompromis med novorevijaši in Bavčarjevim krogom iz nekdanjega »Časopisa za kritiko znanosti«, pa je »baza« precej bolj fundamentalistična, desna in antikomunistična. Videti je bilo, da bo kristalizacijska točka za vse nezadovoljneže postala podpredsednica strankinega sveta, Škofjeločanka Alenka P. Lauko. Njena prezgodnja smrt prav na dan, ko bi sprožila na svetu sporna vprašanja, je ostala javnosti nepojasnjena. Laukova je hotela med drugim sprožiti vprašanje demokracije, ki da je SDZ še ni uresničila; fundamentalistični del stranke to uresničenje demokracije seveda enači z izginotjem komunizma in SDP. Prav antikomunizem je bil glavna tema volilne kampanje '90. Toda za Rupla, Bavčarja in Janšo je bil tedanji antikomunizem povsem pragmatično vprašanje; ne nazadnje je bila večina vodilnega kadra v SDZ še ne tako davno v ZKS. Strankina baza pa antikomunizma ne jemlje »metafizično«, kakor napr. Spomenka Hribar v svojem referatu poskuša razločevati komunizem od komunistov, raven »gibanja« od ravni posameznikov; ona noče zametavati partizanov, ker so bili partizani. Toda »spravo« je baza razumela drugače in ne s finesami heideggerjanske filozofije. Prav za interpretacijo te »sprave« pa je šlo; katoliška stran jo je razumela kot svoj triumf, porojen iz trpljenja, minister Janez Lesar pa tako, da sedaj lahko »črni« žagajo »rdeče« spomenike. Novorevijaški projekt je bil seveda ambiciozen na tisten nivoju, ki ga je volilcem težko razlagati; njihov projekt je v osnovi etične narave, Tine Hribar je s svojo »svetostjo življenja« hotel postaviti etiko, ki bi presegla tako »teizem« kot »ateizem«. Politična operacionalizacija teh konceptov pa je – tako kot to mora biti vsaka politika – vedno na ravni vulgarizacije, poenostavitve. Član iz »baze« od raz-ločevanja ni doumel ničesar, od »sprave« pa samo novo sovraštvo. Problem strankinega vodstva je, kako zadušiti ta pritisk iz »baze«. Še najbolj enostavno je, če nadaljuje politiko tiste vrste, ko vodstvo stranke reproducira samo sebe in ko onemogoči oblikovanje frakcij tam, kjer so sedaj še vedno nejasno definirane »struje« v strankinem svetu. Značilno je, da je predsednik stranke dr. Rupel ostro kritiziral horizontalno povezovanje med občinskimi strankinimi odbori. Izvršilni odbor SDZ pa je po mnenju teiste »baze« nelegitimno prejudiciral vprašanje prihodnjega odnosa SDZ do strank demosovske koalacije in opozicije, saj so bodoči partnerji po mnenju IO SDZ lahko tako demosovske stranke kot tiste zunaj Demosa. Ruplov cilj je oblikovanje močne (in vladajoče) liberalne stranke; kot naravni partner se mu kaže predvsem Liberalno-demokratska stranka. Očitki na račun dosedanjega vodenja stranke in koalicijske politike v demosovski koaliciji so šli predvsem na račun tega, da so se druge stranke »krepile« na račun SDZ; toda te so se okrepile ob njej in ne na račun demokratske zveze, na kar nas opozarja že vsa zgodba o strankinem nastanku.

Mladen A. Švarc

Kdo bi bil rad predsednik Svobodnih sindikatov Slovenije

Franc Berginc, *predsednik ROS gradbeništva*

Andrej Cimerman, *predsednik območne organizacije Ljubljana in okolica*

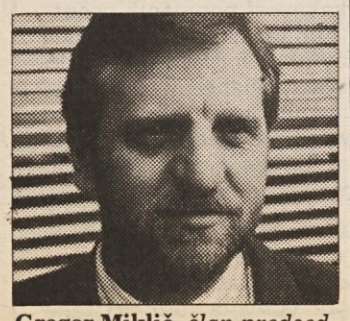

Gregor Miklič, *član predsedstva sveta ZSSS*

Miloš Pavlica, *predsednik sindikata podjetja Iskra holding Ljubljana*

Metka Roksandič, *sekretarka KS Maribor pri območnem svetu ZSSS Podravja*

Dušan Semolič, *vodja poslanskega kluba Socialistične stranke Slovenije*

Franc Štelcer, *predsednik območnega sindikata Podravja*

Program je, le denarja ni

Pogovor sindikata slovenskih železarn na republiškem sekretariatu za delo

Še ni dolgo od tega, ko so slovenske železarne postale last Republike Slovenije. Priznati moramo, da so na ta korak republike z nestrpnostjo čakali tako poslovodstva železarn kot tudi sindikalisti, ki so tako, če nič drugega, vsaj dobili nasprotno pogajalsko stran. Seveda so takoj sledile tudi že napovedane spremembe, ki naj bi, med drugim, tudi povečale število brezposelnih. Ravno o reševanju vprašanja presežnih delavcev pa je tekla beseda na pogovoru predstavnikov sindikalnih organizacij z republiškima sekretariatoma za delo in industrijo ter gradbeništvo, ki je bil 11. maja v Ljubljani.

Osnovni namen pogovora je bil, da se vsi prizadeti, tako vodstva kot sindikati, seznanijo s potekom podržavljanja in ukrepov, ki jih v imenu republike uveljavlja upravni odbor slovenskih železarn. Skupna ugotovitev je namreč bila, da se med seboj še premalo poznajo, zato naj bi bilo minulo srečanje le uvod v bolj tesno sodelovanje med predstavniki slovenske vlade in sindikati. Bo pa to sodelovanje nujno potrebno, saj gre za usodo nekaj tisočev zaposlenih v tej panogi. Žal pa tudi po tem pogovoru ni njihova prihodnost nič bolj jasna. Natančneje so se namreč dogovorili le o bolj enotni politiki osebnih dohodkov, saj so se dozdaj osebni dohodki za enak poklic od železarne do železarne zelo razlikovali. Prav tako naj bi se kmalu spremenil prednostni vrstni red plačevanja prispevkov, saj so bile plače šele na zadnjem mestu. Po novem naj bi se prerinile nekaj mest naprej, kar daje upanje, da bo ostalo tudi več denarja za vsakomesečno izplačilo delavcem.

Spremenjen naj bi bil tudi zakon o stečajih, ki naj bi onemogočal izvajanje usmerjenih stečajev. Na zahtevo sindikata o navzočnosti predstavnika delavcev v upravnem odboru, s čimer bi se povečala njihova vloga pri odločanju, pa je namestnik sekretarke za delo Ivan Lapajne izjavil, da načeloma niso proti temu, vendar bo soodločanje delavcev natančneje urejal nov slovenski zakon o soupravljanju. Skratka, pripravlja se veliko zakonskih novosti, kar pa bo tistim, ki jih bodo verjetno še ta mesec razglasili za trajne presežke, bolj malo pomagalo.

Na Jesenicah bodo še ta teden, po besedah predsednika Svobodnih sidnikatov železarne Jesenice Eda Kavčiča, preverjali poimenski seznam presežnih delavcev. Program za reševanja teh vprašanj naj bi sicer do konca meseca še dopolnili, vendar se kot vedno zatika pri denarju. Tudi Ivan Lapajne meni, da bi morala republika Slovenija tudi denarno bolj sodelovati, saj gre, končno, za njeno last in njene delavce. Ti pa ostajajo na cesti in čedalje več jih bo.

Robert Peklaj

O položaju delavcev v tej panogi je razpravljal tudi koordinacijski odbor sindikata Slovenskih železarn.

Kaj je sklenil?

1. sklep: **KO sindikata SŽ se je seznanil s problematiko poslovanja v podjetjih SŽ in ugotavlja, da je postal položaj nevzdržen.**

2. sklep: **KO sindikata zahteva, da se v podjetjih ustvarijo možnosti za spoštovanje določil panožne kolektivne pogodbe v celoti, zlasti pa še, da so osebni dohodki izplačani najpozneje do 18. v mesecu za pretekli mesec in da se upošteva višino izhodiščnih OD po kolektivni pogodbi.**

3. sklep: **KO sindikata daje pobudo za razveljavitev zakona o izplačilih OD in drugih prejemkov delavcev v letu 1991, ki onemogoča izvajanje določil kolektivnih pogodb in pobudo za spremembo 14. člena zakona o finančnem poslovanju tako, da bi bili osebni dohodki med prednostnimi plačili.**

4. sklep: **KO sindikata zahteva, da je v vseh podjetjih izplačan regres za letni dopust v višini povprečnega mesečnega OD v gospodarstvu Republike Slovenije, izplačanega v preteklih treh mesecih, in sicer najpozneje do izplačila osebnih dohodkov za maj 1991.**

5. sklep: **KO sindikata zahteva, da se na primeren način postavijo razmere za soupravljanje delavcev v podjetjih.**

6. sklep: **KO sindikata zahteva, da upravni odbor SŽ kot predstavnik lastnika jasno začrta način reševanja presežkov, zlasti zagotavljanje finančnih sredstev.**

7. sklep: **KO sindikata je zavzel stališče, da sindikati v podjetjih ne dajejo soglasja k programom reševanja presežkov delavcev, dokler ne bo izdelana jasna strategija prestrukturiranja v smislu sanacijskih programov in dokler ne bo jasno, na kakšen način se bosta konkretno zagotavljala socialna in materialna varnost posameznih delavcev, ki bodo določeni za presežek in bodo ostali brez dela.**

Dela je dovolj, denarja za plače pa premalo. (Slika: Sašo Bernardi)

ROS – ŽELEZNIŠKE DEJAVNOSTI
SINDIKAT STROJNEGA OSEBJA SLOVENIJE IN ISTRE
NEODVISNI SINDIKAT VLAKOVNIH ODPRAVNIKOV SLOVENIJE IN ISTRE
NEODVISNI SVOBODNI SINDIKAT DELAVCEV V ŽELEZNIŠKEM PROMETU SLOVENIJE
NEODVISNOST – KNSS

Odprto pismo

- *Predsedniku IS RS g. Lojzetu Peterletu*
- *Predsedniku Republiškega sekretariata za promet in zveze g. Marjanu Kranjcu*
- *Predsednici Republiškega sekretariata za delo g. Jožici Puhar*
- *Predsedniku Republiškega sekretariata za zakonodajo g. Lojzetu Janku*

Sindikati, ki zastopamo delavce ŽG Ljubljana, se prek javnosti obračamo na pristojne člane IS skupščine Republike Slovenije z namenom, da jih seznanimo z vzroki, zaradi katerih je prišlo do prekinitve pogajanj za sklenitev kolektivne pogodbe železniške dejavnosti in da javno postavimo zahteve, ki morajo biti izpolnjene, da se bodo pogajanja lahko konstruktivno nadaljevala.

Člani pogajalske skupine IS niso bili pripravljeni z razumevanjem sprejeti naših predlogov za rešitev nekaterih osnovnih vprašanj glede koncepta kolektivne pogodbe. Povedati moramo, da je pogajalska skupina sindikatov od predstavnikov IS že predhodno zahtevala mnenje o tem, ali sklepamo kolektivno pogodbo za dejavnost ali za javno podjetje oziroma za družbena podjetja, ki so organizirana ob javnem podjetju. Enako smo zahtevali tudi odgovor na vprašanje, ali IS pristaja na sklenitev posebnih pokicnih kolektivnih pogodb. Pogajalska skupina IS nas je na sestanku 10. 5. 1991 ustno obvestila o stališču, ki ga je IS zavzel na seji dan prej. Iz tega izhaja, da IS vztraja pri sklenitvi panožne kolektivne pogodbe z javnim podjetjem in da s tem odklanja vsakršno razpravo o poklicnih kolektivnih pogodbah. Sindikati, ki zastopamo delavce ŽG, v zvezi s tem stališčem ugotavljamo, da panožna kolektivna pogodba, ki bi bila sklenjena samo v okviru javnega podjetja, ne bi veljala tudi za delavce omenjenih družbenih podjetji, v katerih je zaposlenih okoli 5.000 ljudi. Odklonilno stališče IS do poklicnih kolektivnih pogodb nam na sestanku ni bilo ustrezno argumentirano, če pri tem zanemarimo trditev, da »tako meni IS«.

Sindikati smo trdno prepričani, da v ŽG Ljubljana kot velikem in družbeno pomembnem sistemu s številnimi delavci različnih profilov in poklicev le z eno panožno kolektivno pogodbo ni mogoče urediti vseh specifičnih vprašanj in interesov, ki se pojavljajo v železniški dejavnosti. Če bi bilo vse to mogoče urediti na enostaven način, potem tudi ne bi bila potrebna organiziranost sindikatov po kvalifikacijski oziroma poklicni sestavi.

Ugotavljamo, da nadaljna pogajanja niso mogoča, dokler IS z argumenti ne pojasni svojih stališč. Zato sindikati zahtevamo sestanek, od katerega pričakujemo, da nam bo na njem z argumenti pojasnjeno, zakaj so vaša stališča takšna, kakršna so. Predlagamo vam, da to zahtevo vzamete resno in v roku 10 dni pričakujemo vabilo na sestanek. V nasprotnem primeru bomo prisiljeni uporabiti znane metode sindikalnega boja.

Vodja sindikalne pogajalske skupine: Silvo Berdajs

Produktivnost evropska, plače pa – afriške

V Elmi so z 12-dnevno stavko le izsilili plače za marec

V delavcih črnuške Elme je že dolgo vrelo, 26. aprila pa jim je dokončno prekipelo. Zaradi neizplačanih osebnih dohodkov za marec so najprej opozorilno za eno uro zaustavili stroje za izdelovanje gospodinjskih strojev in elektroproizvodov, po »neotipljivem« mencanju vodstva, kdaj točno plače bodo, pa so se odločili, da bodo križem rok stali vse dotlej, dokler ne bodo dobili že tako in tako tankih kuvert. To se je končno zgodilo 8. maja, po 12 dneh stavke...

»Zastopniki obeh sindikatov – 170-članskega svobodnega in 150-članskega neodvisnega – smo se večkrat pogajali z vodstovm tovarne, ker pa je bil ves ta naš trud brez koristi, smo se na zahtevo delavcev pač odločili, da s proizvodnjo ne bo nič, dokler ne bo plač,« je pripovedoval predsednik stavkovnega odbora Miloš Popovič, sicer član svobodnega sindikata. »Čeprav so medtem že nastopili prvomajski prazniki, je stavkovni odbor ostal v tovarni in tako pritiskal na vodilne može, naj najdejo izhod iz krize. Skratka: oni so iskali denar, mi smo pa čakali nanj...« Pri tem ni nepomembno – je opozoril Emil Vižintin, predsednik Neodvisnosti v Elmi, da sta jih k vztrajanju osebno spodbujala tudi Andrej Cimerman, predsednik območnega odbora ZSSS Ljubljana, in France Tomšič, predsednik NSS.

Ker je bila temperatura na kritični višini, se je v.d. glavnega direktorja Elme Bogomir Žerjav obrnil na republiški sekretariat za industrijo in gradbeništvo. V prošnji za pomoč je zapisal, da je Elma v lanskem letu zabredla v hudo krizo (izguba 4,1 milijona dinarjev, nelikvidnost, blokada računa) zaradi 38-odstotnega padca prodaje na domačem tržišču, zaradi najman 30 odstotkov precenjenega tečaja nemške marke do dinarja, zaradi znižanja prodajnih cen na domačem trgu ob istočasnem naraščanju cen vhodnih materialov itd., nenazadnje pa tudi zaradi visokega zneska odpisa terjatev zaradi prekoračitve rokov plačil (približno 20 milijonov dinarjev). Zraven je potožil, da je Elma v letošnjem letu ves čas poslovala z blokiranim žiro računom, in se pohvalil, da so zmanjšali kratkoročne kredite s 25 na 14 milijonov dinarjev, čeprav so ves ta čas redno pokrivali vse prispevke iz osebnih dohodkov.

Vendar denarja do prvega delovnega dne po prvomajskih praznikih še niso našli in – stavka se je nadaljevala. Direktor se je sicer obvezal, da bo stavkajoče sproti obveščal, če se bo kaj premaknilo. Ker pa se očitno ni, je stavkovni odbor naslednjega dne (torek) sklical zbor delavcev, na katerem je padlo precej konkretnih vprašanj. Najglasnejša so bila seveda tista, kdo je odgovoren, da je njihova firma zašla v tako težaven položaj. Odgovori so bili bolj ugibanja kot ne. Zato so zborovalci sklenili, da bodo nadaljevali stavko, za nameček pa so naložili delavskemu svetu, naj na prvi naslednji seji odstrani iz podjetja Staneta Rozmana in Jožeta Valenčiča, ki sta po njihovem mnenju glavna krivca za nastali položaj.

»Po končnem zboru, okoli 14. ure, me je nato poklical direktor, naj gremo oba predsednika sindikata – Vlado Hajdinak (svobodni in Emil Vižintin (neodvisni) – in jaz k podpredsedniku bežigrajskega občinskega izvršnega sveta,« nadaljuje Popovič, zraven pa doda, da jih je prišel na občino poslušat tudi sam župan. »Ko smo povedali vse, kar nas teži, je podpredsednik zavrtel telefon ministrice za delo Jožice Pihar in vztrajal toliko časa, da nam je na koncu pogovora lahko zagotovil, da denar za naše plače – bo. S to novico smo se vrnili v tovarno in popoldanska izmena je takoj nato spet pognala stroje. Naslednji dan smo dobili plače.«

Na vprašanje, kakšne, je odgovoril, da »normalne«. In kakšne so to? Iz računovodstva so nam boječe povedali, da si jih ne upajo »izdati«, Emil Vižintin pa je udaril kar naravnost: povprečno 3.000 dinarjev. Na to je odprl vrata delavnice in rekel: »Le poglejte tele pridne ženske! Njihova produktivnost je na evropski ravni, na taki torej, kakršna je v Rowenti, s katero sodelujemo.

Le dve ‚čik-pavzi' si smejo privoščiti med šihtom, vse preostali čas pa delajo kot mravlje. Za tak denar! Ali ni to sramota? Zato pa pravimo: dokler bo kadrovska politika na ‚nuli' – nekdanja direktorja, ki sta, ‚zafurala' firmo, sta zdaj svetovalca (!) – nasploh pa smrdi vsa ‚špica' – bomo vztrajali pri čistkah. Za to tudi nismo razpustili stavkovnega odbora. Predobro se namreč zavedamo, da lahko že ta mesec spet ostanemo brez plač. Pa bi jih lahko imeli, in to dobre, ker imamo delo...«

Damjan Križnik

Negotova bitka

Uveljavljanje določil kolektivne pogodbe se pogosto spotakne ob prazno »blagajno« podjetja

Delavci tovarne Iskra-Instrumenti v Otočah blizu Kranja so mislili, da vodstvo podjetja, začasno izbrano konec lanskega leta (torej vršilci dolžnosti od direktorja do zadnjega člana upravnega odbora) načrtno skriva denar in osebnih dohodkov noče prilagoditi kolektivni pogodbi, ki velja za panogo od 1. aprila dalje. Zato so konec prejšnjega tedna stavkali. Zahtevali so, naj bodo plače usklajene s pogodbo, izplača naj se regres, določi naj se, koliko delavcev v tovarni je odveč (o tem se je neuradno precej govorilo), na koncu pa so izglasovali še nezaupnico začasnemu vodstvu. Konec stavke (še istega dne) je bil brez fanfar: delavci so ugotovili, da vodstvo ne skriva denarja, brez denarja pa je uresničitev določil kolektivne pogodbe precej zamotana in negotova zadeva.

Mojca Pečar, predsednica sindikata SKEI v podjetju in tudi predsednica stavkovnega odbora, nam je razložila sindikalni pogled na stavko: »Sicer neutemeljene govorice, da vodstvo skriva denar in ga ne da za plače, ki zaostajajo v povprečju kar za 74 odstotkov za postavkami iz kolektivne pogodbe, so bile samo povod za stavko. Ta je že več mesecev dobesedno visela v zraku. Že tako nizke plače se letos sploh še niso povečale, položaj podjetja, ki se je lani močno poslabšal, se letos ni popravil. V tovarni je zaposlenih veliko zakonskih parov, ki jim je podjetje edini vir prihodkov, čeprav slab. Sindikalni aktivisti smo komaj krotili delavce. Sama sem na primer požrla precej očitkov, češ da me vodstvo posebej plačuje za to, da mirim ljudi... Zdaj stavke ni bilo mogoče preprečiti, zlasti zato ne, ker delavci sedanjemu vodstvu ne zaupajo, da jih bo potegnilo iz težav.«

Mojca Pečar, predsednica sindikata SKEI v Iskri Instrumenti

Vodstvo je sklenilo delavcem delno ugoditi: plače za maj naj bi povečali za desetino, naslednji mesec pa za dvajset odstotkov in tako naprej, dokler ne bi ujeli kolektivne pogodbe. V treh obrokih bo izplačan tudi regres. Tehnološke presežke bodo ugotavljali sproti pri uveljavljanju programa sanacije in reorganizacije podjetja, ki je že narejen. Primernost vodstva bodo lahko, meni UO, ocenjevali hkrati s sanacijskim programom – če ta ne bo ustrezen, potem ne bo primerno niti sedanje vodstvo podjetja. Delavci bodo še maja nadomestili ure, ki so jih »zapravili« med stavkanjem.

Tako sta nam povedala v. d. direktorja podjetja **Ilija Stipanič** in sekretar **Miro Albenini**, ki sta še dodala, da bi bilo prav, če bi sindikat vodstvu predstavil svoje zahteve in mu dal čas, da jim ugodi (ali ne), preden bi se odločil za stavko. Dodala sta, da je treba zahteve postavljati v skladu z gospodarskim položajem podjetja, o katerem sta potem nanizala nekaj podatkov. Podjetje se po lanskem hudem udarcu, ko je praktično izgubilo domači trg (zaradi politike in prostega uvoza), zdaj težko pobira s tal z iskanjem kupcev na Zahodu – kar je težko in drago (mnogo nižje cene izdelkov in skoraj nikakršna prodaja njihovih svobodnih elektronskih merilnih naprav v primerjavi s klasičnimi. Toda možnosti, da se podjetje izvleče iz težav z reorganizacijo in racionalizacijo poslovanja so dokaj realne. Žal pa naročil ni toliko, da bi preživeli vse zaposlene (467 trenutno), ampak za okoli 100 do 130 delavcev manj.

»Trudimo se, toda nasedle barke ni mogoče z lahkoto spraviti nazaj v globoko vodo,« sta zaključila sogovornika.

»Glede plač se bo stavkovni odbor, ki je ostal še naprej skupaj, pogajal za vsak mesec posebej,« nam je na koncu povedala **Mojca Pečar**. »Računamo, da jih bomo uspeli dvigniti na spodnjo mejo, ki jo dopušča sindikalna pogodba, v nekaj mesecih – to je na raven za petino znižanih temeljnih postavk. Delavci seveda niso povsem zadovoljni, toda vedo, da s stavkanjem ne bodo spravili tovarne na zeleno vejo. Zato so tudi sklenili, da bodo izgubljeni delovni čas nadomestili, saj nas čakajo kupci v tujini, ki so občutljivi za zamude. Toda nezaupnica vodstvu velja še naprej! Reševanje firme je prepočasno. Zato potrebujemo na vodilnih mestih druge ljudi. Vprašanje je le, kje jih dobiti...«

Boris Rugelj

Cestne blokade v Gornji Radgoni

Šoferji AR Transa zahtevali in dosegli odstop vodilnih

Za uvod v burne prvomajske praznike so poskrbeli šoferji radgonskega podjetja AR Trans, ki so se, nezadovoljni z napovedano usodo, odločili poiskati oziroma izterjati svojo pravico kar na cesti. Stavko, ki je ohromila ves promet v Gornji Radgoni in ki se je kasneje razširila tudi na bližnje Radence, so skušali nekateri izrabiti tudi v politične namene (pri tem je prednjačil radgonski Demos). Izid teh cestnih pogajanj je bil, da je vodstvo AR Holdinga odstopilo. S tem se je stavka tudi uradno končala.

Ni naš namen pogrevati starih stvari in opisovati poteka stavke, saj je le-ta imela dokaj velik odmev v javnih občilih. Želeli smo namreč nekaj drugega, in sicer ugotoviti, kaj je ta stavka prinesla. Žal, bolj malo. Skoraj mesec je že minil odtlej, položaj v AR Holdingu pa je ostal nespremenjen. Razlika je le v tem, da je na čelu nov mož, ki pa velikih sprememb ne bo mogel prinesti. Družbe AR Holdinga so še vedno v težavah, delavci pa ne vedo, kaj jim bo prinesel jutrišnji dan. Čeprav so letos že izvedli reorganizacijo, iz katere je nastalo šest novih družb z omejeno odgovornostjo, ter kmalu za tem speljali stečaj starega krovnega podjetja, iz katerega je izgubila delo polovica prej zaposlenih, to ni prineslo rešitve za preostale. Ne dolgo za tem je podobna usoda doletela AR Bus, po nekaterih napovedih pa je to čakalo tudi AR Trans, vendar so se delavci s stavko temu uprli. Vsem stavkajočim, ki jih je vodil neodvisni šoferski sindikat, razen zahtevi po odstopu vodilnih, so se pridružili tudi Svobodni sindikati, čeprav v stavki niso sodelovali.

Danes, kot smo že omenili, ni storjenega še nič, po besedah nekdanjega sekretarja občinskega sindikalnega sveta Jožeta Lebarja pa je stavka le pospešila dogajanja, ki pa niso v prid podjetju. Zato ostaja le upanje, da bo novo vodstvo poiskalo pravo rešitev in obdržalo čim več zaposlenih.

Robert Peklaj

Odprto protestno pismo Skupščini Republike Slovenije in njenemu Izvršnemu svetu

Delavci Gozdnega gospodarstva Brežice, ki smo ostali brez dela in s tem brez socialne varnosti, odločno protestiramo zoper nedorečenost ukrepov (sklepov) Skupščine R Slovenije in Izvršnega sveta te skupščine.

1. Vaša odločitev o prepovedi sečnje gozdov nas je čez noč postavila v popolnoma negotove razmere. Nič krivi smo ostali brez rednega dela in žaslužka, s tem pa tudi brez socialne varnosti zase in za družino.

2. Vaša odločitev je bila jasno povezana tudi z odpuščanjem delavcev, kljub temu pa niste zagotovili denarja za reševanje odvečnih delavcev, pač pa ste vse breme naložili gozdnim organizacijam ali še bolj prav, tistim delavcem, ki imajo še delo.

3. Ne moremo razumeti, še manj pa zaupati taki oblasti, ki preko nedolžnih delavcev uresničuje prenagljene predvolilne obljube in s tem dela še večje krivice, kot jih je delala oblast po vojni.

4. Zahtevamo, da skupščina in IS čimprej dopolnita svoje odločitve s programom za reševanje odvečnih delavcev v gozdnih organizacijah in za ta program zagotovita tudi denar. V program naj se vključijo tudi občinske skupščine.

5. Večina nas živi na manj razvitih območjih, zato zahtevamo, da vsi organi občinski, in republiške skupščine sprejmejo primerne programe za razvoj teh območij. Namenska sredstva bi ublažila naše stiske.

6. Hočemo živeti človeka vredno življenje, zato pričakujemo, da boste našo zahtevo proučili in ukrepali tako, da nam boste omogočili preživetje.

Tisti, ki sprejemate odločitve, morate sprejeti tudi odgovornost za nastale posledice, ne pa jih prelagati na pleča nemočnih delavcev.

Predsednik Območne organizacije sindikatov Posavja:
Jože Černoša
(in 93 podpisov delavcev)

Članarina za dve žemljici

S 5. seje ROS kmetijstva in živilske industrije Slovenije

Peta seja republiškega odbora sindikata kmetijstva in živilske industrije Slovenije je imela dva povsem različna »polčasa«: prvih 90 minut so njegovi člani poslušali pravno svetovalko ZSSS Ano Križaničevo in njeno razlago najnovejših sprememb zakonodaje na področju urejanja delovnih razmerij, v drugem »polčasu« pa so se obrnili k sebi. Razpravljali so o poročilu predsednika Srečka Čatra o delu v minulem obdobju in sprejeli program aktivnosti za naprej, nazadnje pa so še sklenili, da bodo podprli kandidaturo Dušana Semoliča za novega predsednika ZSSS.

V razpravi po poročilu o delu v minulem obdobju, ki je bilo dokaj plodno (prvi so, denimo, podpisali panožno kolektivno pogodbo), pa spet niso mogli mimo »že žaljivih« razmer na področju finančne (ne) discipline. »Evidentna kraja sredstev s strani območnih organizacij nas je pripeljala do tega, da trenutno prejemamo 58 odstotkov vseh sredstev, ki bi jih po dogovoru morali,« je dejal Srečko Čater in na hitro izračunal, da to pomeni 3,9 dinarja na člana, »kar še za dve žemljici ni«!« Zato so soglasno sklenili, da bodo morali na področju financ v najkrajšem času postaviti red in disciplino. Program dela za naslednje obdobje pa so nato dopolnili še z 11. točko, s katero bodo zahtevali spremembo tistega člena splošne kolektivne pogodbe, v kateri je govor o t. i. zaprtih kuvertah. Izkušnje nekaterih članov ROS namreč kažejo, »da zaprte kuverte v času, ko lastniki podjetij še niso znani, niso nič drugega kot kraja tisočletja.« V skladu s sklepom konference ZSSS je potem Srečko Čater sprožil vprašanje glasovanja o zaupnici vodstvu, vendar je ROS soglasno menil, da za to ni nobene potrebe.

V razpravi o tem, koga podpreti kot kandidata za novega predsednika Zveze svobodnih sindikatov Slovenije, je prevladalo mnenje, da se velja odločiti za človeka, »ki ni obremenjen z minulim delom v sindikatih«. Tak pa je med vsemi kandidati po njihovem mnenju samo Dušan Semolič. V igri so imeli sicer tudi svojega kandidata, Andreja Magajno, ki pa na kandidaturo ni pristal.

D. K.

med nami

Brezposelni na smetiščih

Vsi tisti optimisti **v Črnomlju**, ki so, ne krivi ne dolžni, ostali brez službe in so pričakovali, da jim bo ta družba v zameno za delo in denar, ki so ga vložili v njeno izgradnjo, to povrnila vsaj z javnimi deli, so najbrž doživeli prvo razočaranje. V črnomaljski občini so sicer pripravili program javnih del, vendar pa delo, ki naj bi ga opravljali, in predvsem število tako zaposlenih, ne zbujata optimizma. Samo 10 izmed 425 brezposelnih, kolikor jih je trenutno prijavljenih, naj bi za kratek čas zaslužilo 2.840 dinarjev, malico in prevoz, vendar pa bi morali za to urejati črna odlagališča odpadkov ali pa čistiti romska naselja. S tem naj bi Rome, kot piše v predlogu navajali na redno čiščenje svojih bivalnih prostorov. Lahko pa se brezposelni tudi odločijo za prostovoljno humanitarno delo in skrbijo za nebogljene in ostarele.

Glede na ponujeno možnost se bojimo, da bo tudi ta program ostal le na papirju, to »priložnostno« zaposlitev pa naj na občini prihranijo za tiste, ki so krivi za vse več brezposelnih.

Red, disciplina in kondicija

Od besed, da je treba v **Železarni Ravne** uvesti vojaško organiziranost in jurišne bataljone, je generalni direktor Andrej Kokalj že prešel k dejanjem. Od 8. maja naprej se morajo vodilni delavci obvezno udeleževati enourne rekreacije pod strokovnim vodstvom njihovih rekreatorjev, izbirajo pa lahko med plavanjem, namiznim tenisom ali tenisom. Tako bodo zbrali dovolj kondicije in ohranili bistri duh, da se bodo lahko spopadli s težavami v železarni.

Torej, na juriš, gospodje vodilni, in pazite, da ne bo kdo manjkal, saj bodo vodili evidenco prisotnih.

Brez »dežurnih gasilcev«?

V zadnjih Primorskih novicah smo prebrali tole zanimivost **iz Podnanosa:**

»Po pol stoletja so v soboto (4. 5.) v Podnanosu obudili prastar običaj, ko so se ognjegasci poklonili svojemu patronu Sv. Florijanu in se mu zahvalili za njegovo varstvo. Domačemu gasilskemu društvu so se pridružili gasilci iz vseh prostovoljnih društev v ajdovski občini in v povorki, ki jo je spremljalo pritrkavanje zvonov, s prapori krenili najprej v cerkev, nakar so slavje nadaljevali v novem domovanju podnanoških gasilcev.

Obred, ki je požrtvovalnim gasilcem nekdaj veliko pomenil (in ga poznajo vse evropske države), je razen domačinov spremljalo veliko ljudi od drugod. Prav škoda je, da ni bil bolje napovedan, saj bi gotovo pritegnil še več obiskovalcev, najbrž pa tudi gasilcev iz društev zunaj ajdovske občine.«

O tem, ali so na paradi nastopili tudi vselej dežurni gasilci, kakor se rado reče sindikatom, Primorske novice ne poročajo...

Prava logika

Prebrali smo jo v glasilu gradbenega podjetja Primorje **iz Ajdovščine,** glasi pa takole:

Pravzaprav je v redu, da imamo plače samo enkrat na mesec, ker smo tako le enkrat mesečno – žalostni...

Aktiv novinarjev v podjetjih pri Društvu novinarjev Slovenije vas vabi na

12. ŠTUDIJSKO SREČANJE NOVINARJEV V PODJETJIH SLOVENIJE

v četrtek 23. in petek 24. maja 1991
v TERMAH TOPOLŠICA

PROGRAM
ČETRTEK, 23. 5. 1991
8.30 – Otvoritev srečanja in pozdrav gostiteljev
9.00 – Komuniciranje v kriznih in konfliktnih razmerah.
10.30 – Novinarska kolektivna pogodba, zakon o javnih glasilih in članstvo v sindikatih.
13.00 – Kosilo
16.00 – Management in odnosi z javnostmi (okrogla miza).
20.00 – Večerja in v nadaljevanju družabni večer v organizaciji celjskih kolegov.
PETEK, 24. 5. 1991
9.00 – Slovenski gospodarski trenutek in njegove perspektive: pogovor z dr. Jožetom Mencingerjem.
13.00 – Zaključek srečanja.
13.30 – Kosilo

Prijave zbira tajništvo Društva novinarjev Slovenije, Ljubljana, Vošnjakova 8 (tel: 323-170) vključno do ponedeljka, 20. 5. 1991. V prijavi navedite svoje podatke in rezervirajte prenočišča, če jih želite. V Termah Topolšica so na voljo samo dvoposteljne sobe, cena polnega penziona pa je 460,00 din, vendar pričakujemo še skupinski popust. Kotizacija za študijsko srečanje znaša 1.000,00 din in jo nakažite na žiro račun Ljubljanske banke d.d. Ljubljana:

50100-620-133-1010115-1625535, društvo novinarjev Slovenije, za srečanje novinarjev v podjetjih. Na srečanje prinesite peti izvod virmana in ga predložite v sprejemni pisarni ob prijavi. Tam bo možno tudi gotovinsko plačilo kotizacije. Prosimo, da o srečanju obvestite tudi kolege, s katerimi vzdržujete stalne stike.

Lep pozdrav in nasvidenje v Topolšici!

Organizacijski odbor

Piše: Janez Kopač

Deviza da ali ne

Če domača valuta ni konvertibilna, gospodarstvo pač ni zdravo. Želja vsake oblasti pa je, da tudi nezdravo valuto prikaže in vsiljuje kot dobro in v ta namen si izmišlja nešteta omejevanja in zapovedovanja za svoje državljane pri njihovem poslovanju.

Konkurenca domači, gnili valuti, so devize. Ne policija ne inšpekcija in ne cariniki ne morejo preprečiti državljanom, da svoje plače v brezvredni domači valuti ne bi čimhitreje spremenili v trdne devize in da ne bi izvozniki vsaj del svojih deviz skrili v tujini. Zato je odveč izgubljanje denarja davkoplačevalcev za plačevanje take oblasti. Poslovanje z devizami je treba legalizirati, dovoliti vsakomur, ki to hoče, saj je deviza pač blago kot vsako drugo.

Jugoslovanski zakon o deviznem poslovanju, ki je določal vse prej omenjeno nesmiselno angažiranje oblasti v obrambi trhlega dinarja, predstavlja enega stebrov nezdravega gospodarstva oziroma tudi stebrov delovanja federacije. Pri osamosvajanju ga je torej treba ali odpraviti ali bistveno spremeniti. V slovenski skupščini pa je naš IS v okviru odcepitvenega zakonskega svežnja predložil osnutek zakona o deviznem poslovanju, ki je praktično prepisan od današnjega zveznega zakona, le da je v nekaterih pogledih še slabši. Osnutek predvideva določanje dveh deviznih tečajev, od katerih je eden postavljen administrativno, praktično z dekretom, drugi pa na trgu. Podjetjem še vedno ne bi bilo dovoljeno imeti svojih deviznih računov, državljani pa bi jih lahko imeli, vendar s svojimi hranilnimi vlogami ne bi mogli prosto razpolagati (ne vem, kdo bo potem prinesel kakšno devizo v banko). Menjava deviz je še vedno rezervirana za banke in nekatere izbrance. Trgovanje z devizami med državljani naj bi bilo še vedno kaznivo. Vsak sklenjen posel s tujino je treba posebej prijaviti Narodni banki Slovenije (torej državi) in podobno.

Vse skupaj torej eno samo administrativno in monopolno urejanje in omejevanje. Če je vse to nastalo zaradi neznanja katerega uradnika, ki je zakon napisal (prepisal), je treba najti drugega pisca. Če pa je vse to le podlaga za obrambo trhle domače valute, tokrat slovenske, potem ne bo nič bolje kot doslej in hvala lepa za osamosvojitev.

Blokade, stečaji, nezaposleni

Vse manj je dobrih gostiln, je svoj čas pel Andrej Šifrer. Napev, malo bolj temačen, bi bil zdaj pravšnji za novo besedilo o vse manj trdnih podjetjih in vse več nezaposlenih delavcih. Letošnji podatki so dovolj zgovorni brez komentarja. Dodali bi samo, da je bilo po podatkih SDK Slovenije lani vse leto blokiranih več kot pet dni (prva kolona grafikona) v gospodarstvu 342 podjetij s 153.000 zaposlenimi in povprečno 2,3 milijona din (skupno), SDK pa je lani prijavila v stečajni postopek 119 podjetij, v katerih je bilo 38.000 zaposlenih delavcev.

R. B.

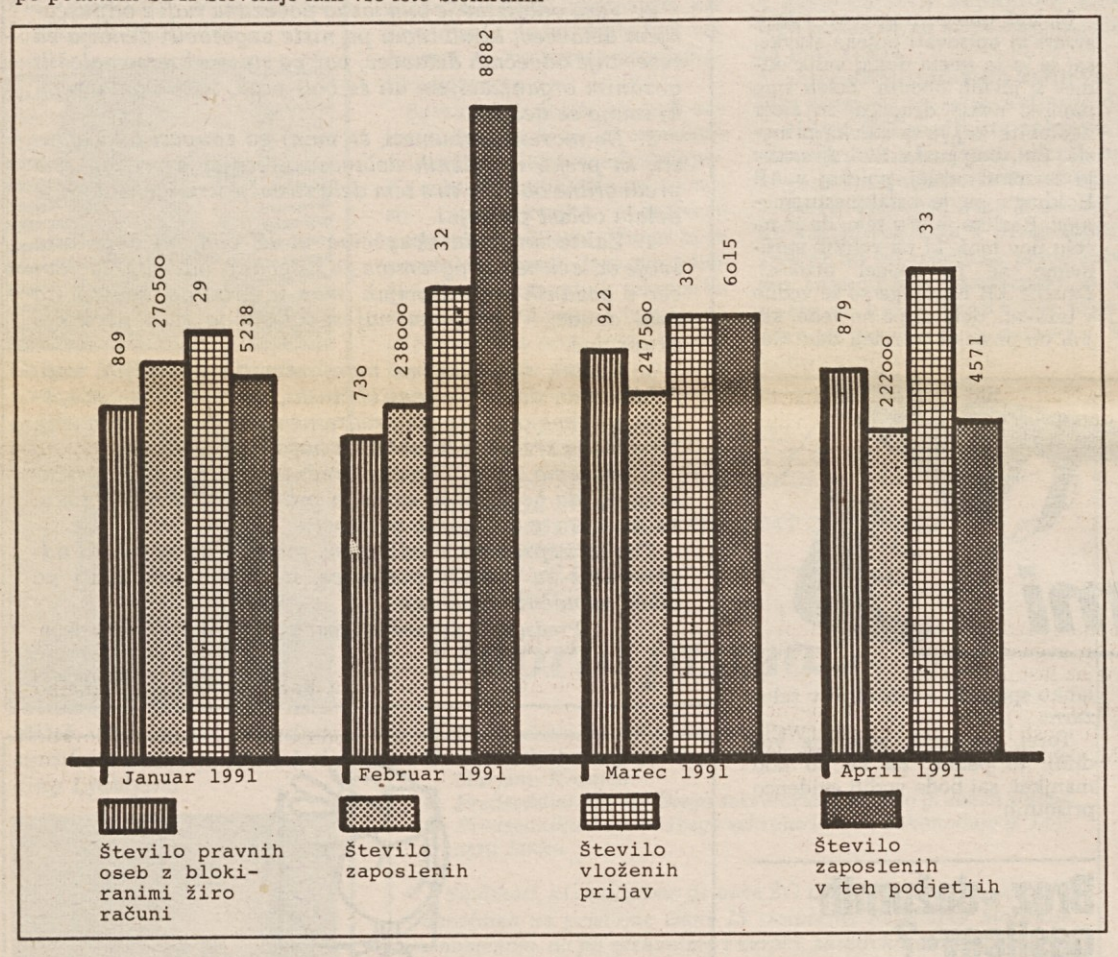

Odprava krivic po evropskem zgledu

Zakaj naj bi denacionalizacija povzročila nove krivice

Glavno načelo zakona o denacionalizaciji, ki je še vedno v javni razpravi, naj bi bilo, da je treba krivice, povzročene, z zaplembami premoženja čimbolj odpraviti, vendar tako, da bi z vračanem premoženja razlaščenim lastnikom in njihovim dedičem ne povzročali novih krivic.

Pri opredeljevanju, kaj je krivica ali »krivica«, pa imajo avtorji zakona svoja merila in moralo. Zanimajo jih le tiste krivice, ki naj bi jih storila povojna oblast ljudem, ki so si nabrali premoženje pred davnimi 45. leti, ne pa tudi tiste, ki so nastale v polpretekli dobi ali še nastajajo. Številne nacionalizacije niso bile smotrne in so bile krivične. Kot krivične pa osnutek zakona opredeljuje tudi vse zaplembe premoženja osebam, ki so sodelovale z okupatorji, domačimi izdajalci in vojnimi dobičkarji.

Za kakšno »moralo« gre pri določanju, kaj je krivica, je razvidno tudi iz utemeljitve predloga, kjer je pojem »izdajalec« v narekovaju. Ali morda mislijo, da izdajalcev ni bilo, ali pa, da je bilo izdajanje celo zgodovinska odlika? »Izdajalec« v narekovaju v utemeljitev zakona očitno ni prišel po naključju. Namen navednic je zelo jasen v predlaganih določilih zakona. Tako naj bi sedanjo družbeno lastnino vračali tudi nekdanjim lastnikom, ki jim je bila odvzeta ali zaplenjena v rednem in poštenem sodnem ali upravnem postopku, kot vojnim dobičkarjem, ali pridobljena na račun sodelovanja z okupatorji. Ta princip, da je neetično, če posamezniki iz nesreče, ki je prizadejala ves narod, kujejo svoje osebne izkoriščevalske dobičke, poznajo številni zahodnoevropski pravni sistemi. Če obstajajo upravičeni dvomi o pravičnosti posameznih sodnih ali upravnih odločitev, bi zakon kvečjemu lahko dopustil možnost obnove procesa.

Vse povojne primere zaplemb premoženja okupatorjevim sodelavcem in domačim izdajalcem, ki so povzročili mnogo hudega svojim rojakom, pavšalno ocenjevati kot krivično, lahko pomeni le eno: rehabilitacijo kvizlinštva in kolaboracionizma z okupatorjem, kar bi bilo edinstveno v današnji Evropi, ki je zgrajena na zmagi protifašističnih sil.

Denacionalizirati ne bi smeli niti državnega in družbenega premoženja, ki je nastalo na podlagi zaplemb lastnine fizičnih in pravnih oseb v poraženih državah sil osi na našem ozemlju. Vse zavezniške države so takšno lastnino ovrednotile kot vojni plen in kot enega izmed virov za nadomestilo vojne škode. K temu velja dodati, da je tik pred vojno dobršen del slovenskega gospodarstva, še posebno podjetij v industriji in rudarstvu, pa tudi gozdovi so bili v rokah tujega finančnega kapitala oziroma v lastništvu fizičnih in pravnih oseb tretjega rajha. Kot rezultat plebiscitarne vključitve slovenskega primorskega ljudstva v narodnoosvobodilni boj smo Slovenci tudi na priključenem slovenskem ozemlju pridobili znatno državno lastnino, ki se je pozneje preobrazila v družbeno in ki jo zdaj čaka privatizacija. Poleg tega so številna pomembna slovenska industrijska podjetja, npr. Litostroj, prve delavnice IMV, Tam, Kobariške tovarne igel – če navedemo samo nekatere – v svojem začetnem obdobju dobila prvo strojno opremo iz nemških ali italijanskih reparacij.

Znano je, da so bile med vojno v Sloveniji požgane cele vasi in uničene mnoge gospodarske stavbe. Razen nekaterih olajšav pri obnovi, pomoči v naravi, v gradbenem materialu, v Jugoslaviji, v nasprotju z zahodnoevropskimi državami, ta škoda ni bila prizadetim nikoli povrnjena. Zakona o denacionalizaciji in privatizaciji nudita zadnjo priložnost, da se ta velika krivica odpravi in že prijavljena vojna škoda – vsaj v določenem razumnem in možnem odstotku – povrne lastnikom oziroma njihovim dedičem.

Vinko Blatnik

Kaplja v investicijsko sušo

Bayer Pharma se ne boji razmer v Jugoslaviji in bo investirala

Bayer Pharma Jugoslavija je pripravljena še naprej vlagati v Jugoslaviji, kljub zapletenim političnim in gospodarskim razmeram. Tako je sporočil predsedniku slovenske vlade gospod Joachim A. Scholz, poslovodja (kot je v sporočilu za tisk napisal Janez Pezelj, novi »zvočnik« slovenske vlade) Joint Venture Bayer Pharma d.o.o. mešana družba Leka in Bayer Pharme z (rahlo) večinskim deležem Leka. Ker se »poslovodja« (beri: generalni direktor) pogovarja samo z ljudmi, ki povsem obvladajo katerega izmed pomembnih zahodnoevropskih jezikov (tako nam je povedala njegova tajnica, gospa Maja Glanc), nam je pomagal njegov namesntik, gospod Miran Šinigoj. Z njim smo se pomenili, ne v perfektni slovenščini sicer, a je zadovstovala. Povedal je, da gre za dokončanje lani sprejetih načrtov te firme in da sta vložka obeh lastnikov Bayer Pharme Jugoslavija približno enaka (Lekov v »naturalijah«), firme Bayer pa v vrednosti milijon DEM in da gre za modernizacijo naprav v tovarni, s čimer bodo laže ustregli zahtevam kupcev. Povedal je še, da je Nemcem veliko do jugoslovanskega trga in da je v načrtu tudi postopno prevzemanje večinskega deleža nemškega solastnika v mešani firmi. Vendar je to odvisno od umirjanja političnega kaosa pri nas.

Naše mnenje: bolj kot velikost kaplje v sušni pesek slovenskih potreb po denarju za naložbe je pomemben poudarek, da se neka tuja firma ne boji razmer pri nas toliko, da ne bi hotela investirati.

R. B.

FELJTON ● FELJTON ● FELJTON ● FELJTON ● FELJTON ● FELJTON ● FELJTON ● FELJTON ● FELJTON ● FELJTON ● FELJTON

Organizacijske oblike participacije

Posebna telesa in sindikati se dopolnjujejo

Pripravlja: Dr. Bogdan Kavčič

Organizacijske oblike participacije, s tujko temu rečemo tudi institucionalizacija, so številne in vsaj v podrobnostih se od države do države precej razlikujejo. Zato povsem natančna shema ni mogoča, ker bi morali opisati vsako državo posebej. Obenem pa se organizacijske oblike tudi sorazmerno hitro spreminjajo. V našem prikazu se bomo držali predvsem sheme organizacijskih oblik, ki jo uporablja Mednarodna organizacija dela.

Najprej kaže razlikovati med oblikami delavskega vpliva na upravljanje **prek sindikatov** in **posebnimi oblikami participacije.** Vendar sta tudi tidve skupini oblik v večini držav prepleteni in se dopolnjujeta, zato strogo ločevanje ni povsod mogoče. Pogosto se prepletajo tudi različni sistemi institucij, kar še povečuje razlike med deželami.

Posebni organi delavskega vplivanja na upravljanje

Že postaviti prag, mejo, ki loči participacijo od ne-participacije, ni enostavno. Poblem ni toliko v obliki, kot v tem, kakšen je resničen vpliv delavcev, kolikšna je sprejemljivost delodajalcev, da sprejmejo predloge delavcev.

Najnižja oblika, ki jo ponekod že označujejo za obliko participacije, so **nabiralniki za predloge zaposlenih.** Delavci (in uslužbenci) lahko v te nabiralnike ali skrinjice mečejo svoje pisne predloge. Vodstvo ni obvezno niti reagirati in jih komentirati in še manj jih upoštevati. To pomeni, da jih lahko zavrne brez utemeljitve.

Tej podobna, a v bistvu še vedno neinstitucionalizirana oblika je **posvetovanje s posamezniki,** ki jih vodstvo samo izbere. Gre za posvetovanje, ki za vodilne ni obvezno. Vodilni sami izberejo zaposlene, s katerimi se posvetujejo ali jih samo sprašujejo za mnenje. Vsebina je odvisna od vodstva, prav tako čas, dolžina in podobno. To je v bistvu oblika, s katero hočejo vodilni dobiti informacije o tem, kaj mislijo delavci, pa jih teh informacij formalni informacijski sistem ne daje ali pa mu ne zaupajo (povsem). V takem primeru tudi posredovana stališča posameznega delavca za vodstvo niso obvezna. Primere take participacije srečamo povsod po svetu, tudi tam, kjer so sicer uveljavljene druge oblike. Ne glede na druge oblike jih uporabljajo vodilni na nižjih ravneh, posebej delovodje. Bolj participativni delovodje jih nenehno uporabljajo. Ta oblika je pogostejša tudi v manjših podjetjih v individualni ali družinski lasti.

Skupni posvetovalni organi. Takšni organi so še vedno najpogostejša oblika participacije delavcev. Srečamo jih v vseh družbenih sistemih in v vseh vrstah podjetij povsod po svetu. Imajo različna imena: tovarniški svet, tovarniški komite, delavski odbor ali komite... Prvi zakon o uvedbi takšnega organa je bil sprejet že leta 1890 v Prusiji, zelo so se razširili po prvi svetovni vojni, potem zamrli in se ponovno uveljavili po drugi svetovni vojni.

Kot že ime pove, gre za skupne posvetovalne organe, ki so sestavljeni iz predstavnikov vodstva ali delodajalcev in predstavnikov zaposlenih. Sestava je v različnih deželah precej raznolika. Navadno je delavskih predstavnikov polovica, lahko pa tudi manj ali več kot polovica. Delavske predstavnike lahko izvolijo zaposleni skupno, lahko delavci in uslužbenci posebej, lahko samo delavci; lahko pa jih v celoti ali deloma imenuje sindikat. Večinoma gre za predstavnike zaposlenih, lahko pa so tudi zunanji, n.pr. funkcionarji sindikata. Predstavnike delodajalcev imenujejo delodajalci.

Pristojnosti takšnih organov so dejansko zelo raznolike. Lahko gre le za občasna srečanja, na katerih se predstavniki delodajalcev in delojemalcev obvestijo med seboj o različnih zadevah. Delavci lahko to komentirajo, izražajo svoje strinjanje ali nestrinjanje in podobno. Delodajalcev to ne obvezuje. Lahko pa gre za sistem, kjer delodajalci delojemalcem dejansko prepustijo odločanje o določenih vprašanjih (takšen je recimo nemški sistem betriebsratov – obratnih svetov) in delavci o njih avtonomno odločajo. Delodajalci si v takih primerih praviloma pridržijo pravico veta, ki ga dejansko malo ali paveliko uporabljajo. Takšne pravice, ki jih delodajalci prepustijo delojemalcem v samostojno odločanje, se večinoma nanašajo na socialne zadeve (dopusti, odmori med delom, malice, ureditev prostorov, ipd.). Skupni posvetovalni organi lahko nadalje obravnavajo zelo različna vprašanja, vključno z najpomembnejšimi. Delavci imajo pravico izraziti svoja stališča. Od moči delavcev v družbi pa je odvisno, koliko so jih delodajalci dolžni ali pripravljeni upoštevati. Delodajalci se lahko prek takšnega organa le informirajo o stališčih zaposlenih, lahko se trudijo prepričati delavce, naj sprejmejo njihove zamisli, lahko štejejo sklepe takšnih organov za obvezujoče – če ne pa vsaj pripravijo drugačne predloge. Skratka, skupni posvetovalni organi imajo v nekaterih državah zelo velik vpliv na upravljanje, v mnogih pa le majhnega ali skoraj nikakršnega.

Velikost podjetja je pomembna determinanta delovanja skupnih posvetovalnih organov. V zelo majhnih podjetjih jih navadno sploh ni. V majhnih podjetjih delujejo le na ravni podjetja. V velikih podjetjih pa so ponekod razvili celo strukturo teh organov. Oblikujejo jih na ravni delavnice ali obrata, na ravni posamezne tovarne in na ravni celotnega podjetja (odvisno od zgradbe podjetja). Skupni posvetovalni organi na višjih ravneh v podjetjih so navadno sestavljeni iz predstavnikov takšnih organov na nižjih ravneh. Organi na višjih ravneh navadno tudi obravnavajo problematiko, ki je skupna tej ravni. Velikost podjetja, kjer so takšni organi obvezni, njihovo temeljno strukturo in pristojnosti večinoma določajo zakoni. Sicer pa je zapisana v kolektivnih pogodbah. Ponekod imajo takšne organe tudi na regionalni ali celo državni ravni (svetujejo vladi v zadevah skupnega interesa delavcev in delodajalcev).

Predstavniki delojemalcev v teh organih so ponekod profesionalni, torej za to delo plačani od podjetja. Večini pa je to le dodatna dolžnost, plačan dobijo le delovni čas, ki ga porabijo za sestanke organa. (Tega časa je lahko veliko: primer iz Tanzanije kaže, da je tak organ nepretrgoma zasedal skoraj tri tedne).

Soodločanje ali soupravljanje. Ta sistem je mnogo redkejši in pomeni, da predstavniki zaposlenih sodelujejo kot enakopravni člani v upravljalskih organih na ravni podjetja. Ta sistem se je uveljavil predvsem v podjetjih, ki so pod

Konzum SSS

V tem tednu vam posredujemo ponudbo YUTALA iz Ptuja. Ponujamo vam dva družinska paketa piščančjega mesa, vsak je vreden 900,00 din. Rok plačila je 60 dni.

1. paket – SVEŽI PIŠČANCI IN IZDELKI

Vrsta izdelkov	kos	teža v kg
piščanci sveži		9
poetovio salama	1	0,70
poli z vrtninami	1	0,50
Kika	1	0,50
Poli	1	0,50
Safalada – vakuumsko pakirana	1	0,30
Pipi-mini – vakuumsko pakiran	1	0,25
Pipi-mini – vakuumsko pakiran	1	0,30
jetrna pašteta – 50 gr.	5	0,25
mesna pašteta – 50 gr.	5	0,25
Skupna neto masa		12,75

2. paket – **ZAMRZNJENI PIŠČANCI IN KOKETI**

Vrsta izdelkov	kos	teža v kg
piščanci zamrznjeni – razred A		9
zlati piščančji medaljoni	50	1,12
zlati piščančji zrezki	15	1,32
piščančji ocvrtki	35	1,24
Skupna neto masa		12,68

Pakete lahko naročite s sindikalno naročilnico na naslov:
KONZUM, d.o.o., Dalmatinova 4, 61000 LJUBLJANA

Naročeno blago vam bomo dostavili v šestih dneh od dneva naročila!

Osnovne organizacije lahko dobijo dodatne informacije po telefonu: 320-963.

Konzum, d.o.o.
v.d. direktor
Marija Svetič

KUPON **ZA KONZUM**

Priimek: _____

Ime: _____

Naslov: _____

DE časopis slovenskih delavcev

Izračun dohodnine

Poglejmo si primer našega bralca, ki prejema bruto osebni dohodek **11.474,90** din. Nima vzdrževanih oseb in ne prejema dodatnih prejemkov.

Njegov letni prihodek bo znašal **105.532,80** din, za katerega bi moral na koncu leta plačati **24.149,20** din letne dohodnine. Ker pa je med letom z akontacijami davka na dohodek že plačal v državno blagajno **18.892,80**, je končni sešteve tak, da je državi dolžan **5.256,40** din.

Če pa bo izkoristil 10-odstotno olajšavo, ki jo omogoča zakon (glej 7. člen zakona o dohodnini, ki je objavljen tudi v knjižici Davki po novem), se bo njegov dolg do države zmanjšal in bo znašal **2.301,50** din.

Drugi bralec pa prejema bruto osebni dohodek **10.148,10** din. Ima dve vzdrževani osebi in ne prejema dodatnih prejemkov.

Njegov letni prihodek je **93.403,20** din, za katerega bi moral na koncu leta plačati **13.570,30** din dohodnine. Ker pa je z akontacijami davka na dohodek že plačal v državno blagajno **12.421,30**, bo državi dolžan še **1.149,00** din.

Ob 10-odstotni olajšavi, ki jo omogoča zakon, pa bo država njemu dolžna **748,00** din.

KUPON **ZA DOHODNINO**

DE časopis slovenskih delavcev

ATRIS

Borza sindikalnega turizma

BORZNO SPOROČILO ŠTEVILKA 18

Borzna sporočila sprejema Atris – borza sindikalnega turizma, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon (061) 326-982, 322-975 in telefaks (061) 317-298.

A. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI VAM JIH NUDIMO

1. Počitniški dom Premantura – ima 3- in 4-posteljne polapartmaje – spalnica, predprostor, kopalnica-TWC, balkon. Plaža v prijetnem borovem gozdiču.
Cene: do 1. 7. 1991 – polni penzion 370,00 din, od 1. 7. naprej polni penzion 460,00 din. Trije obroki na senčni terasi.
Ponudba je ugodna, zato jo priporočamo.

2. Moščeniška Draga – Bivanje v lesenih bungalovih, sanitarije so skupne, v naselju. Cena penziona za odrasle 400 din, za otroke od 3. do 7. leta 290 din.
Cene smo znižali v dogovoru z lastnikom.
Prosti termini: julij, avgust

3. Počitniški dom v Crikvenici Dvo, tri-in štiriposteljne sobe, TWC. Cena penziona za odrasle 29 DEM; Cena penziona za otroke do 15 let 21 DEM.

4. Počitniški dom Dramalj pri Crikvenici – Dvo ali triposteljne sobe, TWC, balkon. Možnost lastne priprave hrane. Možen je zakup od 1. 6. do 30. 9. – cena 8.600 DEM.

5. Polapartmaji v Selcah – Tri ali štiriposteljni polapartmaji. Cena najema 400,00 din dnevno. Možnost lastne priprave hrane. Termini: 29. 6. do 9. 7.; 9. 7. do 19. 7.; 8. 8. do 18. 8.

6. Apartmaji v Čatežkih toplicah – nekaj 7-dnevnih terminov v drugi polovici junija.

7. Počitniški dom Omišalj – Krk – Bivanje v tri ali štiriposteljnih sobah (TWC, balkon). Cena penziona za odrasle 45 DEM, otroci do 10. leta 35 DEM. Termini: 14. 7., 24. 7., 3. 8., 13. 8., 23. 8.

8. Počitniški apartmaji v Pineti – Novigrad – a) manjši apartma – 3 + 2 pomožni ležišči, TWC, balkon. Najemnina apartmaja 215 din na dan. Cena penziona – odrasli 360,00 din; otroci do 12 let 265,00 din
b) večji apartma – 5 ležišč z možnostjo treh pomožnih ležišč – dve sobi, predsoba, TWC, balkon, cena najema apartmaja 270 din na dan, cena penziona odrasli 360 din; otroci do 12 let 265 din. Penzion je obvezen.

9. Počitniško naselje Pohorje – Novigrad – Bivanje v dvo in triposteljnih sobah, 10-dnevne izmene. Cene: polpenzion odrasli 365,00 din; otroci 3–10 let 235,00 din. Termini: od 18. 7. do 28. 7., od 28. 7. do 7. 8., od 8. 7. do 18. 7., od 7. 8. do 17. 8., od 27. 8. do 6. 9.

10. Počitniški dom Vrsar – III – Bivanje v tri ali štiriposteljnih sobah. Cene penziona: odrasli 330,00 din, otroci do 10. leta 230,00 din. Termini: 29. 6. do 9. 7., 9. 7. do 19. 7. 18. 8. do 28. 8.

11. Počitniški apartmaji Nerezine – Mali Lošinj – tri posteljni apartmaji. Cena najema 125,00 din na dan na osebo. Termini: 19. 6. do 29. 6. in 8. 8. do 7. 9. (po 10 dni)

12. Počitniški dom Veli Lošinj – Bivanje v eno, dvo, tro ali štiriposteljnih sobah. Cene penziona: odrasli 470,00 din, otroci do 10. leta 365,00 din. Termini: 2. 7. do 12. 7.; 12. 7. do 22. 7.; 22. 7. do 1. 8.; 1. 8. do 11. 8.; 11. 8. do 21. 8. in 21. 8. do 31. 8.

13. Hotel v Banjolah – bivanje v dvoposteljnih sobah s kopalnico in WC, penzion junija in septembra 27 do 34 DEM, penzion julija in avgusta 36 do 47 DEM, cene penziona v sobah z WC in umivalnikom junij in september 27 DEM, julij in avgust 35 DEM. Organizacija izletov, možnost športne rekreacije na lastnih objektih.

14. Počitniški dom Portorož – Beli križ – Nudimo 7- ali 10-dnevne pakete z bivanjem v dvo-, tri- ali štiriposteljnih sobah, etažni TWC. Cena penziona za odrasle 40 DEM. Cena polpenziona za odrasle 30 DEM. Otroci do 7. leta brez svojega ležišča imajo 50 % popusta, s svojim ležiščem pa 30 % popusta.

15. Počitniški penzion v Kranjski Gori – Jezero – Bivanje v komfortnih tri ali štiriposteljnih polapartmajih: soba, predsoba, garderoba, TWC, balkon. Lastno parkirišče in mini bar. Cene polpenziona odrasli 295,00 din; otroci 7–14 let – 250,00 din, otroci do 3. leta brez lastnega ležišča 195,00 din, mansardne sobe s 4 ležišči, etažni WC – 15 % popusta. Za skupine – vikend paket, najmanj 3 dni za najmanj 25 oseb – cena polpenziona 255 din. Penzion je v neposredni bližini jezera Jasna.

16. Apartmaji na Pokljuki – dvoposteljni apartma – 20 DEM na dan, štiriposteljni apartma 27 DEM na dan

17. Apartma pri Ptujskih toplicah – Apartma za 4 do 6 oseb: cena najema 330,00 din na dan. Termini: 30. 6. do 10. 7.; 10. 7. do 20. 7.; 30. 7. do 9. 8.; 9. 8. do 19. 8.;

18. Počitniške prikolice
AC Ladin Gaj – najem za 10 dni – predsezona 360 DEM, sezona 420 DEM
AC Stoja – cena najema 400 din na dan. Termini: 1. 7. do 11. 7. do 21. 7. 20. 8. do 30. 8. 30. 8. do 9. 9.
AC Finida – cena najema 400 din na dan. Termini: 20. 8. do 30. 8. 30. 8. do 9. 9.
AC Lanterna – cena najema 400,00 din na dan. Termini: 1. 7. do 11. 7. 10. 8. do 20. 8., 20. 8. do 30. 8. 30. 8. do 9. 9.
AC Sirena: cena najema 280 do 340 din na dan. Termini: junij, 1. 7. do 10. 7., avgust
AC Čikat – Mali Lošinj. Termini in cene: od 18. 6. do 30. 6. 360 din na dan, od 30. 6. do 12. 7. 400 din na dan, od 29. 8. do 10. 9. 360 din na dan, od 10. 9. do 22. 9. 360 din na dan.
AC Stelamaris Umag, od 18. 6. do 30. 6. 290 din na dan, od 24. 7. do 5. 8. 330 din na dan, od 10. 9. do 22. 9. 290 din na dan.
AC Lanterna II – 12. dnevne izmene – od 29. 8. do 10. 9. 290 din na dan, od 10. 9. do 22. 9. 290 din na dan
AC Bjela uvala – 12 dnevne izmene – od 18. 6. do 30. 6. 290 din na dan, od 30. 6. do 12. 7. 330 din na dan, od 17. 8. do 29. 8. 330 din na dan, od 29. 8. do 10. 9. 290 din na dan, od 10. 9. do 22. 9. 290 din na dan.
AC Padova III – otok Rab – Cena 330 din na dan. Termini od 20. 6. do 9. 7. in konec avgusta

20. **Počitniški dom Premantura – II** Penzion v tri-, štiri- in petposteljnih sobah je do 1. 7. 35 DEM od 1. 7. dalje pa 43 DEM

POSEBNA PONUDBA
MOŽNOST NAJEMA PROSTORA ZA POČITNIŠKE PRIKOLICE V AC BELVEDERE – IZOLA
Cene: od 1. 6. do 31. 10. – od 16.900 do 24.700 din, od 1. 11. do 31. 5. – 5.200 din
PRIJAVE NA ATRIS d.o.o. Ljubljana

B. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI JIH POTREBUJEMO

1. V Maredi in Červarju potrebujemo apartmaje od 1. 7. do 30. 8.

C. PRODAMO

1. Počitniško stanovanje na Cresu – Miholaščica – a) dvosobno stanovanje – 34,04 m² s kompletno opremo. Cena m² je 18.000 din; b) enosobno stanovanje 21.43 m²2 s kompletno opremo. Cena m² je 18.000 din.

2. Dvosobno stanovanje v Novigradu – Stanovanje meri 57,31 m² in ima hodnik, kopalnico, kuhinjo, dnevno sobo, spalnico, balkon, ložo, pomožni prostor, shrambo. Cena približno 70.000 DEM

3. Apartma v Červarju – Velikost 22,96 m² – predprostor s kuhinjsko omaro, TWC, dnevna soba, spalnica, v nadstropju pograd za 2 osebi, balkon. Cena 529.000,00 din ali 40.000 DEM.

D. POSEBNO OBVESTILO

Prihodnji teden bo sončno in zakaj ne bi šli s sodelavci na piknik. Imamo dve ideji, z vašo pa se strinjamo, lahko si pomagamo – za zdaj le v okolici Ljubljane
Pokličite ATRIS d.o.o.

E. ČESA NE PRIPOROČAMO

Ne priporočamo AC Moravske toplice. Razen, če bodo cene znatno nižje.

Tudi v prihodnje bomo z vami sodelovali:
Doro Hvalica
Irena Prusnik
Metod Zalar

FELJTON ● FELJTON ● FELJTON ● FELJTON ● FELJTON ● FELJT

nadzorom države in v velikih podjetjih. Dosledno je urejen z zakonom. Predstavlja velik dosežek prizadevanj delavskega razreda, da bi zagotovil svoj vpliv na upravljanje in s tem večje uresničevanje svojih interesov. Najbolj je znan primer soodločanja (Mitbestimmung), ki so ga zavezniške okupacijske sile uvedle v Nemčiji po drugi svetovni vojni. Kasneje (po leti 1970) so delavsko soodločanje uvedli z zakonom tudi v številnih drugih, predvsem evropskih državah (Avstrija 1973, Danska 1973, Francija 1972, Luksemburg 1973, Norveška 1973, Nizozemska 1973, Švedska 1972, itd.). Ponekod so ga poznali že prej na podlagi kolektivnih pogodb.

Predstavniki zaposlenih (delavcev in uslužbencev) so v teh organih formalno enakopravni s predstavniki delodajalcev. Njihova dejanska moč je odvisna od deleža, ki ga imajo. Večinoma je delavskih predstavnikov le tretjina. Tako je delodajalcem zagotovljen prevladujoč vpliv na odločitve. V velikih nemških podjetjih je predstavnikov delodajalcev polovica, vendar ima predsednik, ki ga določijo delodajalci v primeru neodločenega glasovanja, dva glasova. Skratka, lastniki so si zagotovili povsod odločujoč vpliv na odločitve. Povsod se upirajo povečevanju deleža delavskih predstavnikov, saj se bojijo njihovega vpliva.

Vpliv organov soodločanja je omejen tudi s tem, da v njegovi pristojnosti ni glavnih upravljalskih odločitev (kot so recimo delitev dobička, investicije... Vpliv je omejen tudi s tem, da se ta organ ne vmešava v neposredno vodenje podjetja. Poslovodni odbor vodi podjetje. Tega voli organ soupravljanja, tako da je vpliv zaposlenih izčrpan z volitvami. Ponekod imajo v poslovodnem odboru tudi delavskega direktorja, na katerega izvolitev pa imajo odločilen vpliv predstavniki zaposlenih. Tako so ponekod uspeli zaposleni za delavskega direktorja (direktorja, ki se ukvarja s kadrovskimi in socialnimi zadevami) izvoliti »svojega« človeka. Vendar izkušnje glede njegove uspešnosti niso najboljše. Večinoma se ni uspel uveljaviti kot resnično enakopraven drugim direktorjem.

Predstavniki zaposlenih so lahko voljeni izmed zaposlenih v podjetju ali pa od zunaj. Ponekod imajo na njihovo izbiro velik vpliv sindikati.

Samoupravljanje. Pod tem pojmom navadno označujemo sistem, v katerem delavci upravljajo podjetje bodisi tako, da volijo vodstvo podjetja, ali pa sami sprejemajo ključne odločitve. Pogoj za to je skupinska ali družbena lastnina. Samoupravljanje v podjetjih v zasebni lasti, razen kadar so lastniki podjetja delavci (kolektivna lastnina), ni mogoče. Jugoslovansko samoupravljanje je bilo ocenjeno kot najbolj razvit primer samoupravljanja. Samoupravljanje se praviloma ne omejuje le na raven posameznega podjetja, ampak posega na širšo družbeno raven. Po propadu našega samoupravljanja so izraelski kibuci najbolj razvita tovrstna oblika.

Participacija prek sindikatov

Sindikati so bili prve oblike organiziranega delavskega boja za izboljšanje svojega gospodarskega in socialnega položaja. Zato so sindikati tradicionalna organizacija delavcev, ki uveljavlja njihov vpliv tudi na odločanje v podjetjih. Odnos med sindikati in posebnimi organi participacije je lahko precej raznolik. Nekateri sindikati, recimo del angleških sindikatov, so dolgo časa odklanjali participacijo, češ da gre za nov »trik« delodajalcev, kako delavce narediti soodgovorne za uspešnost podjetja in s tem povečati njihovo izkoriščanje. Večina sindikatov pa še podpira oblike participacije in jim zagotavlja širšo podporo.

Glavni pripomoček, s katerim delavci prek sindikatov uveljavljajo svoj vpliv na upravljanje podjetij so **kolektivne pogodbe**. Kolektivne pogodbe so sporazumi med delodajalci in delojemalci, s katerimi so urejene plače in druga plačila delavcem, praviloma pa tudi delovni čas, delovne razmere, pravila dela, itd. Sklepajo jih različno v različnih deželah, na ravni posameznega podjetja na ravni panoge, regije, države – ali na več ali vseh ravneh.

Kolektivna pogodba je lahko glavni ali praktično edini instrument vplivanja delavcev na upravljanje. Sindikati v ZDA in Kanadi so, recimo s kolektivnimi pogodbami uspeli doseči dokaj svoj vpliv na upravljanje, predvsem za varstvo delavskih plač normativov dela, discipline, delovnega časa itd. Drugod pa so kolektivne pogodbe le eden izmed mehanizmov za zagotavljanja delavskega vpliva.

Prihodnjič: Prednosti in kritike participacije

Borza dela

ENOTA LJUBLJANA

EKONOMSKI TEHNIK
pripravnik, za določen čas – 6 mesecev, OD 5.500 din bruto, IPOZ, Industrija preventivne zaščite, 1. junija 14. Trbovlje.
referent za odkup terjatev, OD 10.000 din, Sibinvest K. D., Miklošičeva 38, Ljubljana.
ali strojni tehnik, vodja trgovine v poslovalnici, B. kategorija, poskusno delo 3 mesece, OD 10.321 din, Butan plin, Verovškova 70, Ljubljana.
KOMERCIALNI TEHNIK
OD 7.000 din, KOOD TRADE, d.o.o., Predstruge 76, Videm Dobrepolje.
ŠIVILJA
pripravnik, OD 6.000 din, Marky, d.o.o., Savska 55, Domžale.
SNAŽILKA
vzdrževalec prostorov, OD 7.000 din, MIK, d.o.o. Bazoviška 3, Idrija.
OD 3.400 din, Hidrometeorološki zavod, Vojkova 1, Ljubljana
OD 5.500 din, Aster, d. o. o., Nade Ovčakove 1, Ljubljana
VIŠJI UPRAVNI DELAVEC
strokovni sodelavec, za določen čas 13 mesecev, OD 10.000 din, Obrtno združenje Vrhnika, Tržaška 8a
PROFESOR
glasbene vzgoje, 21 ur na teden, OD 4.251 din, OŠ dr. Ivana Korošca, Paplerjeva 15, Borovnica
likovne vzgoje, 21 ur na teden, OD 4.251, OŠ dr. Ivana Korošca, Paplerjeva 15, Borovnica.
VOZNIK
avtomehanik, voznik za oskrbo prodaje, OD 7.500 din, Semenarna Ljubljana, Gosposvetska 3, Ljubljana.
BOLNIŠKI STREŽNIK
znanje slovenskega jezika, poskusno delo 3 mesece, higienski minimum, OD 6.000 din, Dom starejših občanov, Cesta na Bokalce, Ljubljana.
POŠTNI MANIPULANT
aktivno znanje slovenskega jezika, za določen čas – 6 mesecev, OD 11.808 brutto, SDK v R Sloveniji, Titova 66, Ljubljana.
MONTER OGREVALNIH NAPRAV
ali vodovodnih naprav, pripravnik, za določen čas – 6 mesecev, OD 4.000 din, Vendramin Adrijan, Smrekarjeva 19, Ljubljana.
FARMACEVTSKI TEHNIK (2 delovni mesti)
strokovni izpit, OD 7.500 din Vojna pošta 2690, Metelkova 4, Ljubljana.
VETERINAR
za določen čas – 9 mesecev, OD 9.000 din, Vojna pošta 2690, Metelkova 4, Ljubljana.
INŽENIR STROJNIŠTVA ZA ENERGETIKO
vodja kompleksnih objektov, izpit iz ZGO, pasivno znanje tujega jezika, OD 7.000 din, HP Instalacija, Kamniška 43A, Ljubljana.
INŽENIR RAČUNALNIŠTVA
pripravnik, za določen čas – 9 mesecev, OD 7.000 din, Metalka, podjetje MDS Informacijski inženiring, Titova 33, Ljubljana.
DIPL. INŽENIR KMET. RAST. PR.
samostojni komercialist – Agrokemija, OD 16.000 din, Semenarna Ljubljana, Gosposvetska 5, Ljubljana.
DIPL. INŽENIR ELEKTROTEHNIKE
vzdrževanje računalniških sistemov, OD 6.200 din, Aster, d.o.o, Nade Ovčakove 1, Ljubljana.
DIPL. EKONOMIST
vodja, OD 22.200 din Trgovsko podjetje Volna, Mačkova 2, Ljubljana.
DIPL. EKONOMIST KOMERCIALNE DEJAVNOSTI
aktivno znanje nemškega ali angleškega jezika, OD 18.000 din, Semernarna, Gosposvetska 9, Ljubljana.

DIPL. PRAVNIK
sekretar zbora skupščine občine, OD 11.810 din, Občina Ljubljana Center, Adamič-Lundrovo nabrežje 2, Ljubljana.
ZDRAVNIK
mladi raziskovalec-eksper. farmakol., star do 28 let, popr. oc. najm. 8, prid. mag., dokt., OD 10.000 din, Univerza E. Kardelja v Ljubljani, Medicinska fakulteta, Vrazov trg 2, Ljubljana.
EKON. ZA ANL. PLAN
vodja finančne operative, delo na računalniku, OD 10.500 din, GP Giposs, d.o.o., Dvoržakova 5, Ljubljana.
aktivno znanje slovenskega jezika, zaželjeno poznavanje računalnika, poskusno delo 4 mesece, OD 18.744 din bruto, SDK v R. Sloveniji, Titova 66, Ljubljana.
računovodja, poskusno delo 3 mesece, delo na računalniku, OD 15.000 din, FRI, Finančno računalniški inženiring d.o.o., Vodovodna 39, Ljubljana.

Svobodni Sindikati Slovenije

Kako kupiti stanovanje

Novost v osnutku nove pokojninske zakonodaje je dohodnina. Kdor bo svoje družbeno stanovanje prepustil lastniku – podjetju, bo dobil 30 odstotkov odpravnine, potem ko se bo izselil iz stanovanja. Če bo kdo večje stanovanje zamenjal za manjše, bo teh 30 odstotkov lahko dobil od razlike med vrednostjo enega in drugega stanovanja.

Različne možnosti poplačila pogodbene cene v din

Primeri	Pogodbena cena	Polog 15 %	Ostanek dolga	Mesečni obrok
Odplačilna doba 20 let				
A	542.640,00	81.396,00	461.244,00	1.922,00
B	478.800,00	71.820,00	406.980,00	1.695,00
C	394.212,00	59.132,00	335.080,00	1.396,00
D	319.200,00	47.880,00	271.320,00	1.130,00
Odplačilna doba 15 let, dodatni 7,5 % popust na pogodbeno ceno				
A	501.042,00	75.156,00	425.885,00	2.366,00
B	442.890,00	66.430,00	376.459,00	2.091,00
C	364.646,00	54.697,00	309.949,00	1.722,00
D	295.260,00	44.289,00	250.971,00	1.394,00
Odplačilna doba 10 let, dodatni 15 % popust na pogodbeno ceno				
A	461.244,00	69.187,00	392.057,00	3.267,00
B	406.980,00	61.047,00	345.933,00	2.882,00
C	335.080,00	50.262,00	284.818,00	2.373,00
D	271.320,00	40.698,00	230.622,00	1.922,00
Odplačilna doba 5 let, dodatni 22,5 % popust na pogodbeno ceno				
A	420.546,00	63.082,00	357.464,00	5.959,00
B	371.070,00	55.660,00	315.409,00	5.257,00
C	305.514,00	45.827,00	259.687,00	4.328,00
D	247.380,00	37.107,00	210.273,00	3.504,00
Plačilo v enkratnem znesku, 60 % popusta na vrednost stanovanja				
A	310.080,00	–	–	–
B	273.600,00	–	–	–
C	225.264,00	–	–	–
D	182.400,00	–	–	–

Ljudi še posebej zanima, kako kupiti takšno stanovanje. Imetnik stanovanjske pravice ima pravico do popusta v višini 30 odstotkov od vrednosti stanovanja, zmanjšano za njegov lastninski delež. Preostalo pa mora poravnati tako, da najmanj 15 odstotkov kupnine poravna v roku 60 dni po sklenitvi pogodbe, preostanek pa v roku 20 let, pri čemer mora mesečni obrok ves čas odplačevanja predstavljati vrednost enega deleža stanovanja.

Če pa se kupec odloči, da bo pogodbeno ceno odplačal v celoti v roku 60 dni, ima pravico do popusta v višini 60 odstotkov od ugotovljene vrednosti stanovanja.

Dodatni popust bo imel tudi tisti kupec stanovanja, ki bo želel stanovanje plačati prej kot v 20 letih in sicer tako, da se za vsako leto hitrejšega odplačila stanovanja pogodbena cena stanovanja zmanjša za 1,5 odstotka, največji možen dodaten popust pri obročnem odplačevanju pa je 28,5 odstotka. Navajamo prikaz pogodbene cene štirih stanovanj, pri čemer pa morebitna lastna vlaganja in lastna udeležba nista upoštevani.

M. F.

Primer pogodbene cene štirih stanovanj

Primer	A	B	C	D
Starost stanovanja v letih	0 (novo stan.)	10 let	30 let	60 let
Skupno število točk	340	300	247	200
Vrednost točke	40,00 din	40,00 din	40,00 din	
Velikost stanovanja	57 m²	57 m²	57 m²	57 m²
Vrednost stanovanja v din	775.200,00	684.000,00	563.160,00	456.000,00
Pogodbena cena stanovanja ob upoštevanju 30 % popusta na vrednost stanovanja	542.640,00	478.800,00	394.212,00	319.200,00

Evropa varuje starost

Upokojenci nad 60 let imajo razne ugodnosti pri zdravstvenem varstvu

Sindikati morajo podpirati takšno zdravstveno politiko, ki se bo sposobna povezati z vso politiko in v skupno vlogo vseh socialnih služb. To pa pomeni, da zdravstvo ne more svoje vloge zoževati le na obravnavo konkretnih tegob v zdravju in funkcijah starih in upokojencev. To ne pomeni, da zdravstvo ne bi obravnavalo konkretnih bolezni in pa invalidnosti starih.

Sindikati zagovarjajo, da mora biti vsa dejavnost zdravstva v zagotavljanju pomoči starim, biti mora integracijska in to tako s stališča družbe kot tudi zdravstvene doktrine. To mora imeti za posledico: prilagajanje organizacijskih oblik, zagotavljanje primerne analize tako družbenih, kot tudi zdravstvenih interesov. Potrebna je selekcija prednosti in urgentnosti, prav tako je nujno načrtovanje zmogljivosti zdravstvenih in socialnih služb. Te službe morajo postati celovite in prožne. Vsi ti dejavniki morajo zagotavljati tudi posamične potrebe državljanov. Sindikati odločno zagovarjajo stališče, da je pri načrtovanju razvoja zdravstvene in socialne dejavnosti neizogibno potrebno zagotoviti upokojencem in starim pravico, da izrazijo svoja mnenja. Družba mora razviti oblike soudeležbe in demokratičnega odločanja ter nadzora. Upokojence pa naj zastopajo njihovi predstavniki: sindikati ali pa združenja.

Pri tem velja opozoriti na izkušnje s tem v Belgiji, Franciji in Nemčiji. V Nemčiji je oblikovan poseben Komite starih, ki ima, kot posvetovalni organ pravico in dolžnost posredovati, ko gre za funkcijo socialnih služb in zdravstvenega varstva. To so konkretne oblike soudeležbe.

Med pomembna vprašanja, ki se nanašajo na socialne službe in zdravstveno varstvo, je zagotavljanje primernega sistema financiranja. Državne oblasti poskušajo zmanjševati sredstva za te potrebe ali pa jih vsaj zadržati na doseženi ravni. Vse to povzroča znane težnje po uvajanju participacije (soudeležbe) pri socialnih in zdravstvenih storitvah. **To do doplačila za zdravila, zdravstvene preglede, bolnišnično-oskrbni dan in podobno. Vse takšne dodatne obveznosti pomenijo nevzdržno breme zlasti za upokojence. Povsem jasno je, da je brezplačnost za vse, ki so starejši od 60 let, nujna. To kažejo izkušnje nekaterih evropskih držav, ki so že uvedle to »beneficijo«, saj je pogostost obolenj, zlasti kroničnih, pri starejših veliko večja.**

V posameznih evropskih državah so precejšnje razlike med načini financiranja socialnih dejavnosti. Za vse pa bi veljala ugotovitev, da vnašajo proračunske omejitve in to tako državni kot lokalni organi. Gre tudi za popolno privatizacijo tega sektorja v nekaterih državah, pojavljajo pa se tudi posebne spremembe, ki kažejo, da nastajajo zavodi in organizacije, ki delujejo povsem brez dobička. To so laične organizacije, prostovoljne dejavnosti in pa verske skupnosti.

Za sindikate je izredno pomembno, da zavarujejo pravo vlogo države v njenih pravicah in dolžnostih. Gre za njihovo vlogo v načrtovanju, v usklajevanju in organizaciji vseh razpoložljivih virov. Ti organi morajo zagotoviti njihov socialni cilj in pa kontrolo ugotovljenih norm kvalitete dela v teh dejavnostih, a v interesu vseh državljanov. Če gre za oblike delovanja, je povsem jasno, da lahko živijo in delujejo različne oblike in to tako državne kot tudi privatne. Poleg tega ne moremo biti proti tistim oblikam, ki temeljijo na prostovoljnih principih. Vse naše zahteve gredo v to smer, da moramo pri teh dejavnostih zagotoviti upokojencem in pa starim državljanom socialne in zdravstvene storitve, ki bodo učinkovite in pa brezplačne.

Če bi ocenjevali dejavnost različnih socialnih služb in pa zdravstvenih organizacij v različnih državah Zahodne Evrope, bi lahko trdili, da se vsebina dela razvija v smeri, ki jo je ugotovil kongres Evropske sindikalne konfederacije leta 1988 v Stokholmu. Na tem kongresu je bila sprejeta posebna resolucija, ki poudarja zlasti: sodobna socialna varnost mora zagotoviti vsem vrsto socialnih storitev, ki jih državljani potrebujejo. Pri tem ne gre le za bolnišnične storitve v klasičnem smislu in pa za domove za ostarele, temveč za številne med seboj povezane storitve in dejavnosti, ki imajo značaj individualnih ukrepov. To so zlasti: pomoč na domu, družinska pomoč, pomoč pri pripravljanju prehrane, administrativna pomoč, informacije, nasveti, zdravstvene storitve, obiski, branje in pisanje knjig in pisem, spremljanje starih oseb, rehabilitacija in laboratoriji za invalide, knjižnice, klubi upokojencev itd.

To so po vsebini dejansko »nematerialne« potrebe, ker pomenijo prispevek k izboljšanju kakovosti življenja. Tako so evropske sindikalne organizacije, ki pripadajo Konfederaciji, določile stališča do tistega dela socialne politike, ki ima poseben pomen za starejše prebivalstvo.

Ob teh stališčih so z obilico podatkov opozorili na to, da velja zlasti pri demografskih procesih pričakovati pomembne nove potrebe. Vse to so argumentirali z zdravstveno patologijo, pričakovano življenjsko dobo, razmerji med »vzdrževanim« prebivalstvom in aktivnim, logiko, ki nastaja ob delitvi narodnega dohodka. Pričakovati je, da bodo ta stališča zelo pomembna za smotrne rešitve v sistemih pokojninskega zavarovanja, ki so v EGS tudi v javni razpravi.

Pripravil: Jože Tavčar

Priročnik za sindikalne zaupnike in strokovne službe podjetij

Kako uveljaviti splošno kolektivno pogodbo v praksi

Vsebina:

Gregor Miklič: Uveljavljanje normativnega dela splošne kolektivne pogodbe – delovnopravni del

Brane Mišič: Delitveni del normativnega dela splošne kolektivne pogodbe

Mag. Janez Zeni: Podjetniško zasnovan sistem delitve osebnih dohodkov (na osnovi splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo)

Dr. Stane Uhan: Uveljavljanje tarifnega dela kolektivnih pogodb

Priloga: Splošna kolektivna pogodba za gospodarstvo

Cena 170 din

Naročila pošljite na naslov ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon: 321-255, 310-033

1. račun bomo plačali v 15 dneh po prejemu; 2. knjigo(e) pošljite po povzetju

Opomba: Posameznikom pošiljamo naročene knjige po povzetju

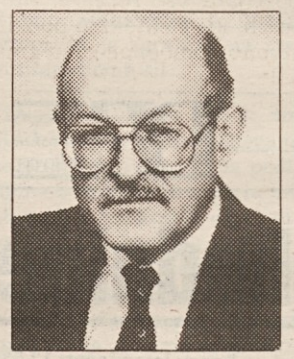

Prim. doc. dr. Anton Prijatelj

Obratna ambulanta

Delovno okolje

Ugotovili smo že, da je za hitrejši nastanek bolezni lahko kriva manjša človekova odpornost. Drugi dejavnik, ki povzroča in pospešuje nastanek nalezljivih bolezni, so bakterije, bacili in virusi. Pri nenalezljivih boleznih pa je eden odločujočih dejavnikov človekovo okolje, v katerem živi in dela; slednjemu rečemo delovno okolje, ki s svojimi dejavniki lahko pospeši nastanek nekaterih bolezni. Da bomo laže razumeli, bom navedel primer: kdor dela v hudem prahu, je bolj podvržen boleznim dihal.

Sicer velja posebej pisati tudi o lažjem in težjem delu, o telesnem – fizičnem delu, ter tudi o psihičnem – duševnem delu. O tem bomo pisali drugič.

Škodljivosti okolja, v katerem delamo, so takole razdelili: fizikalne, kemične, biološke, psihološke, socialne, družbeno ekonomske. Po predpisih o varstvu pri delu moramo te škodljivosti na delovnem mestu izmeriti. Ponekod to opravljajo, ponekod pa predpisom navkljub te zakonske obveznosti ne izpolnjujejo. Skoraj vedno in povsod pa se izgovarjajo na pomanjkanje denarja. Res pa je tudi, da vedno začno varčevati pri varstvu delavcev, pri tehničnem ali zdravstvenem varstvu.

Izmed fizikalnih in kemičnih škodljivostih na delovnem mestu poznamo:

- *neprimerno toplotno okolje (temperatura, vlaga, gibanje zraka, toplotno sevanje)*
- *ropot ali hrup,*
- *prah,*
- *plini in pare,*
- *vibracije,*
- *neprimerna svetloba,*
- *radiaktivno sevanje.*

Vse te škodljivosti na delovnem mestu moramo občasno izmeriti, da sploh lahko ugotovimo, kakšnim škodljivostim je delavec na delu izpostavljen. Tudi sam delavec mora vedeti za te škodljivosti, pa ne zato, da bo dobil kak dinar več pri plači, pač pa zato, da bo razumel varnostne ukrepe, da se bo znal varovati pred posledicami teh škodljivosti.

V svoji dolgoletni praksi sem bil pogosto na delovnih mestih v podjetjih in opazoval, kako opravljajo strokovnjaki meritve škodljivosti. Pri tem sem ugotovil, da so se mnogi vodje del višjega ali nižjega ranga trudili, da bi bili rezultati meritev čim boljši, čim bolj ugodni. Hoteli so prikazati, da je delo manj škodljivo za zdravje. To so tako naredili, da je delalo manj strojev, skrbno so skrbeli, da so bili vsi ventilatorji odprti in da so brezhibno delovali, ali pa da je v času meritev delalo manj delavcev. Medtem pa so se delavci trudili, da bi prikazali čim slabše delovne razmere, zato da bi dobili kak dan dopusta več ali pa kak dinar pri plači zaradi slabših delovnih okoliščin. Eni in drugi pa so pozabili, da moramo vedeti, koliko je resnično škodljivosti na delu. Od pravih meritev je odvisno včasih tudi, ali bo nekdo lahko dobil zdravniško spričevalo pred začetkom dela, ali bo kdo premeščen, ali bo lahko invalid delal še naprej na tem delu brez nevarnosti za svoje zdravje.

Ne bom pozabil delavca na uradni otvoritvi tržaškega inštituta za medicino dela (za ustanovitev tega inštituta so imeli mnogo zaslug ravno sindikati), ki je dejal, da on ne potrebuje nekaj sto lir več pri svoji plači, ker dela na nevarnem delu, pač pa zahteva tako varno in zdravo delo, da se ne bo več zastrupil. Bil je varilec in se je do tedaj že štirikrat zastrupil.

In pri nas? Ali si morda nekdo želi dodatek zaradi nevarnega dela? Ali morda le zdravja?

Vojska obuta, zdravstvo boso

Prilagajanje zdravstva gospodarskim možnostim

Tisto znano reklo, da si pomagaj sam in bog ti bo pomagal, je bilo pred časom uporabljeno za slovenski socialni program in za vprašanje reševanja brezposelnosti delavcev. Zdaj pa se čedalje bolj uveljavlja tudi na drugih področjih vsakdanjega življenja – tistih predvsem, ki so zašla v globoko krizo, pri čemer se je oblast izpričala vso svojo nemoč. Eno takšnih področij je vsekakor zdravstvo.

Težišče nove zdravstvene zakonodaje, ki prihaja na skupščinske klopi, je varovanje zdravja. Dozdaj veljavno filozofijo zdravljenja naj bi nadomestila filozofija zdravega načina življenja, tako da bi moral vsakdo zase in skupaj z drugimi bolj skrbeti za svoje zdravje. Tako kot na razvitem Zahodu, pravijo predlagatelji zakona. Žal pa, tako kot vedno, pri tem pozabljajo, da razviti Zahod niso samo njihovi zakoni, ampak tudi višja raven življenja, s katero si lahko ljudje zagotovijo tudi boljše zdravstvene razmere in predvsem bolj zdrav način življenja. Pri nas marsikdo že nima kaj dati v lonec.

Manj pravic

Pod krinko prilagajanja Evropi si prizadevamo pri nas predvsem prilagoditi zdravstvo gospodarskim možnostim. Tako naj bi zmanjšali obseg zdravstvenih pravic, nanovo postaviti mrežo zdravstvenih ustanov, vpeljati zasebno delo in zavarovalništvo. Finančne razmere so se v zdravstvu tako zelo zaostrile, da napovedujejo skorajšnje skrčenje zdravstvenih pravic in to že prej, preden bi na tem področju sprejeli novo zakonodajo.

Že tako prepičla sredstva za zdravstvo so v letošnjem proračunu še zmanjšali, zato je vlada pripravila stroge omejitvene ukrepe in zvišala participacije zavarovancev. Vendar pa ti ukrepi niso zalegli, saj so v zdravstvu že zdavnaj postrgali vse rezerve. Število tistih, ki se zatekajo po zdravstveno pomoč, pa se ni zmanjšalo. Ob izrabljeni opremi, hudih likvidnostnih težavah, se je slovensko zdravstvo ta čas znašlo v slepi ulici. Zdravstvo v primerjavi z drugimi družbenimi dejavnostmi porabi več denarja za nakupe materiala na domačem in tujem trgu, zato so ga obe devalvaciji dinarja in višja cena deviz na trgu od uradne, ob zmanjšanem dotoku sredstev, bistveno bolj prizadeli kot druge dejavnosti.

Slovensko zdravstvo se je znašlo v primeru okleščenih možnosti. V primerih, ko sta na voljo dve bolj ali manj enakovredni zdravili, morajo zdravniki predpisovati cenejšega. Vodje oddelkov morajo skrbeti za najbolj varčno obliko ugotavljanja in zdravljenja bolezni, pri čemer morajo omejiti število preiskav na nujno potrebne in skrajšati že tako omejeno ležalno dobo. Varčevati morajo celo pri delovnih oblekah, čistilih, toaletnemu papirju.

To je le nekaj primerov izrednih ukrepov, ki jih zaradi pomanjkanja denarja že od aprila izvajajo v Univerzitetnem kliničnem centru v Ljubljani. Ta naša osrednja zdravstvena ustanova se je namreč znašla v verjetno najhujšem finančno ekonomskem položaju v vsej svoji zgodovini. **Obseg sredstev, ki po novem pripadajo UKC, je tako skromen, da pokrije manj kot 70 odstotkov mesečnih stroškov. V podobnih težavah so tudi zdravstveni dom Ljubljana in druge zdravstvene ustanove po Sloveniji. V Mariboru in Trbovljah pa dobivajo celo zajamčene osebne dohodke. V Zdravstvenem centru Dolenjske so kot prvi v slovenskem zdravstvu pri organizacijskih spremembah zabeležili 18 presežnih delavcev.**

V UKC menijo, da za uskladitev višine stroškov oziroma odhodkov s prihodki niso zadosti le ukrepi na področju zmanjševanja materialnih stroškov in storitev, če ob tem ohranjajo na dozdajšnji ravni obseg dejavnosti, sistemska organizacija in število zaposlenih. Zato bodo tem ukrepom sledili še drugi, bolj dolgoročne narave.

Bistvo tek ukrepov je, da načrtujejo krčenje zdravstvenih storitev, za najmanj 20 odstotkov zmanjšano zaposlovanje, drugačno organiziranost skupnih služb. Direktorji medicinskih organizacijskih enot v Univerzitetnem kliničnem centru morajo denimo do konca maja pripraviti program števila zaposlenih v skladu s krčenjem dela in razpoložljivih sredstev. V tem okviru pripravljajo tudi predloge, kako naj bi spremenili del diagnostično-terapevtskih postelj v postelje za podaljšane medicinske storitve z manj zahtevno kadrovsko zasedbo. S tem bi pocenili zdravstveno nego.

Sindikat v UKC pa je drugačnega mnenja. Glede na to, da je predvideno zmanjšanje zaposlenih v UKC in s tem ukinjanje delovnih mest, zahtevajo za vsako delovno mesto strokovno analizo in oceno, kaj pomeni ta opustitev delovnega mesta za zdravstveno dejavnost.

Postavljajo pa tudi gmotne zahteve. Glede na to, da so delavci v državni upravi dobili višje plače in tudi počitniški regres, zahtevajo višje dohodke in počitniški regres tudi za zdravstvene delavce oziroma za zaposlene v UKC. Kljub vsem političnim in drugim ukrepom se število pomoči potrebnih bolnikov ni zmanjšalo, prav tako pa imajo ležeči bolniki še vedno najrazličnejše težave in zaplete tako v popoldanskem kot v nočnem času, zato potrebujejo nego in zdravljenje 24 ur dnevno.

Zdravstvo v denarnem primežu

Letos razpolaga zdravstvo z znatno manjšo količino denarja, kot je bilo prvotno predvideno. Vsa opozorila sindikatov, slovenskega zdravniškega društva in drugih zdravstvenih delavcev, da je treba ustaviti prelivanje sredstev, zbranih iz prispevnih sredstev za zdravstvo, v druge namene, so bila bob ob steno. V tem pa je dovolj denarja za vojsko, za vladni časopis, za vladno tiskovno agencijo in še za kaj, niti dinarja več pa ga ni za zdravstvo, šolstvo, kulturo.

Smo družba, ki je razvila visoko raven zdravstvenega varstva, ki se je ne bi sramovala niti kakšna razvita država. Smo pa tudi družba z izredno nizko družbeno storilnostjo, sredi gospodarske krize in z naraščajočo brezposelnostjo. Zato je nujno, da smotrno organiziramo tudi zdravstveno varstvo, vendar ne tako, kot to počnemo zdaj. Upravičeno se je bati, da bodo nagle organizacijske spremembe prizadele stroko, najbolj pa bodo seveda škodovala zavarovancem. Prva znamenja so že tu.

Podjetja, ki so imela dobro organizirano medicino dela in preventivo, so se tisti hip, ko so zabredla v likvidnostne težave – in takšnih je vedno več – znebila obratnih ambulant oziroma ne namenjajo več denarja za preventivne preglede. Po tej poti pada standard zdravstvenega varstva delavcev, čeprav morajo podjetja po zakonu skrbeti za preventivne preglede svojih zaposlenih.

V nekaterih strokovnih krogih vlada prepričanje, da bi moral izdelati projekcijo zdravstva v razmerah hude gospodarske krize. Morali bi ugotoviti, kako z zmanjšanimi sredstvi odgovoriti na najhujše zdravstvene izzive tega časa. Seveda ob sodelovanju vseh priznanih zdravstvenih delavcev in ob upoštevanju podatkov, ki razkrivajo podobo slovenskega prebivalstva na zdravstvenem področju. Vsekakor pa zdravstvenih zagat ne bo mogoče reševati z dvajset ali več odstotnim zmanjševanjem števila zaposlenih, krčenjem zdravstvenih storitev, prepovedjo uvoza medicinske opreme ali pa z uvrščanjem vitaminov za otroke med zdravila, ki jih je treba plačevati...

Marija Frančeškin

JESENSKI LISTI

Piše: Lučka Böhm

Denarna nadomestila za delovne invalide

Teze za novi republiški Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju ne prinašajo novosti le v pokojninskem zavarovanju, temveč tudi pomembne spremembe invalidskega zavarovanja. Število oseb, ki so upravičene do ene izmed pravic iz invalidskega zavarovanja v Sloveniji pa ni majhno. Tako je bilo leta 1990 12.503 delovnih invalidov II. kategorija (skrajšani delovni čas) in 13.546 delovnih invalidov III. kategorije (prerazporejeni na drugo, običajno slabše plačano delo). Na drugo ustrezno delo pa je čakalo ali se zanj usposabljalo še 1072 delovnih invalidov. Invalidskih upokojencev (I. kategorija invalidnosti) je bilo 82.289, nadomestilo za telesno okvaro je prejemalo 42.332 oseb, dodatek za pomoč in postrežbo pa kar 19.381 oseb.

Invalidnost se bo tudi vnaprej ugotavljala glede na obseg preostale delovne zmožnosti za opravljanje dela na delovnem mestu, na katerega je bil zavarovanec trajno razporejen pred spremembami v zdravstvenem stanju. Pristojne službe v podjetjih, ki se ukvarjajo s pravicami invalidov, bodo takoj opazile, da je prišlo pri tem do pomembne spremembe. Invalidnost se torej nič več ne ugotavlja glede na zmanjšanje delovne zmožnosti za vsa delovna mesta v podjetju (prej v tozdih), ki ustrezajo strokovni izobrazbi delavca.

Spremembo v praksi pomeni med drugim tudi to, da teze za zakon odpravljajo sporno kategorijo »delavcev s spremenjeno delovno zmožnostjo«, proti kateri smo se Svobodni sindikati zavzemali od leta 1984 dalje. Dokazovali smo, da je razlikovanje med delovnimi invalidi III. kategorije in delavci s spremenjeno delovno zmožnostjo umetno. Edina posledica je bila, da so bili delavci s spremenjeno delovno zmožnostjo opeharjeni za nekatere pomembne pravice.

Zato pa so teze ohranile kategorijo »delavcev z neposredno podano nevarnostjo za nastanek invalidnosti«. Njen namen je preprečevanje invalidnosti. Delavec še nima nepopravljivih zdravstvenih okvar, vendra se ve, da bo do njih prišlo, če ne zamenja dela. Delavec nima statusa delovnega invalida, ima pa pravico do razporeditve na drugo delovno mesto in pravico do poklicne rehabilitacije, če je ta potrebna za razporeditev na drugo delo. Delavec pa ima tudi pravico do denarnega nadomestila po pogojih, ki jih za delovne invalide postavlja zakon. Upravičeni niso le do denarnega nadomestila zaradi skrajšanega delovnega časa. Ker pa gre za preventivni ukrep in ker ti delavci nimajo statusa delovnega invalida, jim morajo podjetja te pravice zagotoviti same na način in pod pogoji, ki bodo določeni s kolektivno pogodbo oziroma s splošnim aktom.

kričeč primer

Počutim se kot berač

Brezposelnost prinaša s seboj številna nerešena vprašanja. Eno takšnih predstavljajo starejši brezposelni delavci, z daljšo delovno dobo, ki so se zaradi stečaja podjetja znašli na cesti. Za upokojitev so premladi, dokup let ne pride v poštev, druge zaposlitev ne dobijo. Kako preživeti?

S. M. je brezposeln že leto in pol. Noče, da ga imenujemo. Pravi, da ima že tako dovolj težav. Po 48 letih skupnega službovanja z ženo v Iskri – Avtotehni (v Stegnah) so ju oba vrgli na cesto, lani sedmega decembra. Po poklicu je elektrotehnik. Star je 50 let z 28 leti delovne dobe. »Delavcev moje starosti ne potrebujejo več, prestari smo, nihče se ne zanima za nas,« pove s trdoto v glasu. »Napisal sem že 28 prošenj za delovna mesta, večinoma sploh ne dobim odgovora, tako na štiri oči mi povedo, da sem prestar, da potrebujejo mlajšega. Nisem izgubil upanja, a tako je.«

Pravi, da je sramota, ker so ju oba z ženo vrgli iz podjetja na cesto, čeprav bi po zakonu vsaj enega od zakoncev morali obdržati. Posredoval je sindikat, a nič ni pomagalo. Naleteli so na gluha ušesa. »Avtotehna mi je bila drugi dom. Delal sem vse, kar so mi naročili. A po toliko letih dela nisva z ženo od Avtotehne dobila niti toliko, kot je črnega za nohtom.«

Odpuščeni delavci so se pritožili na sodišče združenega dela, toda dobili so negativen odgovor. Ne dobijo niti odpravnine niti dokupa let.

Najbolj prizadeti so letniki do 1938 do 1945. Veliko jih je.

Ko sta ostala z ženo brez dela, je bilo zelo hudo. Zdaj je že nekako otrdel, a ne more se sprijazniti z mislijo, da je brezposeln. »Počutim se kot berač, bolj skrbijo za klošarje kot za nas,« pove z grenkobo.

Žena je zdaj zaposlena kot strežnica v UKC, zasluži štiri tisočake in pol na mesec, sam dobiva na mesec okrog pet tisočakov za brezposelnost. Imata dva otroka, enega v srednji šoli, drugega v osemletki. Za enega dobi 60 dinarjev, za drugega 80 dinarjev na mesec, stanarine plača polovico manj kot je predpisano.

»Kako živimo? Dobesedno – čaramo. Včasih sam sebe vprašam, kako smo preživeli mesec. Nimamo nobenih sorodnikov, da bi nam pomagali. To, kar so naredili meni in moji družini, je nečloveško. Niti za kurirja ne dobim zaposlitve. Je nemogoče, a vendar resnično. Danes uspejo le tisti, ki se znajdejo.«

M. F.

Sindikalni zaupnik

SINDIKALNI ZAUPNIK 17. maja 1991

Opazili ste že, da vam v tej rubriki sekretarji republiških odborov skoraj vseh dejavnosti sporočajo, s čim so se v preteklem tednu največ ukvarjala njihova vodstva. Napišejo pač le tisto, za kar so prepričani, da vas bo najbolj zanimalo.

No, morda bi vi radi vedeli tudi kaj drugega.

Zelo preprosto.

Pišite nam ali pa nas pokličite po telefonu. Odgovor boste prav gotovo prebrali v naslednji številki.

Naslov in telefonske številke so čisto blizu in dobro vidni.

SKEI Sindikat kovinske in elektroindustrije

Vladimir Bizovičar, sekretar: »Vodstvo SKEI se je sestalo z ministrom za industrijo in gradbeništvo Slovenije Izidorjem Rejcem, ministrico za delo Jožico Puharjevo in podpredsednikom Republiškega izvršnega sveta dr. Andrejem Ocvirkom. Postavilo je zahteve po odpravi (spremembi) zakona o plačah, ki omejuje uveljavljanje kolektivne pogodbe, zagotovitev sredstev za izplačilo – vsaj zajamčenih plač iz proračuna republike (ali občine) do 18. v mesecu, spremembo vrstnega reda pri izplačevanju v bankah (SDK) ter zagotovitev najmanj 30% prenosa delnic na zaposlene ob sprejemanju zakona o privatizaciji. Vprašanja presežkov delavcev bi morali reševati na primernejši način in jih ne prepuščati cesti.«

Sindikat komunalnega in stanovanjskega gospodarstva

Marjan Vrabec, predsednik RO: »Lahko rečemo, da so opravljene zadnje priprave za pogajanja o panožni kolektivni pogodbi. Komisija za pripravo naše kolektivne pogodbe in sindikalna pogajalska skupina sta 14. maja 1991 sedli skupaj in določili nekatera pomembna stališča do pogajanj s predstavniki izvršnih svetov občin in mesta. Opredelili smo se tudi do nekaterih vzporednih predlogov, ki jih je posredoval Republiški sekretariat za varstvo okolja in urejanje prostora. Komisija predlaga za datum pogajanj sredo, 29. maja 1991.«

Sindikat lesarstva

Marjan Ferčec, sekretar RO: »Člane sindikata lesarstva Slovenije obveščamo, da ima republiški odbor velike finančne težave, ker se članarina ne steka tako, kot je bilo dogovorjeno. Ker obstajajo ocene in dokazi, da si članarino pridržujejo posamezni organi in da člani sploh ne vedo, kaj se s članarino dogaja, vas pozivamo, da na prvi seji sindikata podjetja obravnavate tudi to vprašanje. Vsak član se je namreč individualno, na podlagi proste presoje, včlanil v sindikat in se s podpisom pristopne izjave zavezal, da bo članarino plačeval. Po podatkih, ki jih imamo, članarino članom odtegujejo, nakar pa marsikje ravnajo po svoje. Opozarjamo, da se takšno ravnanje pred zakonom imenuje odtujevanje denarnih sredstev. Gre namreč za individualni prispevek delavca – člana sindikata od neto plače, zato se lahko z njim razpolaga samo na dogovorjen način.

Za 22. 5. 1991 je sklicana seja RO. Najvažnejše iz te seje bomo objavili v prihodnjem Sindikalnem zaupniku.«

Sindikat delavcev finančnih organizacij

Milena Mirkovič, sekretarka RO: »Posvet v SIC Radovljica so udeleženci našega sindikata finančnih organizacij navdušeno sprejeli in se zahvalili predavateljem: Ani Križanič, Gregorju Mikliču, Emilu-Milanu Pintarju in Lučki Böhm.

Pravijo, da so mnogo pridobili in so v razpravi tudi sami veliko prispevali. Posebno toplo je bil sprejet predsednik vlade v senci Emil-Milan Pintar, ki je kljub svoji družbeni angažiranosti svojo široko razgledanost, svetovno ali ožje-domovinsko, posredoval do poznih večernih ur.

Udeleženci bodo pridobljeno znanje iz delavske zakonodaje za zagotavljanje socialnega miru posredovali v svojih okoljih – osnovnih organizacijah, zaupniki pa uveljavljali pri vodstvenih organih, ko bodo sproti reševali probleme v organizaciji, zagovarjali posameznika ali pa pri izvajanju kolektivne pogodbe.«

Sindikat delavcev kemične, gumarske in nekovinske industrije

Franjo Krsnik, sekretar RO: »Na seji statutarne komisije, ki je bila 14. maja 1991, smo dokončno uskladili spremembe in dopolnitve statuta sindikata dejavnosti Slovenije. Sprejemali jih bomo na skupščini sindikata dejavnosti, ki bo 30. maja 1991.

Za rok in kraj podpisa kolektivne pogodbe se bomo dogovorili do 25. maja 1991, ker moramo razčistiti še nekatere tehnične podrobnosti. Takšne so pač poti pogajanja, kar je za vlogo pogajalskih interesov in ciljev povsem normalno, saj moramo doseči soglasje – tu preglasovanja ni.«

Sindikat obrtnih delavcev

Jože Kocman, predsednik RO: »Pomembno področje našega dela je trenutno priprava dveh kolektivnih pogodb in to za pravne osebe – med delavci in podjetji drobnega gospodarstva, ter za fizične osebe – med delavci in zasebnimi delodajalci: to bomo v bistvu zaradi številnih sistemskih in zakonskih sprememb samo obnovili, saj je bila že sprejeta in uveljavljena v 70 letih.

Najtrša so pogajanja s pogodbenimi partnerji na delodajalski strani v tistem delu omenjenih dokumentov, kjer gre za osebne dohodke in druge materialne pravice delavcev. Prizadevamo si za utrditev pozicije posebnih skladov za izobraževanje in reševanje stanovanjske problematike delavcev, kar je v glavnem vezano na kolektivno pogodbo med delavci in zasebnimi delodajalci.

Za uveljavitev omenjenih pravic prek posebnih skladov pa so pogajanja nekoliko širša in trša, saj je potrebno poleg pogodbenih strank prepričati o širši družbeni koristi takšnih rešitev tudi nekatere druge republiške institucije, kot so Republiški sekretariat za finance, Republiška uprava za družbene prihodke.

Za obe kolektivni pogodbi se je v teh dneh končala javna razprava, tako da si sedaj prizadevamo, da bi prišlo čimprej do podpisa, registracije in objave.«

Sindikat delavcev prometa in zvez

Hilda Žežko, sekretarka RO: »Za četrtek, 23. maja smo sklicali izredno skupščino sindikata delavcev prometa in zvez, na kateri bomo izvolili novega predsednika, odločali o podpori kandidatom za predsednika ZSSS in sprejeli spremembe statuta Sindikata delavcev prometa in zvez Slovenije.

Dosedanji predsednik Izidor Sodja je prosil za rezrešitev, ker opravlja dela s posebnimi pooblastili. Po razpravi v odborih dejavnosti sta bila za predsednika predlagana Marjana Habjanič iz Spedtransa in Jože Gaube iz Certusa, oba iz Maribora. Marjana Habjanič je od kandidature odstopila z obrazložitvijo, da bi zaradi preobremenjenosti predlagano funkcijo težko uspešno opravljala.

Jože Gaube, rojen 4. 3. 1942 opravlja v Certusu dela in naloge skupinovodje in je tudi sindikalni zaupnik. Je predsednik odbora za javni cestni potniški promet v RO, je predsednik pogajalske skupine sindikatov za podpis panožne kolektivne pogodbe za dejavnost javnega cestnega potniškega prometa in član regijskega odbora Prometa in zvez Podravja.

Z dolgoletnim sindikalnim delom si je pridobil zaupanje delavcev in opravičil izrečeno podporo večine odborov naše dejavnosti.«

Sindikat delavcev gradbenih dejavnosti

Jernej Jeršan, sekretar RO: »Na zadnjem usklajevalnem sestanku, 7. maja 1991, sta se obe pogajalski skupini strinjali, da lahko podpišemo panožno kolektivno pogodbo za gradbene dejavnosti Slovenije.

Druga stranka – GZS – Sekcija za gradbeništvo in IGM Slovenije, je sprejela predloge SDGD, naša stran pa je pristala na nekoliko daljši uvajalni rok, kot je to običajno (verjetno eno leto).

Podpis je predviden za 31. maj 1991, na dan gradbincev. Za začetek uvajanja predlagajo 1. avgust 1991.

Praznovanje dneva gradbincev 91 bo 31. maja v Slovenskih Konjicah. Pripravljajo delovno sejo republiškega odbora, slavnostni program s podelitvijo priznanj SDGD, kulturni spored in tovariško srečanje.«

Anketa

Zakaj se delavci obračajo na sindikat

Obiskali smo nekaj podjetij v Zasavju in se pogovarjali s predsedniki sindikata podjetij. Radi bi slišali, s kakšnimi vprašanji se delavci največ obračajo nanje oziroma na sindikat. Kaj je tisto, kar jih ta čas najbolj teži in s čem jim lahko sindikat pomaga. Razumljivo je, da so bili odgovori različni, odvisni pač od gospodarskega položaja podjetja.

No, rekli pa smo še kakšno o delu sindikata nasploh.

Stane Vateršek, predsednik sindikata SVEA Zagorje.

»Moram povedati, da posebnih vprašanj, pritožb ali zahtev na sindikat ne dobivamo. Ne gre nam najbolje, ne pa tako slabo kot večini podjetij okoli. Ljudje to vidijo in pretiranih zahtev niti ne postavljajo.

Posebnih problemov nimamo. Iščemo jih pa tudi ne. Pojavilo se je nekaj manjših konfliktov, vendar smo jih z vodstvom rešili še preden so izbruhnili.

Sicer pa imamo med 192 zaposlenih kar 170 članov našega sindikata. Plačo dobivamo po panožni kolektivni pogodbi. No, tudi akontacijo na regres (7.500 dinarjev) smo že dobili.«

Mira Drnovšek, tajnica sindikata v IGM Zagorje.

»Zadnje čase smo se največ ukvarjali s prilagajanjem naših aktov kolektivni pogodbi. Plače dobivamo po pogodbi, vendar manjše za deset odstotkov. Ne gre nam najbolje, saj imamo močno konkurenco in kupci izsiljujejo pri ceni in plačilnih pogojih.

Delavci se na sindikat ne obračajo kaj dosti, ker še nimajo posebnih potreb. Bližajo pa se drugačni časi.

Včasih smo morali kar precej sodelovati pri disciplinskih postopkih. Sedaj jih je vse manj. Ljudje so nasploh postali bolj previdni. No, kot ponsod se tudi mi ukvarjamo s cenejšimi nakupi.«

Leopold Očko, predsednik sindikata STT Trbovlje.

»Vprašanj je veliko in v glavnem so samo žalostna. Te dni je bil vložen zahtevek po stečaju naše firme. Ustanavljamo pa že novo firmo – delniško družbo, ki bo menda zaposlila le polovico dosedanjih delavcev. Pa še to v veliki večini pogodbeno.

Kdo bo na spisku za novo podjetje? To je najpogostejše vprašanje, saj o tem razmišljamo prav vsi. Kaj bo s trajnimi presežki? Pa do stečaja, ali bomo sploh dobili zajamčeno plačo. O regresu že skoraj ne razmišljamo več. Nadomestilo za prevoz, odpravnine, jubilejne nagrade, vse to je tako odpadlo.

No, staro vodstvo se je že tako razletelo, z v.d. direktorja nove firme pa ima sindikat še kar dobre stike.«

Zdenka Vidergar, predsednica sindikata IPOZ Trbovlje.

»Ne gre nam najbolje. Usahnil je trg na jugu, kar pa pomeni dobro polovico proizvodnje manj. Za izvoz smo dragi. Tako je izmed 327 zaposlenih že nekaj časa 67 delavcev na spisku presežka. Sedaj imamo še četrti seznam, saj so prav tolikokrat spremenili merila.

Vsi ti delavci se seveda obračajo na sindikat, kjer pa skušamo reševati tiste socialno in zdravstveno najbolj ogrožene.

Veliko, precej več kot običajno se moramo ukvarjati z disciplinskimi postopki, ki jih je zadnje čase vse več. Kaže, da je to metoda vodstva, da bi se tako znebili čimveč delavcev. Celo predsednika delavskega sveta so se lotili. No, po posegu sindikata, neuspešno.«

Jože Kačič, predsednik sindikata Tovarne kemičnih izdelkov Hrastnik.

»Vprašanj in pritožb ni veliko. Še največ vroče krvi je zadnje čase povzročila sprememba delovnega časa. Našli smo kompromis. Delo začenjamo ob 7. uri in ne ob 8., kot je hotelo vodstvo, ne pa tudi ob 6. uri, kot so hoteli delavci. Sicer so naši delavci dobro informirani, iz prve roke in prek sindikalnih zaupnikov. Enkrat na mesec imamo informativni sestanek izvršnega odbora z vodstvom podjetja. Tam dobimo vsa pojasnila, ki jih zahtevamo. Enkrat mesečno pa ima direktor »svoj« dan, ko odgovarja na vprašanja in pripombe posameznih delavcev.

Tudi sicer vsa pojasnila in obvestila obešamo na oglasne deske. Tudi Sindikalnega zaupnika. Moram reči, da delavci vse z zanimanjem preberejo.«

Andrej Agnič

V NOVI ŠTEVILKI DE časopis slovenskih delavcev PREBERITE:

Naše osamosvajanje: tvegamo sami in tvegamo skupaj

Vojska obuta, zdravstvo boso

Kdo vse bi rad bil predsednik Svobodnih sindikatov

Ravbarkomanda ali: kako kradejo družbeno premoženje

ATRIS Borza sindikalnega turizma

BORZA SINDIKALNEGA TURIZMA ŠT. 19

Danes bi vam želeli predstaviti več možnosti za letni oddih, ki niso ob morju. Poiščite jih v časopisu DE, v borznem sporočilu št. 19.

Penzion Jezero – Kranjska Gora – jezero Jasna

Izberite si prostor, ne pretirano vroč, ki vam zagotavlja počitek. Penzion Jezero v Kranjski Gori vam to omogoča v tri ali štiriposteljnih komfortnih polapartmajih. Ob penzionu je mogočen smrekov gozd, ki vam omogoča počitek kar pred hišo – ležalnikov je dovolj. Majhen mini bar vam nudi napitke po sindikalnih cenah. Odločite se lahko za 7-ali 10-dnevni oddih s polpenzionsko storitvijo. Kaj pa cene? – Splača se pohiteti, saj so več kot zanimive: polpenzion za odrasle 295,00 din, otroci pa 250,00 din. V mansardnih sobah z etažnimi sanitarijami pa še 15% popust.

Mladi upravnik ne preganja majhnih domačih živali. Alpsko okolje vas vabi, da letos spremenite navade. Poskusite.

Z vami bomo sodelovali borzniki:

Doro Hvalica, Irena Prusnik in Metod Zalar

Sindikat državnih in družbenih organov

Drago Ščernjavič, sekretar RO: »RO našega sindikata je obravnaval in pripravil osnutek kolektivne pogodbe za zaposlene v dejavnosti društev in zvez društev invalidov ter poslal poziv koordinacijskemu odboru invalidskih organizacij, da o njem oblikujejo svoje mnenje in pripombe.

Ocenili smo tudi potek pogajanj med izvršnimi odbori sindikata v upravnih organih in izvršnimi sveti skupščin občin. Ta v nekaterih okoljih zamujajo, tudi zaradi mnenja republiškega sekretariata za občo upravo in pravosodje, naj bi počakali z obravnavo pogodbe do podpisa splošne pogodbe za negospodarstvo.

Zavrnili smo tak način in vztrajamo pri tem, da se pogajanje nadaljuje. S tem hočemo doseči priznanje vloge sindikata ter predvsem uveljaviti pogoje in način dela sindikata v državnih organih. Vloga sindikata v dejavnosti je danes marsikje zelo omejena.«

Sindikat delavcev trgovine

Marija Lukman, sekretarka RO: »V ROS trgovine so po številnih zapletljajih na vrhuncu priprave na ustanovitev Odbora sindikata delavcev trgovine jubljanskega območja, v katerega se bodo povezovali tudi sindikati podjetij iz okolice. Na ljubljanskem območju je po številu članstva to drugi najmočnejši odbor.

Razveseljuje me, da vedno več naših članov iz podjetij, v katerih sindikat »spi«, išče pomoč pri prebujanju. Ne boste verjeli, najde se tudi kak direktor, ki želi sindikat za partnerja in ga pomaga zbujati. Pripravljamo se tudi na sejo ROS o izpolnjevanju sklepov, sprejetih na 1. konferenci.

Nekatere, tudi mene, je zbodla karikatura, objavljena v DE dne 26. 4. 1991 z naslovom »Ena izmed mnogih resnic v sindikatu«, kajti ena naša resnica je, da so bile le poti do ustanovitve območnih svetov res enosmerne, vendar večinoma mimo našega ROS.«

Sindikat papirne, grafične in časopisno informativne, založniške ter novinarske dejavnosti

Vida Fras, sekretarka sindikata dejavnosti »Na skupnem sestanku GZS – Odbora strokovnega združenja celulozne, papirne in papirno predelovalne industrije Slovenije in Sveta odborov sindikata dejavnosti za celulozno, papirno in papirno predelovalno skupino dejavnosti, 13. maja 1991, so bila usklajena nerazščićena vprašanja panožne kolektivne pogodbe in sprejet sklep o njenem podpisu.

Nekaj določil, ki odstopajo od splošne kolektivne pogodbe: kakovostno varstvo pravic delavcev iz delovnega razmerja in varstvo v primeru presežkov s posebnimi merili in nadomestili; delovni čas 40 ur na teden; dodatni dopust po posebnih merilih; višji standardi pri dodatkih na delovne razmere; izhodiščna plača 7.644,00 din; razponi 1:3,80; 13. plača (regres); 14. plača iz dobička; eskalacijska klavzula, sorazmerna z rastjo življenjskih stroškov; možnost zmanjšanja osebnega dohodka na podlagi posebnih meril le za 15%; Sindikalni zaupnik najmanj dve plačani uri na leto za vsakega člana sindikata.

Pogodba je bila podpisana v petek, 17. maja 1991.

Zaključen je prvi krog pogajanj za kolektivno pogodbo **grafične, časopisno informativne, založniške in knjigotrške dejavnosti.** Po obojestranski verifikaciji in uskladitvi variantnih predlogov predvidevamo podpis junija 1991.«

Sindikat zdravstva in socialnega skrbstva

Nevenka Lekše, sekretarka RO: *»8. maja 1991 je* bila sklicana konferenca sindikatov nezdravstvenih dejavnosti v zdravstvu, ki je za svojega predsednika izvolila inž. Zdenka Hlavatyja iz UKC in Slavico Zupan iz Zdravstvenega doma Kopra za podpredsednico.

Ustanovljen je bil tudi iniciativni odbor konference sindikatov Zavodov za zdravstveno in socialno varstvo (oz. Zavodov za socialno medicino in higieno), ki ga bosta vodili Jožica Stefančič iz Kranja in Mateja Šraml iz Celja. Na ponovno sklicani konferenci sindikatov zdravstvenih domov so za predsednika izvolili dr. Branko Lubeja iz Zdravstvenega doma Bled, podpredsednico Zvonko Sevšek iz Zdravstvenega doma Velenje in Marjana Kneza, prav tako iz Velenja, ki bo predstavljal zobozdravstveno dejavnost.

Skupni imenovalec vseh treh konferenc so bile ugotovitve o izredno težkem položaju v naših dejavnostih ter načrtovanje dela sindikata za uveljavitev stavkovnih zahtev v dialogu s predstavniki vlade ter apel za čimprejšnji podpis obeh kolektivnih pogodb. Precejšen del razprave je bil namenjen izpolnjevanju programskih nalog Sindikata zdravstva in socialnega skrbstva Slovenije oziroma njegovih organov. Poudarili so krepitve lastne organizacije in povečanje članstva, ker bomo le tako močnejši partner v pogajanjih, predvsem z vlado.«

Dopusti prihajajo

Kaj pa tisti brez regresa?

Iz življenjske košarice za april

Zavod RS za statistiko je izračunal življenjske stroške za april za tri in štiričlansko družino. Življenjsko košarico objavljamo v celoti na sedmi strani DE. Tu pa povzemamo le nekaj osnovnih podatkov.

	Povprečni	minimalni	minimalnimesečni
tričlanska družina	24.502,06	14.061,84	9.386,93
štiričlanska družina	30.458,26	17.499,86	11.630,86

Stopnja rasti od novembra 1990 do aprila 1991 je od 27,53 do 29,29 odstotka.

V tem obdobju so se najbolj podražili kajenje (54,60%), ogrevanje in razsvetljava (36,10%), izobraževanje, kultura, razvedrilo (34,80%) in prometna sredstva ter storitve (33,20%). Najmanj pa obutev (13,90%), oblačila (17,50%) in pijača (21%).

Zanimiv podatek, ki je skoraj enak za tri in za štiričlansko družino: pri povprečnih stroških predstavlja hrana četrtino, pri minimalnih tretjino in pri minimalnih mesečnih že kar polovico celotne vsote.

DE časopis slovenskih delavcev
Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana
tel.: (061) 313-942
311-956
316-527
310-033

Pokličite nas in odgovorili vam bomo:

sindikalni funkcionar: o vsem, kar zadeva sindikalne pravice in organiziranost

pravni svetovalec: odgovarjal bo na vprašanja iz delovne zakonodaje

strokovni svetovalec: o vsem, kar vas zanima v zvezi s kolektivno pogodbo.

Poiskali pa bomo tudi odgovore izvedencev na druga vaša vprašanja

§ PRAVNIK SVETUJE

Vprašanje:

Delavec je začasni presežek, odrejen mu je ukrep čakanja na delo doma. Star je 55 let, ima 29,5 leta delovne dobe. V podjetju so delavca seznanili, s tem, da bo postal trajni presežek in da naj da soglasje k prenehanju delovnega razmerja. Podjetje ga bo nato prijavilo na zavod za zaposlovanje, kjer bo prejemal nadomestilo osebnega dohodka 5 let t.j. do upokojitve. Delavec sprašuje, koliko časa lahko maksimalno prejema nadomestilo osebnega dohodka iz naslova zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti: 5 let ali 3 leta – ali se lahko zgodi, da bi 2 leti pred izpolnitvijo pogojev ostal brez pravic? Sprašuje tudi, ali mu v času 6-mesečnega odpovednega roka pripada nadomestilo osebnega dohodka in kakšno je to nadomestilo? Mu pripada od prenehanja delovnega razmerja tudi odpravnina?

Odgovor:

Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti (Ur. list RS 5/81) s 26. členom določa, da se lahko zavarovancu, ki mu ob izteku roka za izplačevanje denarnega nadomestila do izpolnitve pogojev za upokojitev, če mu ni mogoče zagotoviti zaposlitve. Namesto podaljšanega izplačevanja denarnega nadomestila lahko zavod zavarovancu dokupi delovno dobo.

Delavec, ki je star 55 let in ima 29,5 leta delovne dobe, bo najprej prejemal nadomestilo osebnega dohodka 2 leti (25. člen citiranega zakona določa, da se delavcu, ki ima 20 ali več let zavarovalne dobe izplačuje nadomestilo osebnega dohodka 24 mesecev), za tem pa še največ 3 leta – do izpolnitve pogojev za upokojitev.

Upoštevati pa je treba tudi določbo 2. odstavka 36.d. člena zakona o delovnih razmerjih (Ur. list RS 14/90, 5/91) na podlagi katerega lahko starejšemu delavcu, ki mu do izpolnitve pogojev za upokojitev manjka do 5 let zavarovalne dobe, delovno razmerje preneha le, če se mu zagotovi dokup zavarovalne dobe, če se mu zagotovi denarno nadomestilo iz naslova zavarovanja za primer brezposelnosti do izpolnitve pogojev za upokojitev ali s soglasjem delavca pravica do ustrezne odpravnine.

Delavcu, ki je trajni presežek, preneha delovno razmerje po 6 mesecih od dokončnosti sklepa o prenehanju delovnega razmerja. V tem času mora podjetje delavcu izplačati nadomestilo osebnega dohodka v višini, kot ga določa kolektivna pogodba oziroma splošni akt, najmanj pa v višini zajamčenega nadomestila osebnega dohodka. Če delavec v tem času dela, ima pravico do osebnega dohodka po dejanskem delu.

Delavec se lahko s podjetjem sporazume, da mu delovno razmerje preneha pred iztekom 6-mesečnega roka. V tem primeru mu mora podjetje izplačati celoten znesek nadomestila osebnega dohodka.

Na podlagi določbe 3. odstavka 36. f. člena mora podjetje delavcu izplačati odpravnino v višini najmanj polovice njegovega povprečnega osebnega dohodka za vsako leto dela v podjetju. Podjetje ni dolžno izplačati navedene odpravnine, če delavcu v skladu s programom za reševanje presežkin delavcev dokupi delovno dobo ali zagotovi ustrezno zaposlitev v drugi organizaciji oziroma pri delodajalcu.

Ana Križanič, dipl. iur.

Vprašanje:

Kdaj bo sprejeta kolektivan pogodba delavcev v zavodih?

Odgovor:

Pogajanja za sklenitev splošne kolektivne pogodbe za negospodarske dejavnosti – torej tudi za zavode, so v zaključni fazi. Praktično je odprto eno samo vprašanje in sicer določitev višine izhodiščnih osebnih dohodkov, njihova valorizacija in možnost njihovega zmanjšanja v izjemnih primerih.

Vprašanje:

Ali se delavcem zaradi prehoda z 42-urnega delovnega tedna na 40-urnega zniža plača?

Odgovor:

Delavcem se zaradi prehoda z 42-urnega na 40-urni delovni teden plača ne sme znižati. Bistvo skrajševanja delovnega časa je za delavca ravno v tem, da za delo v krajšem delovnem času prejme najmanj enak osebni dohodek.

V zakon o delovnih razmerjih se šteje delovni čas največ 42 ur in najmanj 36 ur tedensko za polni delovni čas. Skrajšanje delovnega časa na manj kot 42 ur tedensko je seveda mogoče, ali to zahtevajo oziroma omogočajo ekonomski razlogi.

Vprašanje:

Kakšno nadomestilo pripada delavcem, katerih delo postane trajno nepotrebno v odpovednem roku 6 mesecev?

Odgovor:

Po določbi 36. člena zakona o delovnih razmerjih delavcu za čas odpovednega roka pripada nadomestilo v višini, kot ga določa kolektivna pogodba oziroma splošni akt, najmanj pa v višini zajamčenega nadomestila osebnega dohodka, ki trenutno znaša 4.400,00 din bruto.

Splošna kolektivna pogodba za gospodarstvo zdaj še ni dopolnjena s to določbo, za urejanje v splošnih aktih pa naj bi določili znesek tega nadomestila v enaki višini, kot je določen za čas čakanja na delo – to je 70 odstotkov osnovnega osebnega dohodka, povečanega za dodatek za delovno dobo ali pa v enaki višini, kot je določeno nadomestilo za prve tri mesece brezposelnosti – to je 70 odstotkov osebnega dohodka delavca (26. in 27. člen zakona o zaposlovanju zavarovanja za primer brezposelnosti Ur. l. RS št. 5/91).

Vprašanje:

Pravica do odpravnine zaradi trajnega prenehanja potreb po delu delavca ima vsak delavec, ki ima več kot dve leti dela v podjetju ali zavodu oziroma pri delodajalcu. Odpravnina znaša najmanj polovico povprečnega osebnega dohodka delavca v zadnjem trimesečju za vsako leto dela v isti organizaciji. Delavec ni upravičen do odpravnine, če mu organizacija zagotovi ustrezno zaposlitev drugod oziroma če mu dokupi delovno dobo.

Odpravnino mora delavcu zagotoviti organizacija oziroma delodajalec, kjer mu preneha delovno razmerje zaradi trajnega prenehanja potreb po delu delavca.

Gregor Miklič

Iz nabiralnika glasila Beti Metlika:

Komentar »ogoljufanega delavca«:

Nekoč so rekli: Tovarne delavcem. – Nikoli nam jih niso dali.

Sedaj nam jih hočejo vzeti, čeprav nam jih nikoli pravzaprav niso dali.

Ponudba V našem časopisu bomo brezplačno objavili vse oglase, s katerimi iščete ali ponujate zaposlitev.

Naši športniki ne bodo na čelu razdružitve

Naši reprezentanti so zadnji, ki bi se jih Slovenci lahko sramovali. Slovenski športniki so že v svetu in ne samo v Evropi.

Slovenijo, ki se na vsak način želi postaviti na svoje noge in nadaljevati svojo pot brez vsiljenih rešitev, čakajo seveda najrazličnejše spremembe. In to na mnogih, če že ne kar na vseh področjih. Kdor namreč hoče biti sam, mora tudi sam poskrbeti za vse tisto, kar je bila prej skrb mnogih oziroma v našem primeru – federacije. Če smo si še včeraj naivno predstavljali, da bomo preprosto rekli »konec« in bo s tem ločitev za nami, so bili to računi brez krčmarja. In kdor je gledal na »razdružitev« le s tiste svetlejše plati, se bo hočeš nočeš moral zelo kmalu sprijazniti še z druge, nekoliko bolj kruto resnico. Veliko truda in kdo ve koliko denarja bo treba, da bo sčasoma vsaj tako, kot je bilo do sedaj. Ja, vsaka stvar ima vsaj dve, če že ne več plati. Tudi ločitev. In vse, prav vse je treba plačati. Razlika je v tem, kdaj dobimo račun. Takoj ali z zamudo. Upanja, da računa ne bo potrebno poravnati, pa ni niti za vzorec.

O tem, kako bo z našim tekmovalnim športom v samostojni Sloveniji, pod čigavo zastavo bodo nastopali naši vrhunski tekmovalci v, recimo mu »prehodnem obdobju«, kaj bo z dosedanjimi ligaškimi tekmovanji, s kom in kako se bodo športniki povezovali in kaj si lahko obetajo od suverene države Slovenije, se pogovarjamo s **Tomom Levovnikom,** predsednikom Strokovnega sveta za vrhunski šport pri Športni zvezi Slovenije.

Na športnem področju še ne bo razdružitve

– Nekakšno geslo slovenske politike je »brez prehitevanja«. Je še vedno aktualno in, če je, kaj pomeni?

»Seveda je. Pomeni pa, da nočemo na vrat na nos skočiti v neznane vode oziroma, da ne mislimo podirati mostov za seboj, preden ne zgradimo novih. Beli svet namreč ni tako zelo prožen, kot si mnogi med nami predstavljajo. V mnogih rečeh je še vedno silno konzervativen in nesprejemljiv za novosti. Kdo ve, kdaj bodo mednarodne športne organizacije priznale Slovenijo? In kdaj bo to storil Mednarodni olimpijski komite? Čez noč prav gotovo ne? Nikogar namreč ne moremo prisiliti, da nas sprejme pod svojo streho. Te moči nimamo, pa če smo še tako na moč suvereni. Torej ne smemo prehitevati in ne smemo si privoščiti, da bi v tem ali onem športu ostali nepovezani...«

– Kaj pa, denimo, naši vrhunski smučarji, ki so tako rekoč od prvega do zadnjega Slovenci in nimajo nič skupnega z drugimi jugoslovanskimi republikami?

»Naša smučarska reprezentanca je sicer res slovenska. Vendar si s tem pri osamosvojitvi ne moremo kaj dosti pomagati, saj so naši tekmovalci člani Smučarske zveze Jugoslavije. Na največjih tekmovanjih tekmujejo za Jugoslavijo, pod državno zastavo. Skratka, tudi v športih, v katerih smo v tekmovalnem smislu zares suvereni, se moramo, če se odcepimo od Jugoslavije, nanovo povezati. Drugače nas ne bo v svetovni areni.«

– To pa ne gre kar tako, mar ne?

»Ne, nikakor ne. Zato smo se tudi dogovorili, da na športnem področju ostanemo v vsakem primeru, če bo šla Slovenija to ali ono pot, še vedno povezani. Ne za vekomaj, nekaj časa pa zagotovo še. Zaenkrat bodo slovenski vrhunski športniki tekmovali še vedno pod okriljem jugoslovanskih reprezentanc...«

– Pa dosedanja ligaška tekmovanja na zvezni ravni?

»Tudi tu, vsaj v kratkem, ne bo kakšnih posebnih sprememb. Zavzemamo se, da ne bi napravili koraka nazaj in da bi v tekmovalnem športu ostali povezani. To je tudi edina pot, da ne nazadujemo in gremo v korak z razvitimi. Ligaška tekmovanja torej ostanejo. V vsakem primeru.«

– Je oblast, ki nam kroji življenje, naklonjena slovenskemu športu?

»Posamezniki in skupine ljudi si na vso moč prizadevajo prikazati, kako je bilo do sedaj v športu vse narobe in kako je bil šport neučinkovit. V želji po napredovanju na novih hierarhičnih lestvicah pozabljajo celo na tako prepričljive dokaze, kot so številne osvojene kolajne na največjih mednarodnih in domačih tekmovanjih ter eksaktne številke o aktivnih udeležencih v športnorekreativnih programih, v vzgojnih programih ter posameznih športnih akcijah. V dokazovanju slabosti iz preteklosti prednačijo dolgoletni poklicni birokrati nove državne športne sfere v Ljubljani. Na žalost pa pri tem največkrat pozabljajo na udeležence v športu in stroko, za katero se sicer vseskozi skrivajo. Da so pri svojem delu lahko celo uspešni in koristni zase in ne za šport, jim v največji meri pomaga splošna družbena in politična ignoranca do športa, ki se mora še vedno dokazovati, da je sestavni del družbenih dejavnosti in sploh koristen in nepogrešljiv element harmonične vzgoje in polnega življenja številčno majhnega, a klenega naroda. Vedno in povsod prihaja šport v naš sistem življenja skozi zadnja vrata in v zadnjem trenutku kot da je nebodigatreba.«

Slovenci bomo potrebovali svoj olimpijski komite

– Prav športniki so tisti, ki se jih rodna Slovenija nikakor ne more sramovati, mar ne?

»Vsekakor. Slovenski vrhunski športniki so s svojimi zares izjemnimi rezultati na najbolj uspešen način ponesli v svet ime svoje domovine. Če se izrazimo v besednjaku politike, smo Slovenci z vrhunskim športom že v svetu in ne samo v Evropi. V tem pogledu kapo dol pred našimi športniki! Samo zadnji dosežki naših smučarjev so napolnili svetovne in evropske medije s slikami in pozitivnimi besedami o Sloveniji in Slovencih, kar nam s politiko doslej še ni uspelo. Pa, žal, tega ne znamo ceniti in primerno vrednotiti. Šport je bil in bo pomemben povezovalec dobronamernih ljudi različnih narodnosti, ras in veroizpovedi. Zato šport ne sme biti tisti, ki bo na čelu razdružitve...«

– Bomo Slovenci potrebovali sčasoma svoj olimpijski komite?

»Predsedstvo Športne zveze Slovenije je prejšnji mesec že imenovalo iniciativni odbor za ustanovitev Olimpijskega komiteja Slovenije. Na dlani namreč je, da bomo to telo potrebovali. Toda, kot vemo, mednarodni mlini meljejo zelo počasi in na osnovah političnih in pravnoformalnih rešitev statusa posameznih držav. Zato smo previdni in »hitimo počasi«. Zelo hitro lahko naredimo nepopravljivo škodo našim športnikom, ki ob nenadnem izstopu iz Jugoslovanskega olimpijskega komiteja in jugoslovanskih strokovnih zvez ne bi imeli pravice nastopiti na mednarodnih tekmovanjih kot reprezentanti Slovenije.«

– Približno koliko denarja potrebujemo Slovenci za pripravo naših športnikov na največjih tekmovanjih?

»Dobrih devet milijonov dolarjev. To pa seveda ne pomeni, da mora toliko prispevati družba. Veliko denarja si vrhunski šport priskrbi sam. Brez pomoči države pa ne gre. Vsaj doslej takih primerov ne poznamo. Ne pri nas ne drugod po svetu.

Andrej Ulaga

Kje so časi, ko smo tako mirno uživali počitniške dni sredi sinjega Jadrana? Slika: Damjan Križnik

(Ne)prijateljska prepričevanja okoli Fiese

Ali je res škoda morja za našega človeka

Pred časom so delavci ljubljanskega podjetja Slovenijaceste-tehnika zavihali rokave in v Fiesi začeli zidati infrastrukturne objekte, ki naj bi bili temelj za uresničitev dolgoletnih želja, da bi ta zaliv postal letovišče slovenskih delavcev. Tedaj smo bili prepričani, da smo po večdesetletnih pogovarjanjih, prepirih in prepričevanjih končno prešli od besed k dejanjem. No, pa se je kaj kmalu izkazalo, da tudi iz te moke verjetno ne bo kruha. Znova se je namreč zapletlo pri načrtih, saj noben predlog, teh pa ni bilo malo, ni naletel na razumevanje. Prej bi rekli na prizadevanja, da bi vse načrte že na samem začetku spodnesli in da bi Fiesa ostala takšna, kot je: temna lisa na slovenski obali, zanemarjena in neizkoriščena. Ja, veliko raje se prepiramo in zmerjamo kot da bi prisluhnili potrebam slovenskih delavcev in jim omogočili vsako leto vsaj nekaj dni sonca in morja.

Zaradi neurejene kanalizacije so lani inšpektorji napovedali, da bodo prepovedali obratovanje vseh počitniških zmogljivosti v Fiesi. To se sicer ni zgodilo, vprašanje pa je, ali do največjih nevšečnosti ne bo prišlo to sezono. Piranska skupščina si sicer prizadeva, da bi v Fiesi dokončali vsaj kanalizacijo, s čimer bi preprečili nadaljnje onesnaževanje morja in obeh jezer. Seveda to ne bi bilo posebno težko izvedljivo, če bi se pristojni lahko sporazumeli in obenem našli skupni jezik z izvajalci del, ki so v posodobitev Fiese vložili že veliko denarja. Tudi predstavniki Rižanskega vodovoda zagotavljajo, da bi do poletja lahko usposobili vodovodno omrežje. Večjih problemov ne bi smelo biti tudi z električnim in PTT omrežjem. Vse bi bilo moč razmeroma hitro dokončati in dopustnikom za začetek zagotoviti vsaj čistočo, če bi bilo med odgovornimi malce več dobre volje in pripravljenosti na razumen pogovor. Pa je tega očitno premalo, zdi se, da že od nekdaj.

Značilno za zaplete okoli pozidave Fiese je tudi to, da se občinski možje še do danes niso sporazumeli o namembnosti prostora v tem slovenskem zalivu. Potem ko smo desetletja drug drugega prepričevali, da je treba nekaj »tvegati« tudi za domače ljudi, za naše delavce, in smo se dogovorili, da bomo v Fiesi postavili zmogljivosti za »delavski turizem« imajo sedaj v Piranu nove zamisli. Komisija, ki naj bi bdela nad pozidavo Fiese, meni, da je treba tu graditi zmogljivosti za »vrhunski turizem«, ne pa počitniške domove za nekoga, ki nima denarja.

Smo spet na začetku? Tam, kjer smo bili pred četrt stoletja? Portorož je prazen, za ljudi z najbolj plitkimi žepi pa za vraga ne najdemo najskromnejšega kotička. Dokaz več o ceni našega človeka.

Andrej Ulaga

VREME

Napoveduje: Andrej Velkavrh

Ledeni maj

Ali je bila letos sploh prava pomlad? Da, v prvi polovici aprila. Potem pa le še kakšen dan vmes. Povprečne dnevne temperature so bile v maju, z izjemno zadnjega torka in srede, pod povprečjem, ali pa kvečjemu v njegovem okviru. To niso več le ledeni možje, to je kar ledeni maj. V Ljubljani sta bila do danes le dva dneva brez padavin. No, res je bilo od tega trikrat dežja le za vzorec. Pa odštejmo te tri dni, vseeno je podoba kaj klavrna. Mesečno povprečje padavin za Ljubljano je bilo letos maja preseženo že 10. v mesecu. Toda, če 15. 5. (Zofija) dež zemlje ne poškropi, poleti vreme prida ni«. Dež je res le poškropil, pa še to ne povsod po Sloveniji. Kakšno bo torej poletje?

Značilnost poletne oblačnosti je, da je bolj razgibana, raznolika, kot v hladni polovici leta. Razen ob frontah, seveda. Nad kopnim (sem spadajo tudi večji otoki) je ob sicer sončnem vremenu značilen dnevni ciklus oblačnosti. Te vrste oblaki, cumulusi in nevihtni cumulonimbusi nastajajo zaradi pregrevanja zraka nad kopnim ob sončnem vremenu. Predstavljajmo si »balon« takega zraka, ki ga sonce pregreje, da postane lažji od okolice. Začne se dvigati. Pri tem se ohlaja in ko se ohladi do rosišča, začne nastajati oblak. Ta lahko raste v višino ali pa se razleze v širino, odvisno od razmer v atmosferi. Če je oblakov več ali če se združijo, preprečijo soncu, da bi ogrevalo zrak in sami sebe »zadušijo«, zato se zjasni. Poleti je čez dan dostikrat na nebu precej oblakov, zvečer ali ponoči pa se zjasni. To se v obdobju najdaljših dni ponovi. Prvi vrhunec oblačnosti je okoli poldneva, drugi pa, po vmesni razjasnitvi, popoldne. Seveda lahko pride pri tem do ploh, predvsem pa do neviht.

Pa se je spet ohladilo. Vikend bo sicer suh, vendar razmeroma svež. Temperature bodo bolj pomladanske kot poletne. V ponedeljek in torek bo v glavnem suho in nekoliko topleje.

OB 50-LETNICI OF IN VSTAJE SLOVENSKEGA NARODA

5

Piše: Vinko Blatnik

1941 – 1991:

Iz roda v rod duh išče pot

Oblikovanje programskih določil Osvobodilne fronte je potekalo postopno. Končno obliko prvih sedmih programskih točk so sprejeli na četrtem zasedanju vrhovnegta plenuma OF 1. novembra 1941, v začetku januarja 1942 pa so jih dopolnili še z dvema. Ta programska določila so pod imenom »devet temeljnih točk OF« ostala nespremenjena ves čas narodnoosvobodilnega boja – vse do 1. kongresa OF, ki je bil julija 1945 v osvobojeni Ljubljani.

Temeljne točke OF so sprejele vse skupine v OF in vsi njeni člani. Iz povojnih praznovanj obletnic OF jih Slovenci poznamo. Odberimo zato tokrat le tiste za našo današnjo rabo.

Takšna je **druga temeljna točka OF**, ki ugotavlja, da je »oborožena akcija izhodišče za osvoboditev in združitev vseh Slovencev«. Osvoboditev je mogoče doseči le z oboroženim bojem v mnogoterih oblikah, kajti resnična svoboda ne more biti podarjena. Narodi bodo po zmagi nad fašizmom uživali le toliko svobode, kolikor si je bodo sami priborili. Zahtevo po združitvi vseh Slovencev v eni državni, gospodarski in kulturni skupnosti je Osvobodilna fronta slovenskega naroda uresničevala povsem drugače kot meščanske stranke. Osvobodilna fronta je trdila, da le takojšnji boj zagotavlja, da bodo slovensko samoodločbo morali mednarodni dejavniki po vojni upoštevati tudi glede meja. Pri tem se je opirala tudi na skupno izjavo komunističnih partij Jugoslavije, Avstrije in Italije iz aprila 1934 o pravici razkosanega slovenskega naroda do združitve, samoodločbe ter o zavezi, da bodo ta boj podpirale.

Značilnost boja OF za suverenost slovenskega naroda, za njegovo samoodločbo in zedinjeno Slovenijo pa je bil tudi skupen boj Slovencev z ramo ob rami z drugimi jugoslovanskimi narodi. Podoba o sožitju enakopravnih jugoslovanskih narodov v novi Jugoslaviji, v kateri bodo po končani vojni svobodno živeli slovenski in drugi narodi in narodnosti Jugosalvije in v kateri bo izkoriščanje človeka odpravljeno, je dajala Osvobodilni fronti neustavljivo silo in sprostila neizmerno borbeno moč slovenskih ljudskih množic. OF se torej ni odločila za čakanje na svobodo, ki naj bi jo slovenskemu narodu priborila protihitlerjevska koalicija, kot so sklenile čakati slovenske meščanske stranke. Zato zdaj temelj suverene, samostojne Slovenije ni oportunizem (dediščina) teh strank, temveč je lahko le dediščina, so izročila OF.

Četrta temeljna točka OF ugotavlja, da *»z osvobodilno akcijo in aktivizacijo slovenskih množic OF preoblikuje slovenski narodni značaj. Slovenske ljudske množice, ki se borijo za svoje narodne in človeške pravice, ustvarjajo nov lik aktivnega slovenstva«.*

Tisočletna podrejenost slovenskega ljudstva tujim gospodarjem, njegov nenehni boj za obstanek, pomanjkanje lastne države in državnosti, močan vpliv klerikalizma v zavesti množic so v narodnem značaju zapustili sledove hlapčevstva, neborbenosti, ozkosti in občutka nemoči. Množični osvobodilni boj in aktivizacija poslednje vasi ali mestne ulice pa ga bosta tako globoko preobrazila, pravi ta programska točka, da se bo lahko štel za enakovrednega drugim narodom, ki imajo bogato državno, vojaško in kulturno tradicijo.

Osma točka se glasi: *»V skladu s slovenskimi izjavami Churchilla, Roosevelta in Stalina bo po svoji narodni osvoboditvi o notranji ureditvi združene Slovenije in o svojih zunanjih odnosih odločal slovenski narod sam. Osvobodilna fronta bo to elementarno pravico slovenskega naroda uveljavila in branila z vsemi sredstvi.«* Ta točka je odsev Atlantske izjave, ki so jo Združene države Amerike in Velika Britanija podpisale 14. avgusta 1941, in Washingtonske deklaracije, ki jo je 1. januarja 1942 podpisalo 26 držav, med njimi tudi Sovjetska zveza.

Deveta točka pravi: *»Narodna vojska na slovenskem ozemlju ra-*

Kaj je ponudil Triller Kaduncu?

Primer »dokapitalizacije« ljubljanskega podjetja Dom nam lepo govori, da za špekulante še nikoli ni bilo lepših časov, kot so danes

Vse kaže, da akterji divjih privatizacij, ki potekajo po načelu znane firme »MARIJA K SEBI CONSULTING, d.o.o.«, malo trznejo le tedaj, ko zagledajo svoje početje razgaljeno v časopisu. Tako je tudi v primeru Finmedie oziroma Dom – Exima, ki nam govori, kako se brez denarja »kupi« družbeno podjetje in o katerem smo pisali v prejšnji številki. Dejstvo je namreč, da so vodilni ljudje Finmedie brez težav izpeljali vse, kar so si zamislili, da številni kontrolorji, ki naj bi bdeli nad privatizacijo družbenega premoženja, ves ta čas niso niti s prstom mignili in da se je končno začel halo šele, ko so o »dokapitalizaciji« podjetja Dom začeli pisati časopisi.

»Prizadeti« poslovneži so reagirali šele na to. Kot je videti iz poročila za javnost je prišlo na pobudo svetovalne organizacije Hevreka do sestanka, na katerem naj bi razčistili »nekatere nesporazume in dvome«, ki so se pojavili ob dokapitalizaciji podjetja **Dom – Exim** in ki jih v članku izraža finančni direktor **Doma Miroslav Brečko.** Sestanka so se udeležili člani ožjega vodilnega tima **Dom – Exim,** d.o.o., med njimi tudi **Miroslav Brečko**, člani ožjega vodilnega tima **Finmedie** d.d., predsednik skupščine **Doma-Exima** in direktor **Heureke.** In kaj so ugotovili?

Uboga družbena lastnina

Najprej so potrdili nekaj že splošno znanih dejstev. **Finmedio** je ustanovilo 7 fizičnih oseb, med njimi so štiri iz **Državne založbe Slovenije**, tri pa od zunaj. »Pri tem drži,« so zapisali, »da sta dve med njimi **g. Triller** in **g. Perčič**. »Zanimivo pa je, da niso povedali, kdo je tretja. Vsaka izmed teh oseb je za registracijo vplačala 4200,00 din oziroma dve delnici. **Finmedia** je za »razširitev svoje kapitalne podlage« takoj pristopila k emisiji delnic, pri čemer je računala predvsem na interne delnice **DZS**, d.d. Delnice **Finmedie** je kupilo 435 delavcev **DZS**, d.d. in sicer v vrednosti 95 odstotkov vseh internih delnic DZS, d.d. Kot poudarjajo, ta operacija v času sprejemanja sklepa o vlaganju v Dom – Exim še ni bila končana, vendar naj bi bila napovedana.

Do tu vse lepo in prav. Potem pa se postavlja vprašanje privatizacije **DZS.** Koga so privatizirali delavci DZS z nakupom internih delnic. **DZS** ali **Finmedio** oziroma prek nje **Dom – Exim**? Struktura kapitala v **DZS** je namreč takšna: 66 odstotkov je v njej delničarskega kapitala, 34 pa je ostalo še družbenega. In 95 odstotkov delničarskega kapitala je potem odšlo na **Finmedio.** V čem je poanta? To ve sam bog. Že razumem, da so tisti, ki so spodbudili prenos zasebnega kapitala iz DZS v **Finmedio** imeli pred očmi morebiti večjo profitabilnost takšne alokacije, toda ostane vprašanje, kaj bo potem s samo **DZS.** Je to kapitalsko nezanimiva firma?

To je težko reči. Toda na skupnem sestanku, ki je moral biti gotovo zelo zanimiv, so na vprašanje odgovorili kar predstavniki **Finmedie**, ki so ugotavljali, da je moč z »ustreznimi organizacijskimi, finančnimi in drugimi ukrepi narediti firmo **DOM** poslovno uspešno in profitabilno.« Prav ta argument naj bi bil odločilen tudi za prevzem večinskega lastništva podjetja **Dom – Exim** s strani **Finmedie.** Zapisali so: »Za kaj naj bo drugega **Finmedia** d.d. kot večinski lastnik zainteresirana, kot narediti firmo, v kateri ima svoj vložek, profitabilno?« Verjamemo, da je ta njihova misel iskrena. To si namreč želi še marsikdo. Vprašanje je samo, na čigav račun? Pri roki je tudi odgovor: **na račun katastrofalno podcenjenega premoženja podjetja Dom, o katerem smo pisali v prejšnji številki.**

Kaj pa kontrolorji?

Kaj pa kontrolorji? Izvedeli smo, da se je na posebno zahtevo Domovega finančnega direktorja končno le odzvala **Agencija za privatizacijo.** Toda kako? Približno tako, kot da se sploh ne bi. Menda je opozorila, da je treba upoštevati (**Markovićev**) zakon o družbenem kapitalu. To naj bi bilo tudi vse. Kdo bi torej moral bdeti nad morebitnimi krajami družbenega premoženja? To se ve, toda resnici na ljubo je treba reči, da se s tem danes nihče resno ne ukvarja. **Miroslavu Brečku so na sodišču rekli le to, da je on pač svoje storil. V čigavo dobro? V svoje? Gotovo ne, saj je tudi največjemu bebcu jasno, da ga bo novo vodstvo podjetja Dom – Exim pospravilo s sedanjega delovnega mesta v najkrajšem času. Takšna je pač usoda tistih, ki opozarjajo na nečednosti.**

In kaj so na tem slavnem sestanku odgovorili novinarjem? Članek **Silve Čeh** v Delu naj bi v celoti zavajal. Zgrešen naj bi bil že sam naslov »Privatizacija po domače?«, ker naj ne bi šlo za nobeno »privatizacijo«, temveč za »dokapitalizacijo«, pri čemer obstoječega družbenega premoženja **Dom – Exima** nihče ni vzel ali ga preimenoval v zasebnega.

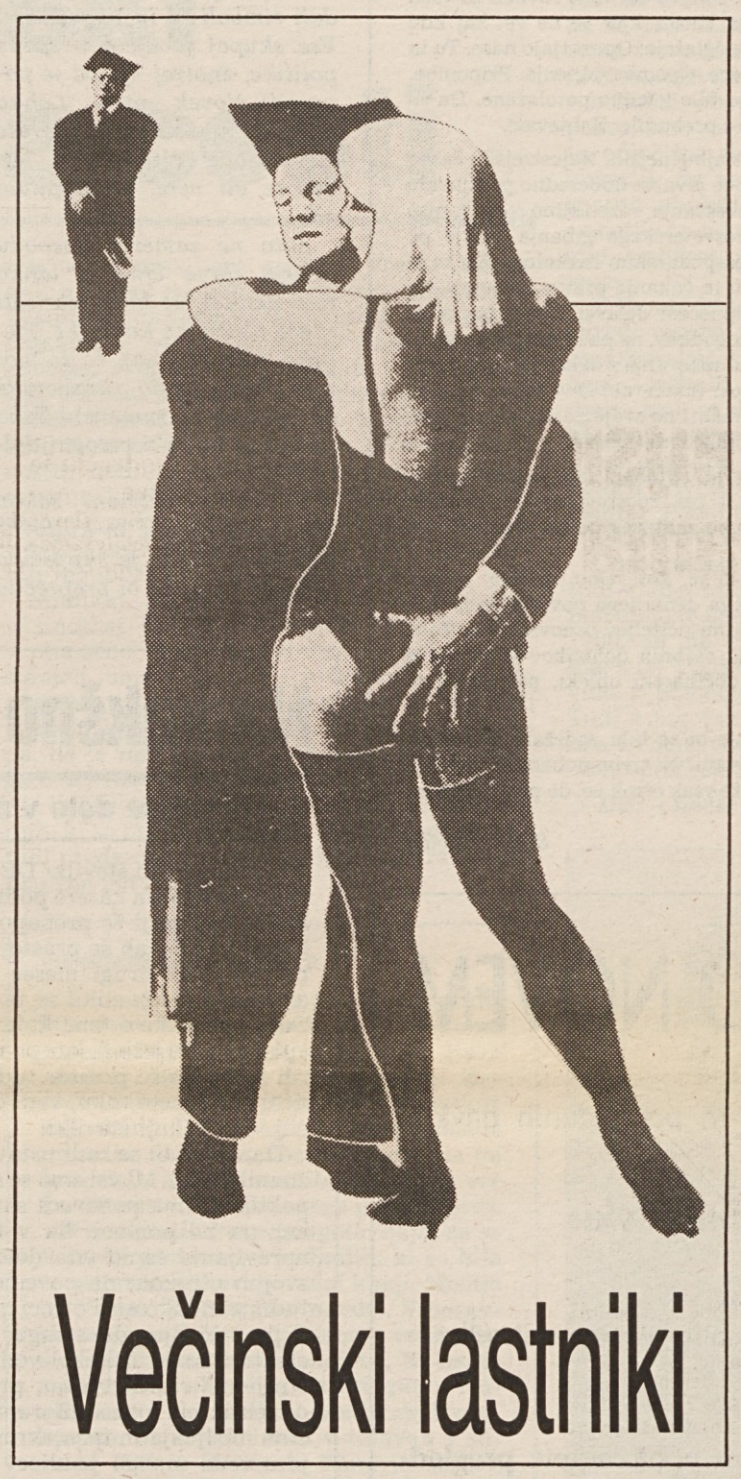

Tudi argumenti so hudo modri. Družbenega premoženja ni nihče vzel, pač pa na njegov obstoječi obseg samo dodal novi kapital. In zdaj si preberimo aroganco oziroma nezaslišano ironijo: **»Ker je delež novo dodanega kapitala večji od obstoječega družbenega, se seveda s tem spremeni razmerje v upravljanju. To, da ima pretežni del trajnega kapitala (53 odstotkov) znanega lastnika v obliki delničarjev Finmedie d.d., mora za preostali (Domov) del (47 odstotkaov) predstavljati izziv, kako tudi tega čimprej polastniniti (kar bo treba vsekakor storiti z delavci Doma). Seveda temelji dokapitalizacija na veljavni zakonodaji, po kateri mišljenja o potrebnosti vrednotenja niso povsem enotna.«**

Prav zanima me, kaj o tem mislita dr. Marko Simoneti in **Uroš Korže.** Da jima bo laže. V Domu so dobivali ponudbe zasebnikov. Posamezniki so za nekatere trgovine ponujali tudi do 4 milijone dinarjev. **»Mi pa smo večinsko lastništvo nad 18 prodajalnami in vso firmo izgubili za 10«**, poudarja Miroslav Brečko.

Iz citiranega dela sporočila pa bi lahko izluščili še ključno poanto. Ker naj bi dokapitalizacija temeljila na veljavni zakonodaji, po kateri mišljenja o potrebnosti vrednotenja niso povsem enotna, lahko to pomeni samo nekaj: **izvrstno, če ne celo enkratno priložnost, da posamezni špekulanti čez noč postanejo večinski lastniki sedanjih družbenih firm.** Da je res tako, je razvidno tudi iz 10. točke sporočila za javnost: »To, kakšen je izvor sredstev, ki jih je **Finmedia** d.d. vložila v **Dom**, je seveda povsem nepomembno. Ali mora imeti lastna sredstva ali mora imeti možnost, da si jih lahko sposodi... To, o dobrih bančnih zvezah pa bo že držalo. Brez dobrih bančnih zvez danes poslovanje ni kaj prida vredno. Da jih podjetje lahko ima ali pridobi, mora pa najbrž kaj za to storiti. »Le kaj? Na Zahodu je dovolj hipoteka. Te, kot smo videli pri **Finmedii**, ni bilo. Torej se moramo vprašati: **»Kaj je pobudil Triller svojemu sovaščanu iz Cerkelj in direktorju nove banke Igorju Kaduncu?!**

Ivo Kuljaj

OB 50-LETNICI OF IN VSTAJE SLOVENSKEGA NARODA OB 50-LETNICI OF IN VSTAJE SLOVENSKEGA NARODA

rojstvo in krst samostojne Slovenije

ste iz slovenskih narodnoosvobodilnih partizanskih čet in Narodne zaščite, kamor se pozivajo vsi zavedni Slovenci.« Ta točka prepoveduje kakršnokoli drugo nastajanje oboroženih sil na Slovenskem, razen partizanskih čet in Narodne zaščite, pač z namenom, da se vnaprej otežkoči oblikovanje reakcionarnih oboroženih oddelkov in prepreči državljanska vojna, ki so jo tudi na Slovenskem želeli zanetiti reakcionarni politični krogi in predstavniki Draže Mihajlovića.

Program Osvobodilne fronte je vseboval osnovne zahteve najširših delovnih slojev slovenskega naroda, željenega svobodnega življenja in bratskega sožitja z jugoslovanskimi in sosednimi narodi. Odprl je stvarne perspektive svobodnega razvoja in napredka v prihodnosti. Omogočal je ustvarjanje tako širokega zaledja osvobodilnim partizanskim četam, da so mogle obstati, se razvijati in zmagati tudi na tako prehodnem in gosto zasedenem ozemlju, kakršno je bila (je) Slovenija.

Večina borcev obsoja povojna maščevalna dejanja

Življenjska usoda ljudi, jih je nekoč povezovala Osvobodilna fronta in partizansko tovarištvo, se je po vojni oblikovala različno. Marsikdo je doživel med drugim tudi grenka razočaranja zaradi vse očitnejšega prepada med družbeno resničnostjo in hotenji in prizadevanji OF. Nad udeleženci NOB je obležala tudi senca odgovornosti za nečloveška maščevalna dejanja po vojni, pri katerih niso sodelovali in v večini dolgo niso niti vedeli zanje. Borci se ne izogibljejo odkritju polne in vsestranske resnice o vsem, kar zadeva NOB, kot so že večkrat izjavili, saj hočejo biti razbremenjeni pospešenih in neutemeljenih obtožb. K odkrivanju zgodovinske resnice so in bodo veliko prispevale tudi letošnje jubilejne prireditve. Vendar je eno že povsem jasno: prav množična podpora Osvobodilni fronti v letu 1941 je dokaz, da je bilo protifašistično gibanje v Sloveniji in še posebej v ponosni, uporniški Ljubljani, resnično vsenarodno osvobodilno gibanje. Brez množične podpore v slovenskem ljudstvu bi bil boj udeležencev NOB proti do zob oboroženi tuji vojaški sili že ob svojem nastanku obsojen na uničenje.

Zato nekdanji borci v imenu narodne pomiritve ne morejo sprejemati sodb, ki enačijo boj za svobodo s služenjem tujim zavojevalcem, ali jim celo poskušajo naprtiti vso odgovornost za zlo, ki ga je povzročila vojna. Zapisali smo že, da se delitev v slovenskem narodu, v odosu do fašizma, ni začela šele z ustanovitvijo OF in da je fašistična os Rim–Berlin imela svoje goreče privržence na naših tleh že pred vojno. Tudi danes osvobodilno gibanje poskušajo izničiti prav tisti ljudje, ki izhajajo iz njihovih vrst ali iz vrst njihovih sodobnih idejnih somišljenikov. Na zgodovinsko resnico se tudi ne morejo sklicevati tisti, ki oznanjajo sovraštvo proti nekdanjim partizanom, nikdar pa niso nedvomno obsodili fašizma in nacizma kot povzročiteljev druge svetovne vojne in glavnih krivcev za vse gorje, ki sta ga prizadejala človeštvu.

Nekateri politiki na oblasti zdaj komunistom očitajo, da so sami izzvali okupatorjevo nasilje, in v isti sapi govorijo o državljanski vojni, kot da tedaj v Ljubljanski pokrajini sploh ne bi bilo okupatorjeve vojske, uprave in policije, oziroma kot da ti pri vsej stvari sploh ne bi nič šteli in kot da se krvavi genocidni teror, ki je tedaj divjal na Štajerskem, na Gorenjskem in v Prekmurju, Slovencev v Ljubljanski pokrajini sploh ne bi nič tikal.

Kaj smo Slovenci lahko pričakovali ne samo od nacistične, ampak tudi od fašistične okupacije, je bilo znano že iz izkušenj naših sonarodnjakov, ki so med obema vojnama živeli pod Mussolinijevo Italijo, in se je tudi že precej pred roško ofenzivo začelo nazorno kazati v »Provinzii di Lubiana«.

Prav tako nekateri poenostavljeno označujejo odporniško gibanje za revolucijo, in to z reakcionarnega vidika, ki mu je revolucija a priori negativna, protirevolucija pa pozitivna ter naj zato daje odvezo celo za kolaboratstvo.

In kaj je zgodovinska resnica?

Najprej o socialnih pobudah, razsežnostih vstaje slovenskega naroda, ali, če hočete, revolucije.

Zgodovinsko dejstvo je, da so bile socialne razmere na Slovenskem že nekaj let pred drugo svetovno vojno izredno težavne.

S fašizmom povezani vršički slovenske buržoazije, reakcionarni del srednjih slojev, vrhovi razpadajočih političnih strank in del duhovščine pa so bili preplašeni spričo nastajanja te narodne enotnosti in naraščanja revolucionarnega razpoloženja ljudskih množic. Bali so se tudi revolucionarnih sprememb, do katerih bi še utegnilo priti v prihodnosti. Zato so se tej enotnosti upirali, jo skušali razbijati ter so Osvobodilni fronti klevetniško podtikali protinarodni značaj, češ da je tuja agentura itd., se pravi, poskušali so zoževati širino vseljudske slovenske osvobodilne organizacije.

Delavci brez dela, kmetije na bobnu

Seveda pa bi bilo naivno misliti, da se je takratna široka protikomunistična gonja, ki so v njej bolj ali manj neposredno sodelovali tudi mnogi dušni pastirji, nanašala samo na nekaj sto predvojnih slovenskih komunistov in njihovih somišljenikov, marveč je bil predvsem njen cilj, da zbudi strah in odpor do komunizma ljudem, ki bi bili zaradi socialnih razmer najprej dostopni za »prevratniške« ideje o socialnih spremembah. In teh na Slovenskem ni bilo malo: tisoči bolj ali manj stradajočih revnih delavskih, obrtniških in kmečkih družin s številnimi otroki. Navaden rudar je npr. v eni uri trdega dela zaslužil 4–5 žemelj. Večino prezadolženih kmetij, ki so bile popolnoma v rokah bank, je reševal samo moratorij na izterjatev kmečkih dolgov, da niso šle na boben. Edina perspektiva stotin študentov in diplomirancev iz nepremožnih družin in brez ustreznih zvez je bilo večletno čakanje na službo, to je brezposelnost. Vsi ti so bili v resni »nevarnosti«, da lepega dne prenehajo svojo bedno usodo vdano sprejemati kot božjo voljo ter se organizirano uprejo obstoječi socialni diferenciaciji. Zato je bilo treba zlasti te nenehno svariti pred grozo komunizma, če naj bi se ohranjalo obstoječe stanje, ki je prva skrb sleherne stranke na oblasti.

Tako je bil torej na predvečer druge svetovne vojne v Sloveniji precejšen del preprostega ljudstva pa tudi intelektualcev, spričo svojega brezizhodnega položaja, dovzeten za težnje po socialnih, ali, če hočemo, revolucionarnih spremembah, po drugi strani pa je bila slovenska komunistična stranka za razliko od ostalih edina, ki se ni bila dotlej kompromitirala s politikantskim kompromisarstvom, korupcijo in nepotizmom – za kar tudi ni imela nobene priložnosti, ker je bila v ilegali. O naivnem defetističnem stališču, ki ga je njen ožji krog zavzel ob paktu Hitler–Stalin, namreč, da se je os imperialistične reakcije iz Berlina in Rima preselila v Pariz in London, pa javnost ni vedela ničesar.

Tako je slovenska komunistična partija ob koncu aprila l. 1941 stopila na prizorišče zgodovine kot nepopisan list in za nepristranskega opazovalca obdana s sijem po krivici izobčene in preganjane stranke, ki je s svojim načelnim programom pravičnejše družbene ureditve in slovenske samostojnosti marsikomu vzbujala zaupanje. To, predvsem pa dejstvo, da se je takoj po okupaciji Slovenije dejansko postavila na stran zaveznikov v svetovnem spopadu ter začela brez oklevanja organizirati odporniško gibanje, je pridobilo široko podporo ljudi ter omogočilo njeno učinkovitost in uspeh celotnega narodnoosvobodilnega boja.

Nadaljevanje prihodnjič

Prosvetarska aktualnost

Ker spadam v trenutno prosvetarsko norišnico ali kaos ali kakor koli pač se to mravljišče imenuje, me mika pristaviti svoj lonček.

Ne bom opletala okoli zaključnih in sprejemnih izpitov. Ne mislim navijati za g. Venclja zdaj, ko ga vsi izžvižgavajo, čeprav bi morali vedeti, da pač ni on tisti edini bog, ki vse sme in zmore in da čaka na blagoslov pravega boga, ki je nad njim. Res je, da bi se lahko včasih bolj zmigal, res pa je tudi pametno premisliti, kdaj in kako in koliko (z)migati, da te ne pošljejo iz nebes.

Vsa ta revolucija, ki se odraža v šolstvu na vseh ravneh in vseh profilih, daje vtis nepremostljivega kaosa, kjer se ne ve, kaj kdo hoče. Najmanj deset let se učitelji že oglašajo. Opozarjajo nase. Tu in tam glasno. Tu in tam kakšne zahteve. Opombe. Mnenja. Pripombe, ki so šle mimo vseh ušes. Ali, ki so bile lažnivo potolažene. Da so čakale. Malo zaspale. Upale. Se spet prebudile. Zahtevale.

Spomnimo se lanskega leta. Eno najbučnejših. Najostrejših. Jasno izrečene in postavljene zahteve. Ko je javnost dobesedno popljuvala in pohodila učitelje. Ko sredstva obveščanja, razen silno redkih, niso imela objektivnega odnosa do prosvetarskega gibanja. Ki je po naključju sovpadalo z najhujšim gospodarskim razkolom. Ko se je prosvetarski kader naveličal obljub in čakanja prav v trenutku, ko so na cestah stavkali premnogi odpuščeni delavci. Temu naj bi se reklo usodna časovna sovpadnost dogodkov, ne pa netolerantnost ali nesolidarnost delavcev vzgoje in izobraževanja z delavci v gospodarstvu. Mislim, da je bila tedaj javnost (namerno) zavedena, da se jo spelje od revoltnih akcij, da neha misliti na svoje gorje, krivico ipd. in se je uspe naostriti zoper »neproduktivni« kader.

Kot že tolikokrat v zgodovini se je učiteljem lani dogodila grda krivica, kajti sredstva obveščanja so res izpostavljala in nesramno natolcevala kot edini vzrok za stavko zahtevek po povečanju osebnih dohodkov.

Ob letošnji napovedani stavki, ki je, kot vemo, ni bilo, je bilo nekoliko drugače. Poleg zahtevanega denarnega poviška se je javnost soočila tudi z drugimi zahtevami učiteljev osnovnih šol. Toda javnost naj ve tudi tole: povišanje osebnih dohodkov v bistvu ni darilo kakšnega dedka Mraza v občinarski obleki, pač pa so to refundirana sredstva.

Zato ostaja grenko vprašanje, kje bi se bila zadržala omenjena sredstva, če se učitelji ne bi bili oglasili? Ni treba nobenega sflancanega dogovora. V teh časih namreč že vsak otrok ve, da pravljice niso resnične.

Sonja Votolen

Spomeniki in obče civilizacijske norme

Tako kot so nekateri obljubljali ljudem raj na zemlji in ga v skladu s svojo ideologijo imenovali komunizem ali socializem, so drugi svojim otrokom razlagali, kako bodo padali simboli te in takšne ere. Vse skupaj je ujeto v spone politike, znotraj nje pa je ponavadi človek »niče«. Lahko se le žrtvuje za višje interese ali naroda ali države, ali cerkve ali vere, ali kapitala ali...

Zato ne zameriti gospodu lesarju (prva črka je lahko tudi velika), če hoče izbrisati rdeče obarvane kovinske obeliske, oziroma, naj, če že morajo biti, bodo kraljevske barve (modro-rumene). Tako pač je to na taki valovni dolžini!

Še vedno veljavni zakon o varstvu narave in kulturne dediščine, ki ga je skupščina sprejela zato, da bi preprečila barbarizme raznih vrst, pravi: »Naravna in kulturna dediščina so po tem zakonu nepremičnine, premičnine in njihove skupine, območja in posamezni deli narave, ki imajo za SR Slovenijo ali njeno ožje območje kulturno, znanstveno zgodovinsko ali estetsko vrednost.«

To je temeljno izhodišče varovanja materialnih dobrin, ki jih je človek ustvaril. Tisto, kar je še posebej lepo, dobro, zgodovinsko, vredno, postane spomenik in tako še dodatno zavarovano. To so obče civilizacijske norme, kajti brez njih in na začetku tudi z njimi so padali pomembni zgodovinski in drugi spomeniki (Wandellban v Rogaški Slatini) zgolj zato, ker niso bili iz prave dobe. Odredbo je zmogel socialistični zakon iz leta 1981. Potrdil se je še na nekaj primerih, kot tisti s severno brežino Bohinjskega jezera, in v zapoznelem, vendar že kar zajetnem razglašanju spomenikov. Obeliski, ki so jih pred praznikom delavstva in svobodoljubnega slovenstva požagali, so del te zgodbe in še en prikaz samovoljne nepravnosti proklamirane pravne slovenske države nove dobe.

Nekaj pred 1. majem sem bil s planinci na Donački gori. Takoj po vojni, po neki veselici, se je uniformirani domačin odpravil na to goro in z dinamitom pognal v zrak velik križ, ki ga je v času nacističnega pritiska na Evropo (1937) dal na ta vrh postaviti »poljčanski Aljaž«, župnik Cilenšek in nanj napisati »Up naš edini«. Takrat so bili takšni časi, res pa je, da sem se leta 1989 pogovarjal o ponovni postavitvi križa na tej gori! Enkrat je treba odpraviti norost. Križ še vedno leži prevrnjen, čeprav si zasluži ponovno postavitev. Bivak pod vrhom so požgali Nemci med vojno, križ razdejali rdeči zanesenjaki po vojni. Posledice obojega so še vedno lepo vidne.

Tako je danes, ko marsikdo misli, da je tudi v demokraciji oblast kar on sam. Ko bi le hudič zlezel iz nas in bi spoznali, da smo vredni medsebojnega spoštovanja in dostojanstva!

Milan Bratec

DE časopis slovenskih delavcev

Na kakšno poklicno pot naj krenem

POKLICNO USMERJANJE

Zanimivejše delo v znanih poklicih

V prvomajski številki DE (26. 4.) smo vas obvestili, za katera področja dela so šole v Sloveniji že prenapolnjene in za katera je v šolah še prostor. Medtem je potekel tudi drugi mesec prijavljanja (prenos prijav), slika se je spremenila. Točne podatke o tem, katere šole bodo vpisovale do jeseni, kar pomeni, v katerih šolah bo še prostor tudi po končanem prijavnem roku, vam bomo sporočili v prihodnji številki.

Danes pa bi se radi ustavili pri manj znanih delih. Mi vsi smo se šolali za nek poklic, ki ima ponavadi samo eno ime, kar pa ne pomeni, da v tem poklicu opravljamo samo eno delo. Slednjega svojim otrokom ne povemo, drugi jim tudi ne in tako naši otroci nekako živijo v prepričanju, da strugar pač struži, elektrotehnik nekako vodi električne stroje ali riše v biroju, pravnik je pa odvetnik ali sodnik. Zaradi takega načina mišljenja in tako skromnih vedenj je seveda mnogo poklicev zelo neprivlačnih. V resnici pa ni tako.

Določeno delo lahko opravljaš z različnimi poklici (npr. masažo kot samostojno delo ali dejvanost lahko opravlja profesor telesne vzgoje, fizioterapevt, zdravstveni tehnik in še kdo, ki se posveti temu delu, saj vključuje del njegovega šolskega znanja). In narobe. Z istim poklicem lahko opravljaš zelo različna dela (s poklicem mizar lahko izdeluješ vsakovrstno opremo iz lesa, lahko pa tudi glasbila – kitare itd. – ali na primer izšolan fotograf lahko postane televizijski snemalec in podobno).

Takih primerov je mnogo in v tem prispevku bi vam jih radi pokazali nekaj za tista področja dela, za katera bo na šolah prav gotovo še prostor.

Pokazali bi vam radi, da se je mogoče v teh šolah pripraviti za poklice, ki so zelo zanimivi in ki pogosto omogočajo, da jih opravljaš samostojno. To pa je za prihodnost naših otrok zelo pomembno. V času, ko govorimo o podjetništvu, je treba skrbeti tudi za razvoj v tej smeri. Kaj pa vemo, če se v naših otrocih ne skriva nov podjetnik.

Torej, zanimivejše delo v znanih poklicih in možnost za samostojno delo. Lotimo se!

Gradbeništvo je že pregovorno neprijazno. Šele zevajo na pol prazne. Pri tem pa se zidarji ne »specializirajo« za **štukaturo.** Zelo iskani so tisti redki zidarji, ki to še znajo. Ali pa **fasaderstvo,** delo, ki ga opravljajo lahko zidarji ali pleskarji. Oboje, štuketerstvo in fasaderstvo zahtevata malo umetniškega, oblikovalskega daru in sta, lahko bi rekli, »zlata jama«. Pa to ni edino. **Izdelovanje tlakov** (cementnih, teraco itd.) je stvar gradbinca. **Krovci** so zelo redki in zelo iskani. Pečar, ki se posebej ukvarja z **gradnjo kaminov,** ali še bolj donosno z **izdelovanjem pečnic,** je lahko zelo uspešen samostojen podjetnik. To je samo nekaj primerov iz gradbeništva, področja za katerega naši otroci takoj rečejo, »ne, to pa že ne bom!« Pomagajte jim, da ne bodo razmišljali samo o zidarju, tesarju in železokrivcu in o delu na stavbah. Prej omenjeni primere lahko dopolnite s svojim vedenjem in omogočite sijajno prihodnost otrokom na področju, ki ima vedno manj delavcev.

Naslednje veliko področje je kemija. **Kemiki** s triletno šolo so lahko samostojni **plastikarji,** ali **galvanizerji.** Kemijski tehniki lahko samostojno **izdelujejo stiropor, embalažo iz stiropora, gradbene elemente iz siporeksa** itd., vse zelo iskane stvari. H kemiji sodijo tudi keramiki, ki so v triletni šoli usposobijo tudi za **izdelovanje glinastih izdelkov** (tudi lončar je eden izmed teh poklicev), za **izdelovanje keramičnih izdelkov** (okrasje). Za vse to so posebno primerni tisti, ki imajo tudi malo oblikovalskega daru. Lahko pa seveda teče delo ob svetovanju oblikovalca. Usnjarstvo nudi v triletni in štiriletni šoli vrsto poklicev.

Med temi ni omenjeno, da lahko usnjar samostojno **izdeluje usnjeno športno opremo,** se specializira za trenutne potrebe trga. Ali pa, da lahko opravlja vse **storitve nege, barvanja in čiščenja usnja in kar zna.** Da je lahko specializirani **izdelovalec pasov, jermenov, usnjenih tesnil.** Lahko z dopolnilnimi znanji tudi **preparator** kar pa zahteva še oblikovalski dar. **Ortopedski čevljar** je vedno zelo iskan. Tudi v gumarstvu, ki še sodi v kemijo in mu vidimo prihodnost samo v industrijskem delu, je za podjetnega zasebnika delo **v vulkanizaciji** in **toplotni obdelavi gume** za druge potrebe. Torej tudi kemija s svojimi polpraznimi šolami nudi zelo pestro perspektivo. Samo poiskati jo je treba.

Isto velja za **kmetijstvo.** Dvo-, tri- in štiriletni programi niso polni. Možnosti pa res dobre. Za vse, ki končajo programe gospodinje, je vse delo okoli **kmečkega turizma, od organizacije turizma** v vasi **do izvedbe na svoji domačiji!** Specializiran kmečki turizem z **biohrano,** ki je seveda pridelana doma z **biovrtnarjenjem.** Povrtnine so lahko tudi za prodajo. Potem **sušenje sadja, izdelava raznih embalaž iz** domačih surovin (pletenje), ki so vedno bolj iskane.

Kmetovalec, ki se ukvarja posebej **s čebelarstvom** in **medarstvom.** Kmetijski tehnik, ki ne dela pri **živinoreji** nasploh, ampak goji posebnosti, ki so bolj donosne, kot na primer **ovce, koze, kunce** itd. Se ne ukvarja s **perutninarstvom** nasploh, ampak **goji race, gosi** itd. Na majhnem prostoru možnosti za posebnosti, ki so zelo donosne, ker so zelo iskane.

Tako bi lahko za mlekarstvo poiskali dober dohodek v **posebnem sirarstvu** (iz ovčjega, kozjega mleka) v gozdarstvu **organizacija nabiranja, odkup in prodaja gozdnih plodov in še in še.**

S temi primeri smo vam želeli pokazati, da v posameznih dejavnostih ni samo tisto najbolj znano in standardno delo, marveč mnogo različnih del, ki so zelo zanimiva in donosna.

Morda smo s tem pomagali vam, da bodo vaši otroci laže izbrali šolo, ki ima še prostor, in mu omogočili prijetno prihodnost.

Marko Žvokelj

DAVKI PO NOVEM

Iz vsebine:

- Pregled dosedanjih in predvidenih davkov s komentarjem
- **Novi neposredni davki:**
  - dohodnina
  - socialni prispevki
  - davek na izplačane osebne dohodke
  - davek na dobiček
  - komunalne takse
- **Novi posredni davki:**
  - davek na promet nepremičnin
  - prometni davek
  - sistem javnih financ v samostojni Republiki Sloveniji

Pri vsakem davku so za ponazoritev: **preglednica** dajatev, **primerjava** z dosedanjim sistemom ter komentar, **razlaga zakona** in navodila za izpolnjevanje davčne napovedi ter konkretni primeri za **delavca, upokojenca, kmeta, zasebnika.**

Cena 150,00 din. Brošura je izšla pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, kamor lahko pošljete naročilnico, naročite pa jo lahko tudi po telefonu št. (061) **321-255** in **310-033,** int. 362.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) ..... izvodov knjige DAVKI PO NOVEM (a 150 din). Naročeno pošljite na naslov:

_____

Ulica, poštna št., kraj: _____

Ime in priimek podpisnika: _____

Naročeno, dne: _____

1. račun bomo plačali v 15 dneh po prejemu
2. knjigo(e) pošljite po povzetju

Opomba: Posameznikom pošiljamo naročene knjige po povzetju

Žig za DO Podpis naročnika

Posavski sindikalni razgledi

Jože Černoša, predsednik, in Marjan Urbanč, strokovni delavec sindikatov Posavja

Delavci v stiski nas ustavljajo na cesti

Sindikati posavskega območja so že lansko leto začeli delati zlasti kot sindikati dejavnosti. Letos so ustanovili 15 regijskih odborov, ki imajo sedež v tisti občini, kjer so največje sindikalne organizacije iz posameznega sindikata. Strokovno delo za odbore dejavnosti opravljajo trije profesionalci, oba naša sogovornika v Krškem in Sevnici in Lado Rožič v Brežicah. V območno organizacijo se povezuje 18.000 izmed 24.000 zaposlenih. Organizirani so v 140 sindikalnih organizacij podjetij oziroma zavodov. V sindikate posavskega območja se povezujejo tudi papirničarji, šolniki in zdravstveni delavci, ki so se lansko leto izločili iz Zveze svobodnih sindikatov. Nepovezani so le civilni delavci v JLA, ker se v Sloveniji še nismo dogovorili o njihovi organiziranosti. V Svobodnih sindikatih oziroma sindikatih Posavja je organiziranih 75 odstotkov zaposlenih. Naši sogovorniki ne vedo nič o članstvu delavcev v drugih sindikalnih zvezah.

DE: – Kako so usposobljeni sindikalni aktivisti na vašem območju?

Marjan Urbanč: »Naši predsedniki se najhitreje in najbolje usposabljajo z delom in ko rešujejo probleme svojih članov. Seminarji so uspešni, če jih organiziramo po panogah, medtem ko se je zadnjih predavanj o delavski zakonodaji, ki smo jih imeli v vseh treh občinah, udeležilo le 30 odstotkov predsednikov.«

DE: – Lahko konkretneje opišete usposabljanje ob delu.

Marjan Urbanč: »Že večkrat smo opisali primer našega delovanja v SOP Krško, kjer je vodstvo podjetja poskušalo potopiti matično firmo. Takrat smo skupaj s stavkajočimi uspeli odpoklicati DS in razrešiti direktorja.«

Jože Černoša: »S stavkajočimi smo sodelovali in jim svetovali, ker so si posamezniki hoteli na škodo delavcev prilastiti družbeno premoženje.«

Marjan Urbanč: »Podoben primer je Kovinarska Krško. Podjetje so preimenovali v poslovni sistem in v njem ustanovili več družb. Eno med temi so poimenovali Dopolnilni programi in jim dodelili le 200 din kapitala, ter v njej zaposlili 165 delavcev. Ta družba je po dveh mesecih prosila za stečaj in takrat bi izgubilo delo 128 delavcev.

Ko so ljudje spoznali, da jih čaka cesta, so začeli stavkati. Zaprli so se v podjetje in preprečili direktorju, da bi odšel. Začela so se pogajanja in stavkajoči so z našo pomočjo dosegli podpis tripartitnega sporazuma. Po tem sporazumu morajo podjetja iz poslovnega sistema Kovinarske ponovno zaposliti vse delavce, ki bi bili zavarovani v primeru, če bi se za ugotavljanje presežkov uporabljal zakon o delovnih razmerjih. V tem podjetju smo tako zavarovali 50 delavcev. Vsi drugi, ki so bili napoteni na Zavod za zaposlovanje, imajo pravico do odpravnine, jubilejnih nagrad in ustreznega dela regresa. Stavkovni odbor in sindikati Posavja pa smo začasno zamrznili tožbe v korist delavcev, ki smo jih vložili na pristojnih sodiščih. To zamrznitev pa bomo preklicali, če firma ne bo izpolnila sprejetih obveznosti.«

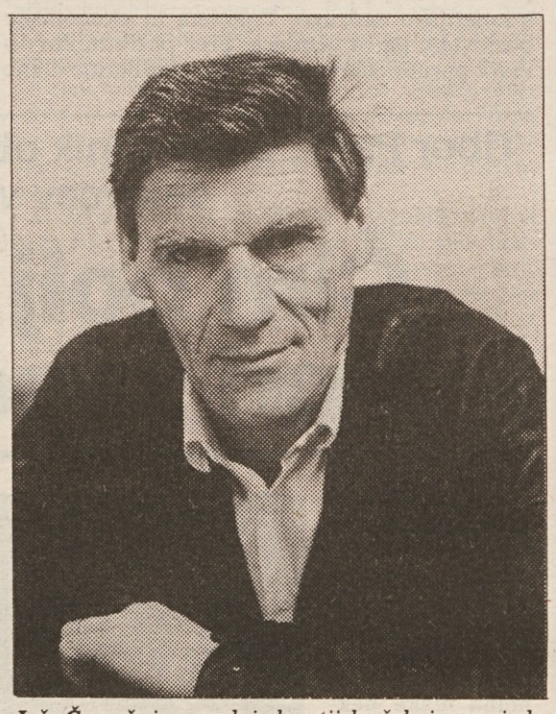

Jože Černoša ima srednjo kmetijsko šolo in pravi, da je po duši kmetijec, saj je tam delal 31 let. Nikoli ni bil aktiven v strankah, vedno pa v društvih in povezan s sindikatom. Profesionalno delo opravlja 18 mesecev in meni, da je njegova prednost neobremenjenost s starim načinom dela in s staro vlogo sindikatov. Po njegovem mnenju so številni sindikalni delavci obremenjeni z vlogo sindikata v samoupravnem sistemu in zato dopuščajo direktorjem, da jim dajejo nehvaležne zadeve, s katerimi jih poskušajo kompromitirati.

Jože Černoša: »Stavkovni odbor so ustanovili le delavci, ki so čakali na delo. Stavkajoči so torej postavljali zahteve samo v svojem imenu. Sindikati Posavja pa smo zahtevali varstvo za vse delavce v tem podjetju. Vedeli smo, da bi delavci, med katerimi je veliko invalidov, ostali dokončno brez dela, če bi jih napotili na Zavod za zaposlovanje.«

DE: – Kako sodelujete s sindikati dejavnosti, ki so se izločili iz Svobodnih sindikatov?

Marjan Urbanč: »Za vse, torej tudi za avtonomne sindikate, sklicujemo in organiziramo seje ter pripravljamo gradiva. Vse to delamo tudi v imenu republiških odborov sindikatov. Mislim pa, da večina članov iz teh sindikalnih organizacij ne ve, da njihov sindikat ni več povezan v Svobodne sindikate. Člani imajo tudi članske izkaznice Svobodnih sindikatov.«

Jože Černoša: »Menim, da bi škodili sami sebi, če ne bi delali tudi zanje. Po svojih možnostih nudimo sindikatom podjetij in posameznim delavcem vso potrebno pomoč. Takšno delo moramo običajno opraviti takoj oziroma v nekaj urah in nimamo časa o tem obvestiti niti republiškega odbora sindikata.

Sindikat podjetja Videm, ki se vključuje v sindikat grafikov Slovenije, smo povabili v območno organizacijo. Ker so naše vabilo sprejeli, smo v podjetju sodelovali, ko so se pogajali za kolektivno pogodbo in določali pravice delavcev, ki čakajo na delo. Opažamo pa, da je sindikat tega podjetja nekoliko zbegan, saj ROS grafikov želi pretrgati sodelovanje, za kar se oboji zavzemamo. Na teh pogajanjih, ki so bila štirikrat, sta dvakrat sodelovala tudi predsednik in sekretarka ROS grafične in papirne industrije.«

DE: – Zanima nas, ali dobro sodelujete z vsemi sindikalnimi organizacijami v podjetjih in zavodih?

Jože Černoša: »Načelno ne sodelujemo s tistimi, ki tega nočejo. V podjetje ne gremo, če nas nihče ne povabi. Če pa nas posamezni delavec obvesti o problemu oziroma kršitvi pravic, pa se praviloma najavimo pri direktorju oziroma mu pošljemo pismo. Ko je direktor Iskre iz Kostanjevice devetnajst delavcev, ki so bili v bolniški, obvestil, da so na kolektivnem dopustu, smo mu poslali pismo in zahtevali, naj to odločitev spremeni. Direktor nas je takoj obvestil, da se je zmotil in da bo preklical sporno obvestilo. Kljub temu se je kasneje »zmotil« še enkrat, vendar je takrat stopil v akcijo sindikat podjetja in sprožil kolektivni spor.

V Ikonu, ki je nastal iz nekdanjega Sopa, so zaradi izgube plače izjemno nizke in delavci zaradi stališč SDK ne morejo dobiti niti zajamčenih osebnih dohodkov. Z direktorjem podjetja smo se domenili, da bodo razliko neizplačanih osebnih dohodkov do ravni iz kolektivne pogodbe poračunali in po sprejetju zakona o privatizaciji izplačali v obliki delavskih delnic. Podoben dogovor smo sprejeli tudi v podjetju Videm.

Gospodarske in likvidnostne težave imajo tudi v Jugotaninu. Direktor vztraja, da se izplačujejo le izhodiščni OD, določeni septembra 1990, in ne dovoljuje uporabe eskalacijske klavzule. Podjetje ima težave, ker dobiva surovino z območja avtonomne Kninske krajine. Tudi v Jugotaninu so ustanovili novo firmo, ki ima 40 delavcev in naj bi šla v stečaj. Poskušali bomo preprečiti tudi to namero.«

DE: – Imate še kakšne težave pri delu?

Marjan Urbanč je po poklicu tehnik. V podjetju Videm je delal 9 let in tam začel študij na Višji upravni šoli, ki ga še nadaljuje. V sindikatih dela profesionalno tri leta. Izobražuje se tudi zato, ker je, po njegovem mnenju, znanje osnova za uspešno delo. Z zadovoljstvom pa ugotavlja, da si je kot sindikalist pridobil zaupanje z delom in da ga zaradi tega ljudje zdaj ustavljajo na cesti in kličejo na dom in obveščajo o problemih. Za sindikaliste pa je, po njegovem mnenju, koristno, če poznajo strokovnjake, ki jim lahko svetujejo na področjih, ki jih ne obvladajo dovolj. Prepričan pa je, da morajo sindikalisti biti vedno na voljo, in da to ne more biti nikoli v celoti plačano, kar pomeni, da je pogoj za uspešnost tudi »dobro« srce.

Marjan Urbanč: »Sindikati ne dobivamo več nobenih obvestil in informacij od SDK in državnih organov. Odvisni smo le od tega, kar izvemo po neuradnih zvezah in od tistih, ki so prizadeti, zato včasih zamujamo s svojimi akcijami.

Naše delo je izredno oteženo zaradi neusklajenosti štirih glavnih predpisov, ki določajo položaj zaposlenih. Mislim na zakon o sanaciji in stečaju, o omejevanju osebnih dohodkov in o delovnih razmerjih ter na splošno kolektivno pogodbo. Vsak organ oziroma direktor se samostojno odloča o tem, katerega izmed naštetih predpisov bo uporabljal. SDK pisno pojasnjuje, da podjetja niso dolžna izplačevati niti zajamčenih OD.

Za delo v teh razmerah je najbolj potrebno znanje. V sindikatih smo se že usposobili za to, da potisnemo v kot direktorja, ki nima sposobne pravne službe. Preprečili smo, na primer odločbo, da bi dva od direktorja poslana delavca nadzirala delavca, ki je v bolniški.

Imamo pogodbe s tremi odvetniki, ki delajo za nas in so izkušeni strokovnjaki. Za nas delajo Franci Pipan v Sevnici, Dušan Dornik v Krškem in Andrej Dokler v Brežicah. V Krškem imamo vsako sredo tudi pravno posvetovalnico, v kateri svetujejo trije diplomirani pravniki.

Franček Kavčič

Nezaposlenost narašča

Januarja in februarja je v Posavju zgubilo delo 400 zaposlenih. Na Zavodu za zaposlovanje je danes prijavljenih 1.975 iskalcev, med temi 1.091 mladih. Začasno čaka na delo približno 9 odstotkov zaposlenih. Če prištejemo še napovedane presežke delavcev, Posavju grozi, da bo brez dela in brez socialne varnosti več kot 20 odstotkov aktivnega prebivalstva.

V sindikatih Posavja ugotavljajo, da so največji problemi v podjetjih, ki so bila še nedavno njihovi paradni konji. Mislijo na Videm, SOP in Kovinarsko. V posavskem gospodarstvu je izjemno veliko dislociranih sindikatov podjetij, ki imajo sedež zunaj območja, največkrat v Novem mestu in Ljubljani. Sindikalisti ocenjujejo, da so tudi zato v težavah v tovarni IMV v Brežicah, Pionirju Krško, Rudniku Senovo in v Metalni Senovo.

Šola zdravega življenja

Sindikati Posavja že četrto leto organizirajo šolo zdravega življenja s programom medicinskega programiranega oddiha. Avtor programa je dr. Jelka Pleško-Gorenc, organizator pa Stane Iskra. Zdravstveni oddih organizirajo v objektih Počitniške skupnosti Krško v Nerezinah in v Poreču – Materadi. Imajo še prosta mesta v juniju in septembru in vabijo zdravstveno ogrožene iz vse Slovenije. Štirinajstdnevni program v Nerezinah stane 4.000 dinarjev in je plačljiv v dveh obrokih. Program je, po njihovem mnenju, namenjen tistim, ki so spoznali, da fizično propadajo zaradi nedejavnosti gibal. Zdravniki pravijo, da lahko z gibanjem na zraku, v vodi in na soncu pomagajo bolnikom na dihalih, srcu, diabetikom in drugim. Analize kažejo, da so v prejšnjih obdobjih uspevali.

Lado Rožič, sekretar območnega odbora svobodnih sindikatov Posavja

Smo enoten sindikat in ga ne nameravamo razbijati

Ker smo na obrobju Slovenije, v našo občino vse prihaja z manjšo zamudo, je povedal sekretar območnega odbora svobodnih sindikatov Lado Rožič. »Lani smo uspeli zadržati odpuščanje delavcev in se dogovorili za določena pravila. Veliko je odvisno od vodstev podjetij, če se z njimi uspemo sporazumeti, je bolje. Tako v podjetjih, na primer v Slovinu, pa v Termah, razvijajo dodatne programe, kjer zaposlijo odvečne delavce. Težje pa je v podjetjih, ki nimajo sedeža pri nas, kar je značilnost naše občine. Tam pa je več težav z odpuščanjem delavcev.«

Uspeli pa so prepričati podjetja, da pred odpuščanjem delavcev opravijo ankete in se dokopljejo do realnih podatkov o eksistenčnih možnostih delavcev. Tako nekateri delavci začno sami razmišljati o drugi zaposlitvi, začenjajo na svoje, odhajajo drugam in po določenem času nastane prostor za zaposlitev tistih, ki naj bi bili odveč.

Težava pa je, da so podatki o položaju v podjetjih vedno teže dostopni, če pa jih že dobijo, jim jih prepovedo uporabljati. To otežuje pravočasno ugotavljanje problemov in odzivanje nanje. Res je, da v občinski skupščini sindikat upoštevajo in njegove predstavnike vabijo na zasedanja. V nekaterih primerih so sindikalisti celo uspeli prepričati delegate v svoj prav. Težje pa je s sejami izvršnega sveta, ki so zaprte. V sedanjih zapletenih razmerah, ko je veliko nezadovoljstva med ljudmi, je zato veliko prostora tudi za dezinformacije in s tem za jezo ljudi. To ljudi sili v proteste, vendar sindikati nočejo biti samo v vlogi zvočnika in želijo normalne poti dogovarjanja.

Ker vemo, da so se delavci v zdravstvu povezali v samostojnem sindikatu, enako tudi delavci v vzgoji in izobraževanju, nas je zanimalo, kako je to pri njih. »V občini in območju smo en sindikat,« je pribil Lado Rožič »in ga ne nameravamo razbijati. Pri nas se srečujemo s konkretnim članom, delavcem in njegovimi problemi. Naj si drugod mislijo in prizadevajo kar koli, pri nas delavci potrebujejo tudi območno raven organiziranja, naprej pa naj se povezujejo kakor jim drago. Tako se bomo tudi dogovorili, kaj bomo delali na območju in to bo

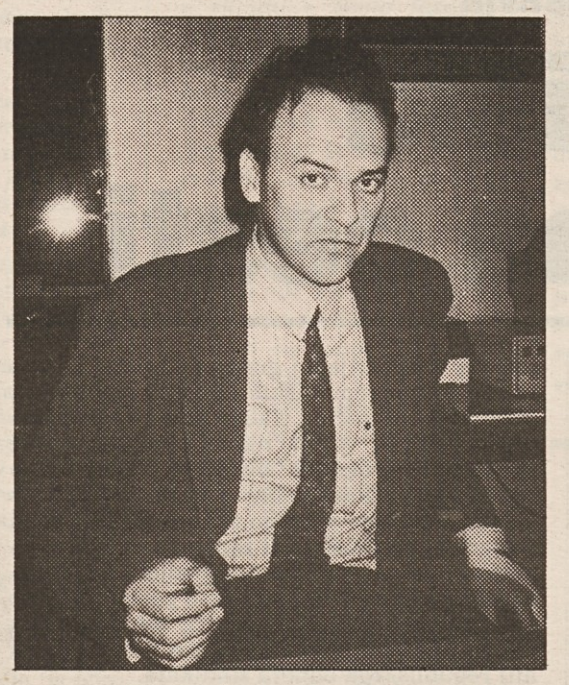

potrebno tudi plačati. Mislimo, da je še vedno teža na območju, s samostojnimi sindikati pa se bomo o delitvi denarja dogovorili s posebno pogodbo.«

Ker bi bilo o vsem, kar počenjajo sindikati v okviru območja, težko pisati, smo se omejili na dve ali tri zadeve, prek katerih delavci še kako doživljajo območni sindikat kot svojo organizacijo.

Približno 18.000 članov, kolikor jih je v sindikatih v Posavju, kar je nekaj več kot 80 odstotkov vseh zaposlenih, plačuje kar pomembno vsoto članarine. Tudi tisti del, ki ostane organizacijam, ni nepomemben, zato so se v Posavju dogovorili, da bodo ta denar sindikalne organizacije vezale v sindikalni hranilnici. Sklenili so pogodbo s hranilno službo Agrarije, ki zanje opravlja vse finančne storitve. Ta denar obrestujejo po ugodni obrestni meri, del denarja je na vpogled, del pa je namenjen za posojila delavcem. Tako vsak član svobodnih sindikatov v Posavju lahko dobi posojili v višini 6.000 dinarjev, ne glede na namen porabe. Velja vrstni red prijav, v izjemnih primerih posebna komisija lahko nekomu da prednost, če so močne socialne indikacije. Rok vračila denarja je tri do šest mesecev z 12-odstotno obrestno mero, kar pomeni, da prenekateri delavec lahko s sindikalno hranilnico reši svoje trenutne finančne zagate.

Drug projekt, s katerim se ukvarjajo, je sindikalna prodaja. Zelo so že blizu ustanovitve sindikalnega podjetja »Ljudska potrošnja«, ki jo ustanavljajo območni sindikati skupaj s kmetijsko zadrugo. Trgovina bi ekonomsko poslovala, pa bi vendarle brez posrednikov in marž poceni oskrbovala svoje sindikalne člane z živili in pridelki. Načrtujejo odprtje šestih prodajaln v Brežicah in Sevnici, zaposlili pa bi 12 ljudi, 9 nanovo. Družbena trgovska podjetja so se sprva ustrašila konkurence, zdaj pa se že dogovarjajo o sodelovanju. Lotevajo pa se tudi drugih akcij in opravljajo marketing za trgovska podjetja, ta pa dajejo sindikalnim članom določen popust pri nakupu svojih izdelkov, ponekod pa bodo celo kreditirali nakupe.

Tretja stvar, brez katere si danes delavci ne morejo več predstavljati sindikatov, pa je pravna pomoč. V Posavju ocenjujejo, da se je potreba po pravni pomoči strahovito povečala. Danes si ni več mogoče zamisliti odpovedi delovnega razmerja brez pomoči sindikalnega odvetnika. Pravijo, da je v začetku letošnjega leta število zadev naraslo za več sto odstotkov. Posavski sindikati imajo pogodbo z odvetnikom, ki zastopa njihove člane. S tako pomočjo in z akcijami, v katerih sindikati pridobivajo ugled med svojimi člani (na primer zbiranje podpisov proti odpravi bolnišnice v Brežicah), delavci jemljejo sindikat vedno bolj kot naravnega zaščitnika svojih pravic. Zato boste tudi težko naleteli, da ne bi pred prostori sindikatov čakala večja ali manjša skupina ljudi, ki je prišla po pomoč za premagovanje svojih težav ali pa vsaj po dobro besedo.

Igor Žitnik

Milica Jelar, predsednica območnega odbora sindikata delavcev v gostinstvu in turizmu:

Turizem ni mogoč v nevarnih krajih

Turizem, ki je bil predviden kot razvojna panoga na tem območju in v katerega so v preteklosti dosti vlagali, sedaj plačuje davek političnim odločitvam. Gostov ni, zato se tudi v gostinstvu in turizmu čedalje bolj pojavljajo vprašanja, kam s presežnimi delavci. Kakšen je položaj v Posavju, smo povprašali našo sogovornico Milico Jeler, ki je sicer zaposlena v Hotelu Sremič v Krškem, drugače pa je predsednica območnega odbora sindikata delavcev, zaposlenih v tej panogi.

»Posavje je revno območje. Sicer spada k nam izjemoma tudi Zasavje, vendar tudi tam ni položaj nič boljši. Morda so ravno zato poskušali doseči, da bi turizem postal zelo pomemben dejavnik v razvoju občine. Veliko so tudi govorili o razvoju kmečkega turizma, vendar je vse ostalo le pri besedah.« Še najbolj jih sedaj prizadene bližina jedrske elektrarne, ki med ekološko ozasveščenimi gosti ne zbuja dobrega občutka, Zasavje pa prav tako spada med najbolj onesnažena območja v Sloveniji. Zato ne preseneča, da gostov sedaj ni. »Kako naj se gremo turizem v takem okolju?« Temu se je pridružila še nevarnost državljanske vojne, ki grozi v le nekaj kilometrov oddaljeni Hrvaški, pa tudi na splošno je položaj v gospodar-

stvu slab. Zaradi tega sedaj turistične zmogljivosti, ki so jih zgradili tudi z odrekanjem delavcev, samevajo. »Nekoč smo imeli tudi po pet tisoč prenočnin samo prehodnih gostov, ki so se pri nas ustavili na poti domov ali na morje, sedaj pa teh gostov ni več.«

Kljub vsem tem težavam, ki so se zgrnile nad turizem v Posavju in Zasavju, pa dosedaj sidnikatu še ni bilo treba posredovati zaradi presežnih delavcev. Bilo je sicer nekaj groženj in obljub ter zapletov pri oddajanju poslovnih prostorov, vendar pa je vse ostalo le pri poskusih in obljubah. Zavedajo pa se, da se bodo morali s tem verjetno že kmalu soočiti, saj je strah med ljudmi glede njihove usode čedalje večji. »Verjetno je ta strah tudi med sidnikalnimi zaupniki, ki še vedno niso dovolj zavarovani, saj so glede na položaj premalo aktivni in si ne upajo nasprotovati vodstvu. Posledica tega je, da v pogajanjih prehitro popustijo.« Zato bi bilo treba dati večji poudarek izobraževanju sindikalistov, kar je pogoj za uspešno pogajanje z delodajalci. Poleg tega je v sindikat prišlo, kot je dejala Milica Jeler, veliko novih ljudi, ki še nimajo izkušenj. Morda bo kaj novega prinesla panožna kolektivna pogodba, ki naj bi bila kmalu podpisana, in od katere članstvo veliko pričakuje. Sicer pa naloga sindikata ostaja ista, to pa je preprečevanje kršenja pravic delavcev.

Usoda turizma v Posavju je torej negotova. S tem pa je negotova tudi usoda zaposlenih v tej panogi. Vendaar pa, kot pravi naša sogovornica, turizem ne sme propasti, saj od okolja malo zahteva, lahko pa veliko prinese. Razviti turizem namreč pomeni tudi čisto in urejeno okolje, kar si vsi želimo, hkrati pa to tudi pomeni delo na mnoge delavce.

R. P.

Tibor Palfy, predsednik območnega odbora sindikata delavcev v gozdarstvu

Čim bolj elastični pri zaposlitvah

»Gozdno gospodarstvo Brežice pokriva za slovenske razmere veliko območje, vendar je za njihove gozdove značilna večinoma nizka hektarska gostota in razdrobljenost. Razmerje med kakovostnimi ohranjenimi gozdovi in malo donosnimi je neugodno, zato smo v prejšnjih letih stalno dobivali dopolnilna sredstva za

izboljšanje kakovosti gozdov. Naše gozdno gospodarstvo je bilo vedno prisiljeno uvajati dopolnilne dejavnosti (včasih celo živinorejo) kot so kmetijstvo, plantaže hitro rastočih listavcev, gradnje in hortikuluro, da smo kolikor toliko solidno živeli,« je povedal predsednik območnega odbora sindikata delavcev v gozdarstvu Tibor Palfy, sicer diplomirani gozdarski inženir in vodja gozdne uprave Senovo.

Zaradi negativnih vplivov zakonodaje na tem področju, politike, zlasti politike SKZ, moratorija za sečnjo in drugih znanih dogodkov imajo v zadnjem času veliko težav. Že v letih od 1988 do 1991 so število zaposlenih v njihovem gozdnem gospodarstvu zmanjšali za 80 delavcev, kar je predstavljalo okoli 20 odstotkov zaposlenih. Danes pa znova ugotavljajo, da imajo še vedno približno 30 odstotkov preveč zaposlenih. Tako imajo s 1. majem letošnjega leta ugotovljen trajen presežek 102 delavcev, med temi 55 gozdarskih delavcev kot najbolj ogrožene skupine in 47 drugih delavcev (šoferjev, avtomehanikov, administrativno tehničnih delavcev pa tudi delavcev z višjo izobrazbo).

»Ko smo pred letom in pol izvolili svojo sindikalno konferenco, se še nismo povsem zavedali razmer na našem področju«, je povedal Tibor Palfy. Takrat še nismo imeli kolektivne pogodbe, tudi razmere še niso bile tako kritične. Člani konference so postali taki ljudje, ki še danes niso na delovnem mestu eksistenčno ogroženi in ne čutijo na svoji koži zaostrenih razmer. Sindikalna dejavnost bi terjala poglobljeno strokovno delo, pa so pri njih premajhni, da bi lahko imeli sindikalnega profesionalca, zato jim je pomoč območnega odbora sindikata in poklicanih delavcev v njem izredno dragocena.

Vodstvo gozdnega gospodarstva je v sedanjem zahtevnem položaju izdelalo že tri sanacijske programe. V sindikalni organizaciji so vse tri zavrnili, ker so se jim zdeli nepopolni. Sedaj jim je direktor povedal, da podjetje v sedanjem položaju ne zdrži več. Ali se bodo odločili za stečaj ali pa sprejeli program. V sindikatu tudi zdaj niso zadovoljni, čeprav priznavajo, da so ogromno večino njihovih pripomb na program sprejeli. Zavedajo pa se zahtevnosti položaja, čeprav se zato tudi za prihodnje pripomb niso odrekli.

Sindikalna konferenca je od začetka sedanjih težav sproti obravnavala vse, kar je vodstvo pripravilo. Ob sedanjem pomanjkanju denarja, ko se je ponujala alternativa stečaj ali krčenje števila zaposlenih, so morali pristati tudi na zmanjševanje števila zaposlenih. Stečaj bi bil še slabša varianta. Sicer pa si obetajo, da bo zakon o gozdovih kmalu sprejet in bo omogočil nekatere bolj ugodne rešitve.

V sindikalni organizaciji so ugotovili, da presežki delavci realno izhajajo iz pomanjkanja dela za podjetje. Številčno jih po njihovem mnenju ni mogoče zmanjšati, poimensko pa imajo pripombe. Mislijo tudi, da bi v podjetju še lahko našli kako dodatno dejavnost za zaposlitev delavcev. Preprosto hočejo biti vedno zraven, ko se odloča, poiskati najugodnejše rešitve, hkrati pa vodstvo prisiliti k sodelovanju, saj se že zaveda, da so upoštevanja vreden partner, ki lahko, če ne najdejo skupnega jezika, naredi hrup v podjetju.

S sprejeto kolektivno pogodbo za gospodarstvo v Brežicah niso posebej zadovoljni, saj je skromna tako po obsegu kot po vsebini. Delavcem ne daje kaj več od splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo. Tako jim preostane, da sami zagotovijo čim več pravic in ugodnosti za svoje delavce. Da so tega sposobni, dokazuje, da so že ob sprejemu moratorija za sečnjo zahtevali obravnavo problemov gozdarstva v občinski skupščini. Na to so v sindikatu odzvali celo prej kot v vodstvu podjetja. Na njihovo pobudo so tudi poslali apel republiškemu izvršnemu svetu.

Kot sindikat dobro sodelujejo s kmetijsko zadrugo in tudi na sestankih kmečke zveze. Ta v njihovi občini nima kakih ekstremnih zahtev, ima pa pomemben vpliv. Tako so kmečki zadrugi predlagali, naj bi skupaj pripravili program reševanja presežkov zaposlenih ter da bi od oblasti terjali izdelavo programov razvoja kmetijstva. V sindikatu se namreč zavedajo, da bi lahko delavci gozdnega gospodarstva, ki so polproletarci in imajo doma kmetijo, ostali doma, če bi imeli jasno perspektivo, s čim bi se lahko ukvarjali. Za to je potreben kmetijski program, ki bi nakazoval perspektivno dejavnost, obenem pa bi iz tega naslova morali zagotoviti tudi denar za kapitalizacijo. Tako pa danes ne ena ne druge dejavnost ne zagotavlja delavcem solidne eksistence. Danes tudi ni nobene politične stranke, ki bi s pravo mero prisluhnila tem problemom.

Tako sindikatu preostaja, da sam išče rešitve. Tako so za ocenjevanje delovne uspešnosti, kjer ni pravih, objektivnih meril, ta ocena pa je zelo pomembna, morali sami oblikovati nekatere kriterije. Predlagali so tudi anketo, s katero je vodstvo podjetja omogočilo delavcem, da so se opredelili glede možnosti dela. Tako so sploh dobili jasno sliko o tem, kdo izmed delavcev ima možnost dela drugod ali doma in kateri utegnejo postati socialni problem. Izhodišče sindikata je, da bi poskušali z različnimi aranžmaji čim več delavcev obdržati in poiskati zanje tudi bolj nekonvencionalne možnosti za delo. Za nekoga lahko tudi traktor, ki mu ga odstopi delovna organizacija za odpravnino, skupaj s pogodbo, da bo zanjo opravljal nekatere storitve, pomeni rešitev njegove eksistence. Nasploh v območnem sindikatu pravijo, da bi moral biti sanacijski program čim bolj strpen, odprt in dolgoročen in računati s sedanjo strukturo zaposlenih, saj bo morda že v nekaj mesecih drugače.

I. Ž.

Lojze Rupar, predsednik območnega odbora sindikata kmetijske in živilske industrije za Posavje:

Razum naj prevlada

Kmetijska zadruga Sevnica, ki deluje v vsej občini, se ukvarja z mnogimi dejavnostmi, seveda pa je poudarek na živinoreji in vrtninah, prav tako pa svoje kooperante oskrbuje s potrebnimi surovinami in sredstvi za delo. Bili so tudi prvi, ki so se preoblikovali v samostojno kmetijsko zadrugo. Kljub temu pa razmere v kmetijstvu, tako v Sevnici kot v vsej Sloveniji, še vedno niso urejene, saj predvsem napovedani zakon o denacionalizaciji buri duhove. Še najbolj so na trnih delavci, zaposleni na družbenih posestvih, ki bodo po novem imeli bolj malo pravic, lahko pa se tudi zgodi, da bodo nekateri ostali brez zaposlitve. Kako na to gleda sindikat, smo povprašali našega sogovornika Lojzeta Ruparja, ki je predsednik območnega odbora in sindikata Kmetijske zadruge Sevnica.

Trdo delati, malo pričakovati in ne zanašati se na druge

»V občini je 409 zahtevkov za vrnitev zemlje ali zgradb. Če bodo tem zahtevkom ugodili, obstaja upravičena bojazen, da se bo število delovnih mest zmanjšalo.« Zato se Lojze Rupar zavzema za tisti predlog zakona, ki predvideva vrnitev lastnine v obliki lastninskega deleža in je proti temu, da bi se družbena lastnina ponovno fizično delila. To bi bilo, po njegovih besedah, tudi nesmotrno, saj so se družbena posestva kljub vsem napadom in kritikam le pokazala kot uspešen način pridelave hrane in obdelave zemlje. »Na 15 odstotkih zemlje, kolikor jo je bilo v družbeni lasti, smo zagotovili Sloveniji polovico hrane. Torej le ni bilo tako slabo, kot poskušajo nekateri prikazati. Prednost je bila namreč v tem, da se je k obdelavi zemlje pristopilo veliko bolj organizirano.« Ob vsem tem, da so kmetijci navajeni skromno živeti in se stalno bojevati z naravo ter tudi z vlado, ki hoče čim cenejšo hrano s čim manj vlaganja v kmetijstvo, imajo v Sevnici tudi zelo težaven teren, kar pridelavo hrane še dodatno podraži.

Druga težava, ki pesti delavce v kmetijstvu, je lastnina, ki so jo pomagali ustvarjati tudi oni na račun manjših plač in namenskega vlaganja v posodobitev opreme. To lastnino sedaj poskušajo dobiti drugi, delavci pa naj bi se za tako imenovano minulo delo in vložen trud ter sredstva obrisali pod nosom. O tem kočljivem vprašanju bo verjetno še dosti govora, vse pa bo odvisno od tega, kakšen bo sprejeti zakon, ki bo to urejal.

Sindikat je nujno zlo za delodajalce

Delavce pa seveda ne skrbijo samo te bistvene stvari, ampak se srečujejo tudi z vsakdanjimi vprašanji, na katere poskuša pomagati poiskati odgovor sindikat. »Ker je panožna kolektivna pogodba že podpisana, poskušamo sedaj doseči, da bi povsod podpisali tudi podjetniško kolektivno pogodbo. Pri nas smo to storili že na začetku leta, sedaj pa nas čaka boj za izpopolnjevanje določil teh pogodb.« Žal pa jih pri tem zavira zakonska omejitev izplačevanja osebnih dohodkov, ki tega ne omogoča. Torej bo ena izmed nalog sindikata tudi pritisk na vlado, da iz tega zakona izvzame kolektivne pogodbe.

O splošni vlogi sindikata v družbi pa naš sogovornik meni, da bi lahko veliko več dosegli, če bi se sindikati povezali med seboj v boju za tiste osnovne pravice, ki naj bi bile skupne vsem sindikatom, ne glede na njihovo ime. Skupni cilj vseh bi moral biti pritisk na vlado in upoštevaje sindikalnih predlogov. Tudi znotraj Svobodnih sindikatov bi morali bolj uskladiti delo in prenehati ljubosumje med območji in panogami. V podjetjih oziroma zadrugah pa delodajalci sindikat sprejemajo kot nujno zlo, ki ga morajo upoštevati. Vendar le toliko, kolikor jih k temu prisiljuje zakon, medtem ko se mora sindikat za upoštevanje drugih pripomb trdo bojevati. So pa izkušnje s tem pokazale, da so delavci in sindikat zelo skromni v svojih zahtevah, ker se zavedajo položaja, v katerem so. Upajmo, da se tega zavedajo tudi tisti, ki jih to manj prizadene!

R. P.

Izidor Gomilšek, predsednik območnega odbora SKEI za Posavje:

Sindikat ni podjetje, ki mora skrbeti za gospodarjenje

Težave, s katerimi se ubada kovinska in elektro industrija v Sloveniji, niso v Posavju prav nič čudnege. Pomanjkanje naročil in dela sta glavna krivca, da je presežnih delavcev in podjetij v stečaju iz dneva v dan več. Po svoje skuša to ublažiti sindikat, vendar se pri tem srečuje z mnogimi ovirami. Katere so to in kako jih sindikat premaguje, smo povprašali predsednika območnega odbora sindikata kovinarjev Izidorja Gomilška.

V Posavju je trenutno v kovinski in elektro industriji zaposleno približno 2600 delacev. Kot povsod drugod po Sloveniji v tej panogi so se tudi tu delavci množično odzvali pozivu za včlanjevanje v sindikat, saj jih je skoraj 90 odstotkov sindikalno povezano. Zato se je območni odbor znašel pred težko nalogo, da upraviči zaupanje vseh teh ljudi. »Skušamo biti prisotni vedno in povsod, vendar pa je to zaradi razpršenosti po območju in oddaljenosti od centra večkrat zelo težko ali skoraj nemogoče. Težav pa je vsak dan več, saj se položaj gospodarstva občutno slabša.« Vzroki za to so pomajkanje denarja za naložbe, kar najbolj prizadene ravno kovinsko industrijo, ki je usmerjena predvsem v izdelavo naložbene opreme. Poleg tega so, po njegovih besedah,

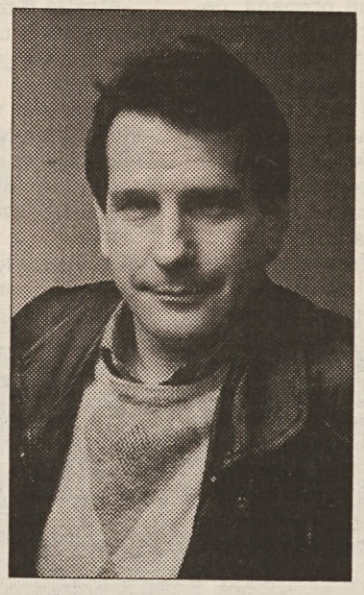

pri nas zelo drage surovine, kar pa jim tuj kupec v ceni noče priznati. Zato ne preseneča, da se število presežnih delavcev veča, čedalje več podjetij pa je tudi že na robu stečaja. »V takih primerih skušamo pomagati z našimi pravniki, žal pa nam primanjkuje drugih strokovnih delavcev, da bi se lahko uspešno kosali in pogajali z delodajalci pri sklepanju pogodb. Naše stališče namreč je, da bi moral pri pogajanjih z vodstvom podjetja sodelovati nekdo, ki v tem podjetju ni zaposlen, saj bi bila s tem izključena možnost šikaniranja in maščevanja nad predsednikom sindikata, ki bi se tako postavil v ospredje.«

Takšna pomoč je bila na primer zelo dobrodošla v podjetju SOP Krško, ko so na njihovo pobudo ustanovili občinsko komisijo, ki bo raziskala poslovanje podjetja. Ta ima sedaj sicer nekaj dela, vendar je še vedno nekaj ljudi doma in čaka na delo ter boljše čase.

Tudi v Kovinarski Krško, v kateri je zaposlen naš sogovornik, je moral posredovati sindikat, saj bi zaradi stečaja kmalu ostalo na cesti prek 100 ljudi. Na posredovanje območnega odbora so nato podpisali sporazum, ki določa, da bodo vse tiste presežne delavce, ki jih varuje splošna kolektivna pogodba, prezaposlili v sistemu Kovinarska. Vsi tisti, ki bodo ostali na Zavodu za zaposlovanje, bodo dobili odpravnino, delavce za določen čas pa so sprejeli za nedoločen čas. »Nekateri nočejo ali ne morejo razumeti, da sindikat ni podjetje, ki mora skrbeti za gospodarjenje. Te odgovornosti ne morejo naprtiti nam, saj je naša vloga le v tem, da vplivamo in pritiskamo na Gospodarsko zbornico. Ta pa naj potem od vlade zahteva boljše pogoje za poslovanje.« To in pa uresničevanje določil kolektivnih pogodb pa sta glavni nalogi sindikata tudi v prihodnje.

Robert Peklaj

Drago Hrvatič, predsednik območnega odbora sindikata komunalnega in stanovanjskega gospodarstva Posavje:

Negotovost vnaša nemir

Stanovanjsko in komunalno gospodarstvo imata v Posavju bolj malo zaposlenih, saj ima delo v tej panogi (za zdaj je še tako!) le približno 400 Posavcev. Tako je tudi podjetij malo, saj lahko naštejemo le tri komunalna podjetja, dve poklicni gasilski brigadi in stanovanjsko zadrugo. Mednje načeloma spada tudi podjetje Varnost, vendar pa je njihov položaj še nejasen. Kljub tej številčni majhnosti pa sindikat, v katerega je včlanjenih približno 360 delavcev, pridno dela, saj se tudi pri njih pojavljajo težave, ki jih delavci sami ne morejo rešiti. Katere so te težave in kako jih skušajo premagati, nam je zaupal predsednik območnega odbora sindikata Drago Hrvatič.

Pogajalski partner še ni določen

Kot nekateri drugi sindikati si tudi sindikat komunalnega in stanovanjskega gospodarstva prizadeva, da bi čimprej sprejeli in podpisali panožno kolektivno pogodbo. Žal se je pri tem vsa stvar zapletla zaradi statusa, ki ga imajo podjetja v tej panogi. Nekoč (in ponekod še sedaj) so to bile delovne organizacije posebnega družbenega pomena, v prihodnje pa naj bi bila to javna podjetja, katerih ustanovitelji so izvršni sveti občin. Ti naj bi tudi bili podpisniki kolektivne pogodbe, ker pa se zaradi velikega števila ne morejo vsi pogajati, bi morali izbrati pogajalsko skupino. Te pa dosedaj še ni, zato tudi pogajanja stojijo na mrtvi točki. Prvi osnutek je bil sicer s strani sindikata že narejen in nanj dane pripombe, tako popravljen osnutek pa so dobile občinske vlade v obravnavo. Vendar pa se s to popravljeno različico ne strinja sindikat, ki bo na pogajanjih vztrajal pri prvotnih stališčih. Poleg tega je dodatna težava tudi v tem, kot smo že omenili, da se vsa podjetja še vedno niso preoblikovala v javna. Za ta podjetja bo podpisnik gospodarska zbornica, vendar pa to tudi ne pomeni hitrejšega pogajanja in podpisa pogodbe, saj naj bi usklajevanje potekalo takrat kot z javnimi podjetji. Ker pa je skoraj malo verjetno, da bi ta pogajanja potekala hitreje kot dosedaj, so se v Posavju dogovorili, da bodo v primeru zavlačevanja pripravili in podpisali podjetniške kolektivne pogodbe. K temu jih priganja tudi bližajoči se prvi julij, ko naj bi bile že podpisane vse pogodbe o zaposlitvi. Zato je, kot je dejal Drago Hrvatič, to sedaj prednostna naloga sindikata.

Boj za soodločanje in lastnino delavcev

Seveda pa poleg panožne kolektivne pogodbe ne zanemarjajo tudi drugih dejavnosti

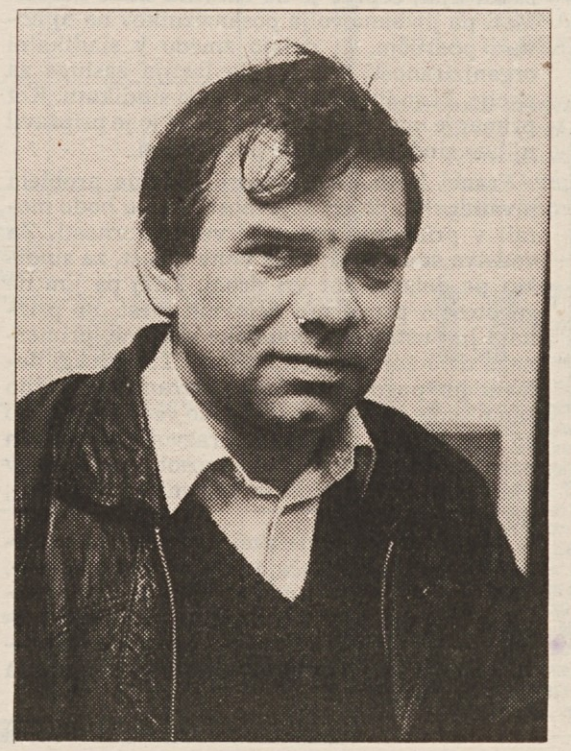

sindikata. Na srečo v njihovi panogi še ni presežnih delavcev niti jih ni še nihče uradno napovedal. Tema pa bo spet aktualna, ko se bo začela reorganizacija v javna podjetja. Takrat bodo ustanovitelji (izvršni sveti občin) določili dejavnosti, ki jih bodo javna podjetja opravljala. Zaposleni se bojijo, da bodo novi oblastniki opustili stranske dejavnosti, s katerimi so podjetja zaposlovala ljudi in služila dodaten denar. Če do tega pride, bi to prineslo povečanje brezposelnosti in tudi manj denarja za ta podjetja.

Drugo vprašanje, ki naj bi ga tudi rešil zakon o javnih podjetjih, pa je lastnina v teh podjetjih. Sindikat odločno nasprotuje temu, da vsa lastnina preide v roke ustanovitelja, še posebej je to sporno pri sredstvih za delo in skupno porabo, kamor spadajo tudi počitniške zmogljivosti. Vse to so ustvarili tudi delavci s svojim odrekanjem in odtrgovanjem od plač, zato bi bilo nepravično, da se to podržavi. Žal pa je sindikat tudi tu nemočen, saj ga v predlogih predlagatelj zakona niti ne upošteva, soodločanje delavcev pa je potisnjeno na rob in v manjšino. Zato je negotovost delavcev pred sprejetjem zakona tolikanj večja, sindikatu pa preostaja še težek boj za uveljavitev delavskih pravic.

R. P.

Marija Bezjak, predsednica območnega odbora sindikata delavcev tekstilne in usnjarske industrije

Delavci si ne upajo upreti se

DE: – Kako bi lahko predstavili sindikat, ki mu predsedujete?

Marija Bezjak: »V našem sindikatu je 3.113 članov ali 91 odstotkov zaposlenih v naši dejavnosti. V Lisci, kjer delam, nas je v sindikatu kar 97 odstotkov. Ugotavljam, da se zanimanje za članstvo v sindikatu povečuje sorazmerno s slabšanjem položaja delavcev.

Položaj podjetij in delavcev v naši panogi ni bistveno drugačen, kot je položaj celotne panoge v Sloveniji. Tudi Lisca ni posebna izjema, čeprav brez dela ni ostal še nihče in plače dobivamo petnajstega v mesecu.«

DE: – Po tem, kar ste povedali, se mi zdi, da ste preveč črnogledi.

Marija Bezjak: »Ne, ne gre za to, saj naša podjetja dejansko delajo na robu prepada, četudi za zdaj nobenemu podjetju še ne grozi potop. Menim, da je Lisca pozitivna zlasti zato, ker ima zelo pridne delavce in sposobne vodstvene kadre.

Naši delavci pa morajo za plačo, s katero ne morejo preživeti, osem ur krepko delati. Upoštevati je treba, da imajo velike težave v podjetjih, v katerih so zaposleni naši moški in to vpliva na počutje tekstilnih delavk.«

DE: – Pritisk nezadovoljnih delavcev se prenaša na sindikaliste. Kako ga vi občutite?

Marija Bezjak: »Danes je delavcem ostal le še sindikat. Nihče jim več ničesar ne pove, kaj šele, da bi hotel izvedeti njihovo mnenje. Sedemnajst let sem delala kot priučena konfekcionarka v Lisci in mislim, da so me kot delavko cenili. Profesionalna predsednica sem postala lansko leto in prejšnji mesec sem odstopila od te funkcije. Štirinajst dni je razobešen razpis za novega predsednika sindikata in do zdaj se nanj ni nihče prijavil. Odstopila sem zato, ker proizvodni delavci pričakujejo, da jim bo sindikat povrnil vse, kar so izgubili z novo ureditvijo. Menim, da glede na sedanje možnosti delavci od sindikata preveč pričakujejo. Ne znajo ceniti tega, kar zanje pridobiš in so kruti s tabo, če pri zahtevah ne uspeš.«

DE: – In kaj delavce danes najbolj teži?

»Marija Bezjak:« Jezijo se na zaprte kuverte, ker ne vedo niti, kdo vse ima do njih pravico, niti koliko je v njih denarja. Razlika med ljudmi pa se danes vidi zlasti na cesti, ker se posamezniki vozijo v razkošenih avtomobilih, veliko delavcev pa hodi v pošvedranih čevljih. Delavci se danes ne sramujejo več povedati, da s poštenim delom zaslužijo premalo za svoje preživetje.

Delavci se jezijo tudi zato, ker ne vedo, kakšne pravice so jim sploh še ostale. Večina misli, da mora molčati in da so lahko zadovoljni, ker so obdržali delo in ker dobivajo

redno, čeprav skromno plačo. Delavci so se vdali v usodo in se ne upajo upreti, nihče pa ne sme misliti, da so s tem, kar imajo in kar dobivajo, zadovoljni.«

DE: – Kakšne so izkušnje s kolektivnimi pogodbami?

Marija Bezjak: »Delavci imajo poleg splošne tudi panožno kolektivno pogodbo za tekstilno industrijo. Podpisali so jo tudi v Lisci in Labodu, v Jutranjki pa so jo pred časom odložili.

Povprečne plače v Lisci v prvih treh mesecih letos so znašale 6.100 dinarjev. Po kolektivni pogodbi bomo regres dobili do konca julija. Podatki, s katerimi razpolagam, kažejo, da se kolektivnih pogodb držimo in da pri izplačevanju osebnih dohodkov uveljavljamo tudi eskalacijsko klavzulo.«

DE: – Kako gledate na razprave o sindikalni organiziranosti in na spore v Svobodnih sindikatih?

Marija Bezjak: »Jezi me, ker še vedno vsakdo zase govori, da je najpomembnejši. Funkcionarji ROS trdijo, da lahko delajo brez območij, sindikalisti z območij zatrjujejo, da ne potrebujejo ROS in ROS celo zanikajo potrebo po sindikalni zvezi. Osebno pa menim, da so vsi členi organizacije potrebni, prav zaradi položaja, v katerem je članstvo, ki smo ga pridobili mi, ki delamo na terenu. Po mojem mnenju imajo sindikati dejavnosti največjo vlogo pri pripravljanju in uveljavljanju kolektivnih pogodb, sindikati območij pa pri reševanju konkretnih problemov ljudi in stisk delavcev. Zato je, po mojem mnenju, potrebno oboje. Tako kot delavce tudi mene motijo igre na vrhu Zveze svobodnih sindikatov Slovenije, ki so se začele ob zahtevah za odstop Miha Ravnika in ki še zdaj niso končane.«

Franček Kavčič

Franci Kelhar, predsednik območnega odbora sindikata prometa in zvez

Junija naposled kolektivna pogodba

»Položaj v naši dejavnosti je zelo zahteven«, je povedal Franci Kelhar, predsednik območnega odbora sindikata delavcev prometa in zvez, sicer prometni kontrolor v podjetju Prevoz Brežice. »Za našo panogo – na območju je v njej zaposlenih med 400 in 450 delavcev – so značilne slabe plače, zahtevne dnevne razmere, zgodnja invalidnost«.

Kaže, da bodo kolektivno pogodbo za tovorni promet junija naposled sprejeli. Pred kratkim so imeli zadnje dogovore. Najbolj so se pogajali v zvezi s plačami, dopusti in dnevnicami. Treba je bilo tudi malo popuščati, vendar je kolektivna pogodba v sedanji fazi še vedno ugodnejša kot splošna kolektivna pogodba za gospodarstvo.

Tej dejavnosti dajeta osnovno obeležje dejavnost in položaj voznikov. Znano je, da so ti stalno na cesti, pod vplivom vremenskih razmer, čakati morajo na carini, imajo majhne dnevnice, življenje pa je vedno dražje. Storitve jim drugi plačujejo z zamudo, tako da se položaj slabša. Tako tudi pri njih že poznajo kategorijo delavcev na čakanju. Njihov sindikat je proti odpuščanju delavcev, manijo, da bi probleme morali reševati s preusposabljanjem in upokojitvami. Menijo, da za sedanje razmere ni kriv samo splošen gospodarski položaj, marveč tudi vodstveni kader v transportnih organizacijah, ki premalo strokovno dela in se prilagaja sedanjim razmeram za poslovanje. Direktorji si po njihovem mnenju preveč lastijo podjetja, pri tem pa premalo upoštevajo položaj in mnenje šoferjev, ki so bili trideset let za volanom in so ustvarjali tisto, s čimer danes podjetja razpolagajo.

Po začetnih težavah pri delovanju njihovega sindikata jim gre zdaj že bolje. Tudi z republiškim odborom svojega sindikata so zdaj bolj zadovoljni, čeprav je na začetku slabo kazalo. Moti pa jih samovolja posameznikov na njihovem področju, ki delajo zmedo v sindikalni organiziranosti ter si celo lastijo zasluge za akcije, ki so jih pripravili v tem sindikatu. Kot primer je omenil blokado cest, ki jo je pripravil njihov sindikat, bahajo pa se drugi.

Franci Kelhar je opozoril tudi na problem invalidov v njihovi dejavnosti. Temu bodo morali v prihodnje posvetiti več pozornosti. Za vodstva so invalidi neke vrste balast, za sindikat pa delavci kot vsi drugi. Zdaj pa jim ne zagotovijo primernih delovnih mest, ne priznajo jim ustrezne invalidske skupine, primernega dela zanje v podjetjih ni. Tudi drugi delavci jih pogosto gledajo postrani, saj vidijo samo svoje in njihove plače, ne vedo pa, koliko so ti delavci že prispevali k razvoju podjetja in zakaj so izgubili delovno sposobnost. Rešitev vidi Kelhar v invalidskih delavnicah, toda kaj, ko za to ni denarja.

Kelhar pravi, da delavci čutijo njihov sindikat in se nanj obračajo, kadar imajo težave. Veliko pri tem pomaga tudi dejavnost območnega odbora, ki s konkretnimi oblikami prispeva, da člani res čutijo, da povezani v sindikatu lahko rešijo svoje stiske in imajo od njega otipljive koristi.

Igor Žitnik

Predsedniki sindikatov v podjetjih in zavodih

Upravni organi SO	Jože Švigelj
UO SO Brežice	Ivan Bukovinski
UO SO Sevnica	Ivan Božič
DSSS KS Sevnica	Ivica Lindič
Nuklearna elektrarna	Rudi Erman
Termoelektrarna	Franc Dular
Rudnik Senovo	Ivan Medvešek
Elektrodistribucija	Drago Deželak
Hotel Sremič Krško	Milica Jeler
Motel Čatež	Marjan Žerjav
Gost. podj. Sevnica	Jože Gorišek
GG Kostanjevica	Jožica Prpič
GG Skup. sl. Brežice	Alenka Sadikovič
Gozdarstvo Brežice	Krešo Špoljar
Transp. in meh. Brežice	Ivan Borošak
GG Žaga Sevnica	Ivan Kunšek
GIP Pionir GO Krško	Slavko Soldat
IGM Sava Krško	Vera Boh
Rudnik Kremen Ravno	Leon Skinder
Opekarna Brežice	Jerko Krezič
Region Brežice	Darko Stajnko
GP Posavje Sevnica	Janko Mandelc
Jugotanin Sevnica	Rudi Jamnik
Agrokombinat Krško	Irena Čater
Imperial Krško	Ljubica Florjančič
Pekarna Krško	Alojz Levičar
Agraria PS Brežice	Bojan Tičar
Agraria Trgovina	Franc Vranetič
Agraria Cvetje	Ivan Simon
Agraria Vino	Dušan Sečen
Veter. zavod Brežice	Srečko Štangelj
Kmet. zadr. Sevnica	Lojze Rupar
M – KK Sevnica	Janez Nunčič
HPG Brežice	Zdravko Tomše
Pekarna Brežice	Srečko Štangelj
Kostak Krško	Drago Hrvatič
Pokl. gasilska enota	Avgust Mlakar
Pos. stanovanj. zadr.	Milka Božičnik
KOP Brežice	Franc Hrastovšek
Komunala Sevnica	Martin Slapšak
Metalna Senovo	Janko Bogolin
SOP Krško	Silvo Potočnik
SOP Klepar Krško	Stane Kalin
SOP Storitve Krško	Milan Gorenc
Ikon Kostanjevica	Iztok Košak
Iskra Kostanjevica	Darijan Štefanič
Sigmat Brestanica	Janez Nečemer
Kovinska Krško	Izidor Gomilšek
Novoles-Kanu Podlog	Vinko Žibert
IMV Adria Brežice	Stanko Grdovič
IMV TPV Brežice	Drago Žerjav
Kovinoplast J/na Dol.	Zlatko Kovačič
INO Krška vas	Ivan Poldan
Livarstvo Dobova	Vlado Josič
Regulator Brežice	Vlado Vretič
Metalna Krmelj	Branko Keber
TSS Sevnica	Ciril Hrastelj
DKD EK Krško	Ljudmila Pungartnik
Pos. muzej Brežice	Irena Lazar
Bor Krško	Marjan Vrščaj
Lipa Kostanjevica	Vladimir Lenčič
Tov. pohištva Brežice	Miha Račič
Stilles Sevnica	Alojz Sevšek
Zaposleni v obrti	Goran Ivič
Obrtna zadr. Resa	Renata Kraševec
Agroservis Brežice	Sandi Mladkovič
OZ Grič Brežice	Ana Kostanjšek
Zaposl. v obrti Brežice	Stanka Petrovič
Zaposl. v obrti Sevnica	Veljko Bojič
Videm Krško	Aleksandra Libenšek
Transport Krško	Martin Naglič
PTT Krško	Melita Švajger
Prevoz Brežice	Mirko Nakani
Integral Brežice	Jože Hotko
Pošta Brežice	Jože Kernulc
Pošta Sevnica	Cvetko Sršen
Labod Libna Krško	Mira Debeljak
Lisca Senovo	Mira Dular
Jutranjka Brežice	Zdenka Kelenc
Beti Brežice	Marija Šepetavc
Lisca Sevnica	Marija Bezjak
Jutranjka Sevnica	Marica Jonozovič
Inplet Brezovo	Albina Čepon
POZD Vidic Sevnica	Pavel Oluič
Kopitarna Sevnica	Dobršek Jani
Preskrba Krško	Jože Planinc
Leskokov Brežice	Rajko Šuler
E-Posavje Brežice	Peter Dimitrovski
OŠ Leskovec	Nataša Dobravc
OŠ Krško	Mija Tomažin
OŠ Senovo	Anton Petrovič
OŠ Brestanica	Nada Petrišič
OŠ Kostanjevica	Ladka Čuk
OŠ Raka	Justina Molan
OŠ Koprivnica	Metka Bogolin
OŠ dr. M. Rostohar	Anamarija Mlakar
VVZ Krško	Hetti Kovač
Glasbena šola Krško	Metka Jovanovič
Srednja šola Krško	Majda Kolšek
OŠ Brežice	Avsec Roman
OŠ Artiče	Franc Halozar
OŠ Globoko	Marija Kukovica
OŠ Pišece	Danica Bostele
OŠ Bizeljsko	Metka Teropšič
OŠ Dobova	Biserka Čančer
OŠ Velika Dolina	Irena Novosel
OŠ Cerklje ob Krki	Zdenka Vučanjk
VVO Brežice	Anica Tomše (Tkalec)
Glasbena šola Brežice	Sanja Rebič
Srednja šola Brežice	Ana Mamilovič
VVO Sevnica	Vlasta Starc
Zdravstveni dom	Slavica Preskar
Lekarna Krško	Meta Longo
Dom upokojencev	Martina Žerjav
Center za soc. delo	Zdenka Žveglič-Junkar
Zdravstveni dom Brežice	Marjetka Blaževič
Zdravstveni center SS B	Metka Racman
Spl. bolnišnica Brežice	Zvonimir Blaževic
Lekarna Brežice	Mihelca Strgar
Dom upokojencev Brežice	Marija Prah
Center za socialno delo	Darinka Munič
Elektron Skopice	Snežana Cirnski
Terme Čatež	Jože Iljaž
Zdravstveni dom Sevnica	Dušanka Vučanjk
Lekarna Sevnica	Irena Groboljšek
Center za socialno delo	Majda Sečen
Dom počitka Impoljca	Marjan Slapšak
Trubarjev dom Loka	Marija Cvelbar
ŽG Vzdrž. voz Dobova	Milan Lokar

Humoreska

Ne prepovedati nasilnih strank!

»Madona, madona, madona. Duš fix laudon aleluja,« je preklinjal moj neposredni proizvajalec najrazličnejših strok za šankom bifeja Pri bližnjih srečanjih raznih sort s takšno hitrostjo, da še piti ni utegnil.

–Kaj pa je tako strašnega? smo ga vprašali.

»Glejte,« nam je kazal Delo, »zasedal je postoralni občni zbor ljubljanske škofije in se zavzel za prepoved nasilniških strank.«

–Ja, in kaj je to slabega?

»Ha, ali vam ni jasno. Slovenci lahko ostanemo brez parlamenta, pa komaj smo si ga priborili...«

– Kako brez parlamenta?

»Se spomnite, kako je Jože Smole, tisti, ki je zdaj socialist, zahteval naj kranjski liberalci nehajo zganjati nasilje v parlamentu. No, liberalec Gros bo zdaj zahteval, naj prepovedo liberalne demokrate, ker so ti nasilni do njegove stranke. Potem bo Školjč zahteval, naj se prepovedo socialni demokrati, ker ti nasilno ovirajo, da bi vsi bivši partijci postali socialni demokrati. Socialni demokrati bi očitali nasilje nekdanjim komunistom, bivši komunisti, ki nočejo biti več komunisti, ampak so prenovitelji, pa bi trdili, da so nasilneži krščanski demokrati. In po zadnjih preprekanjih v parlamentu bi krščanski demokrati rekli, da so nasilni Ruplovi demokrati, nakar bi ti nasilja obdolžili socialiste in krog bi bil sklenjen. Bučar, kot predsednik parlamenta, bi moral parlament razpustiti, kajti Kučan bi moral vse te stranke prepovedati zaradi nasilja.«

»In kdo bi potem vladal v Sloveniji?

»Razni nenasilneži, kot so Močnikovci, pa Vajglovci, pa Marojevićevci, skratka same ovčice, saj jih poznate, ali ne?«

»No, mislim, da ste le preveč črnogledi, vsaj glede Slovenije...

»Dobro ste rekli. V Sloveniji bi z razpuščanjem strank še nekako šlo, ampak, kaj bi bilo pa na Jugu!? Hrvati bi prepovedali Srbe, Srbi Hrvate, Srbi tudi Albance, Albanci pa Srbe itd., pri čemer bi vsak zase trdil, da je ovčica, nasprotnik pa volk. In to bi si dokazovali s takšno vehemenco, da bi državljanska vojna dokončno zares izbruhnila.«

– In kaj vi predlagate za rešitev?

»Predvsem je treba pepovedati takšne pastoralne sklepe, kajti, kot sem rekel, vsaka stranka je prepričana, da dela najbolj pošteno in da je treba prepovedati njeno nasprotnico, ki je strašno nasilna, kar je splošno znano.«

Bogo Sajovic

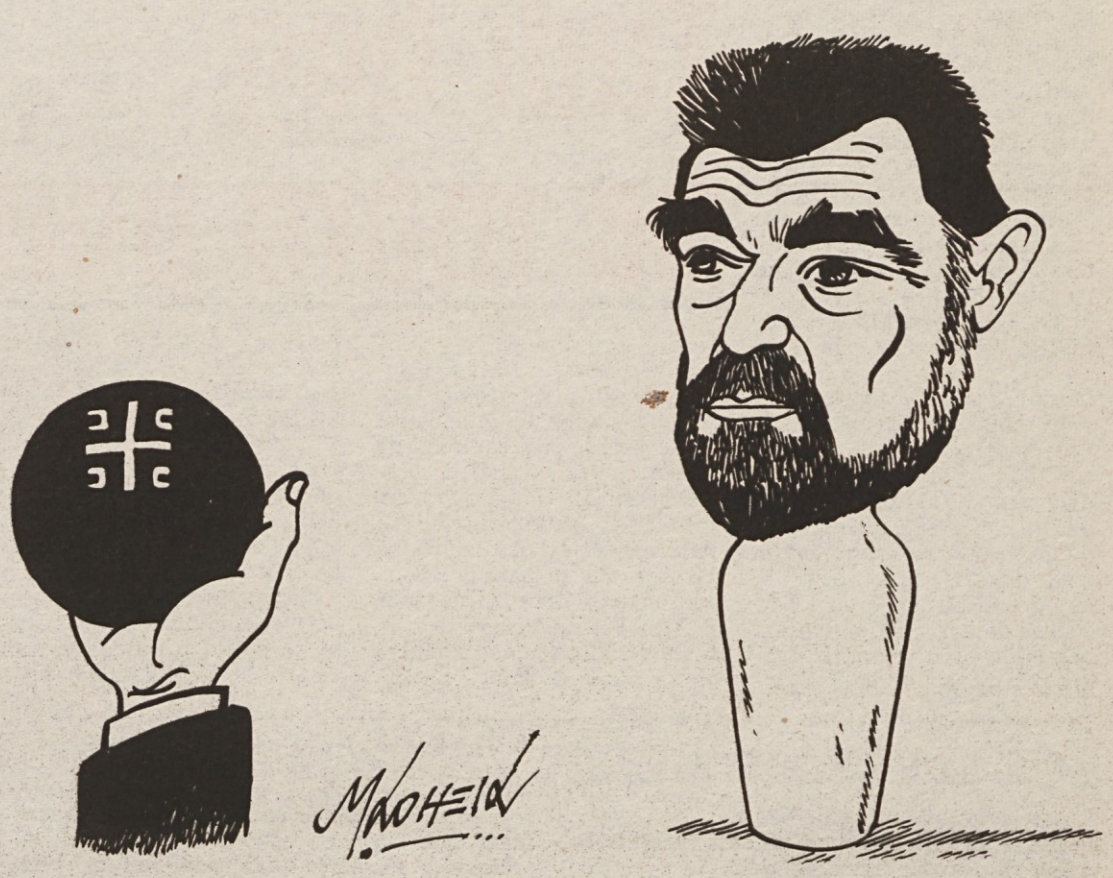

Vic tedna

Pride Huso na šentiljski mejni prehod in ga carinik vpraša, ali ima kaj za cariniti. »Nič!« samozavestno odvrne Huso. »No, pa odprite prtljažnik!« mu veli carinik. In glej ga zlomka, v prtljažniku Husove stoenke zapazi carinikovo oko nov kalašnikov. »Kaj pa je to, Huso?« nejevoljna vpraša carinik. »E, kaj bi bilo. To je računalnik.« Carinik ne reče nobene, temveč povabi nevedneža v svojo pisarno in mu pokaže računski stroj, rekoč: »Vidiš Huso, to je računalnik, ne pa tisto v tvojem...« Huso mu je takoj vskočil v besedo: »Že, že, tovariš carinik, toda vaš stroj je za periodične obračune, moj pa, kot vidite, za končnega!«

Peterletu dajem še... dni

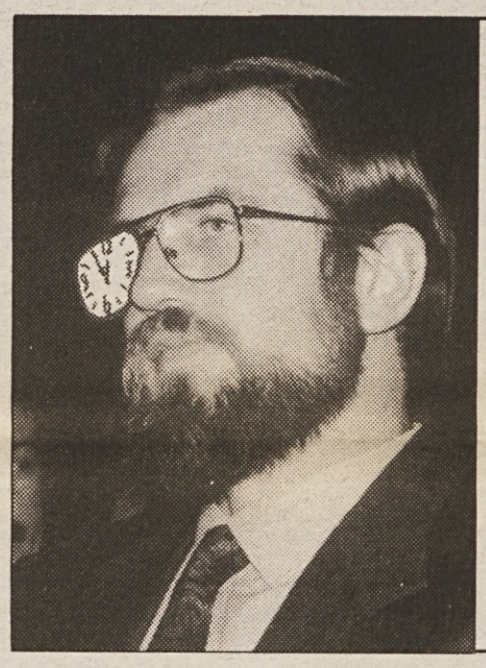

Duhovite odgovore bomo posebej nagradili.

1. Nagrada: **DAVKI PO NOVEM**
2. Nagrada: **NOVA DELOVNA ZAKONODAJA**
3. Nagrada: **MOJE PRAVICE NA DELOVNEM MESTU**

Časi Demosovega hazardiranja z gospodarstvom in delavci se iztekajo. Delavska enotnost zato v tej rubričici razpisuje nagradno igro, v kateri boste lahko napovedovali, koliko časa še bo Slovencem krojila njihove usode ta vlada na čelu z njenim predsednikom Lojzetom Peterletom. Odgovore bomo prejemali do vključno 35. številke Delavske enotnosti. Nagrajeni bodo tisti, ki bodo zadeli oziroma se bodo v svoji napovedi najbolj približali času Peterletovega odhoda.

v tem položaju

sta se znašla nekdanja sekretarka mestnega sekretariata za stanovanjsko gospodarstvo Jasmin Držanič in šef slavnega podjetja MAGELLAN, d. o. o. Boris Korsika. Člani mestne vlade v Ljubljani zdaj odprtih ust ugotavljajo, da bo ta položaj ljubljanske davkoplačevalce stal 900.000,00 dinarjev s pripadajočimi obrestmi, ki jih bo morala mestna vlada na podlagi svoje poroštvene izjave namesto bankrotiranega MAGELLANA vrniti Stanovanjski komunalni banki. Kaj hočemo, bilo je dolgo, vroče in drago poletje...

				PTICA SELIVKA, VELIKA KOT KOS Z DOLGIM KLJUNOM IN PERJANICO	PRBIVALKA NAŠE DRŽAVE	TRAVNIŠKA RASTLINA IZ DRUŽINE DRESNOVCEV	ZDRAVILNA TRAVNIŠKA RASTLINA	DRAGO IBLER	AM. FILMSKI IGRALEC (RYAN)	OSVEŽUJOČA PIJAČA	NAJVIŠJA GORA TURČIJE	IZVOR	BRINETKA	NORVEŠKI JEZIKOSLOVEC (IVAR)
				ROD DOLGIH RJAVIH ALG										
				PISATELJ HANSSON / SREŽ NA DREVJU				BEOGRAJ. IGRALKA						
								GERMANSKI OREL / OZKA DESKA				VILKO EMERŠIČ / ČAS BREZ VOJNE		
AVTOR KRIŽANKE R. NOČ	GUMIJASTO OBUVALO, KI ŠČITI ČEVLJE	ENKA / NALEZLJIVA BOLEZEN (RUBELA)					LADO LESKOVAR / OSTREŠJE			DRŽAVNI BOG STARIH EGIPČANOV				
GORA NA KOZJANSKEM, ZAHODNO OD KOSTRIVNICE									ZAMISEL	TANKA TKANINA / PRAOČE SEMITOV				SOCIAL. STRANKA ARABSK. PREPORODA
VNETJE JAJČNIKOV											JADRANSKI OTOK / IBSENOVA DRAMA			
ZDRAVILO				ŠP. RUDNIK ŽIVEGA SREBRA / ORIENT. BARVA ZA LASE								STANKO ARNOLD / MESTO V SRBIJI		
ČASTITLJIV STAREC, OČANEC					IGOR PRETNAR / IVAN MINATTI			PREBIVALKA EMONE / LILI NOVY						
SOBNA RASLINA, KALA										POLKROŽNI MORSKI ZALIV				
ENAKA SAMOGLASNIKA			MESTO V SREDNJEM EGIPTU							AVGUST ŠENOA			ŠOLJAN ANTON	ŠVEDSKI AVTO

Nagradna križanka št. 20

Rešitev nagradne križanke pošljite do 28. maja 1991 na naslov: DELAVSKA ENOTNOST, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana, s pripisom na ovojnici: NAGRADNA KRIŽANKA ŠT. 20 Nagrade so: 500, 300 in 100 dinarjev.

Rešitev nagradne križanke št. 17–18

SPRINT, APULIJA, FRANCE PREŠEREN, REKA, LOIRE, ISA, ADEN, ERA, SATEN, GATA, TON, ANINA, IVA, TITAN, KSI SARDINA, IS, ČK, TT, RAA, ŽANDAR, IEPER, OKAMNINA, KLETARSTVO, OKA, AJDA, ATLAS, RAL

Izžrebani reševalci nagradne križanke št. 17–18

1. Nives Grešak, Cesta v Staro vsa 5, 66230 Postojna,
2. Franc Slokan, Prebold 127, 63312 Prebold,
3. Miha Geržinič, Janežičeva 15, 61000 Ljubljana

Nagrade bomo poslali po pošti.

DE časopis slovenskih delavcev

- Delavska enotnost je bila ustanovljena 20. novembra 1942.
- **DE – časopis slovenskih delavcev, je glasilo Svobodnih sindikatov Slovenije**
- Izdaja ČZP Enotnost, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4, poštni predal 479
- Direktor in glavni urednik: Marjan Horvat, telefon 313-942, 311-956
- Namestnik glavnega urednika: Franček Kavčič, telefon 311-956, 313-942
- Odgovorni urednik: Ciril Brajer, telefon 316-527, 311-956, 313-942
- Časopis urejajo: Andrej Agnič (sindikalni zaupnik, fotografija), Sašo Bernardi (fotografija), Brane Bombač (oblikovalec), Marija Frančeškin (življenjska razpotja), Ivo Kuljaj (ravbarkomanda, najpomembnejša in zadnja stran), Damjan Križnik (sedem dni v sindikatih), Robert Peklaj (novinar), Boris Rugelj (na tržnem prepihu, pocenimo življenje), Sonja Seljak (lektorica), Janez Sever (posebne naloge), Andrej Ulaga (razgibajmo življenje), Igor Žitnik (razum in srce) in Jožica Anžel (tajnica), telefon 313-956, 313-942
- Naročnina: 321-255
- Posamezna številka DE stane 21 dinarjev
- Žiro račun: 50101-603-46834
- Tisk: Tiskarna Ljudske pravice, Kopitarjeva 2, Ljubljana
- Časopisni svet: Metka Roksandič, Mira Videčnik, Alojz Omejc, Ciril Urek, Edo Kavčič, Jernej Jeršan in Miha Ravnik

Tudi bog ne more pomagati

Poslanci skupščine Republike Slovenije so 17. aprila izglasovali dvaintrideset – oziroma osemintridesetodstotno povečanje plač. Zakon je kljub nasprotovanju izvršnega sveta in zbora združenega dela izsilila skupina poslancev, katere najvidnejši predstavnik je bil Daniel Starman. Poslanci zbora združenega dela so v razpravi takrat povedali, da nimajo moralne pravice povečati si plače, ko se gospodarstvo potaplja. Izvršni svet, zlasti pa njegov nekdanji minister Marko Kranjec, je ugotovil, da v proračunu ni denarja za povečanje plač. Zaradi nasprotovanja zbora združenega dela so vodje skupščine povabili poslance na delovno zasedanje in tam so sporni zakon izglasovali z veliko večino in kar precej poslancev iz združenega dela je v veliki dvorani popustilo pred večino iz drugih zborov in glasovalo za povečanje svojih plač.

Izvršni svet je 13. maja določil predlog sprememb tega zakona, s katerimi je možnost za povečanje plač zamrznil do konca letošnjega leta. Poslanci so 15. maja te spremembe v bistvu sprejeli in najprej zavrnili predlog Rajka Pirnata, da se naredi izjema za sodstvo. Zbor združenega dela pa je edini sprejel zamrznitev do konca leta, druga dva zbora pa le do konca prvega polletja. Različne odločitve bodo verjetno uskladili na seji, ki bo predvidoma v torek, 21. maja.

Janez Kopač je v razpravi povedal, da je v proračunu denar le za deset sedanjih plač. Konkretne plače javno niso objavljene, nobena skrivnost pa ni, da so nizke v primerjavi z gospodarstvom. To še posebej velja za delavce v upravi, ki se čutijo prikrajšane tudi zaradi tega, ker imajo višje plače delavci v obrambi in notranjih zadevah.

V sindikalnem glasilu seveda načelno navijamo tudi za višje plače voditeljev in uslužbencev R Slovenije. Mislimo pa, da ni druge rešitve, kot da se skupščina in vlada začneta drugače vesti do gospodarstva, ki še vedno napaja največji del proračuna. In prav zato lahko poslancem privoščimo blamažo, ki so si jo sami skuhali.

Franček Kavčič

ČE VPRAŠATE MENE

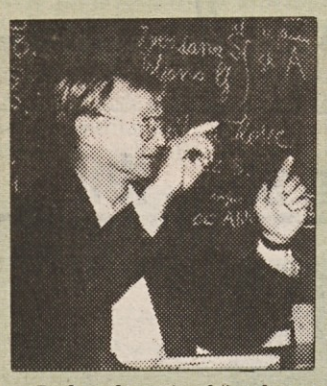

Radovednost in občutek prostosti sta me spravila na Dunajsko cesto med protestne srednješolce. Na Gosposvetski, kjer se je množica mladih zgostila zaradi policijskega kordona, sem srečal prijatelja, ki je kar spretno hodil proti toku. Zastal je le, da je zarobantil, češ, to je pa današnja mladina. Nedavno, tam v šestdesetih, je bil sam študentski nezadovoljnež, zaverovan v svobodo in pravičnost.

Nekaj trenutkov sem si dopovedoval, da je bil morda le hudomušno patetičen ali dobrodušno dvoumen, a je žal mislil resno. Bil je ogorčen. Kar slišim nadaljevanje, če bi imel priložnost: razočaranje nad mladino, ki naj uboga in raje študira, ki je brez idealov in ljubezni do lepega, ki ni nič prida in podobno.

Presenečen sem mislil, da moram ugovarjati in rekel, da ni današnje in ne včerajšnje mladine, da je mladina ena sama... Kaj hujšega. Kar odkrilil je proti Titovi.

Čisto dovolj za razmišljanje o neusmiljenem zaporedju norosti in modrosti. Skušam ostati v okviru meni oprijemljivih dejstev. Vzrokom in dosedanjim sporom med srednješolci in šolskim ministrom se izognem. Vem le, da hodim med množico mladih žarečih in jeznih ljudi, po sredini ulic, ki so sicer še na pločnikih nevarne. Hodim med njimi, ki se niso zbrali nahujskani od bodočih ministrov, temveč iz svoje notranje stiske, ki niso prišli zmerjati politikov, da bi lahko to postali sami, temveč zahtevati od politike, da to postane – tudi po njihovi meri. Transparent Ne žalite danes ljudi, ki vam bodo jutri dajali kruh, je dovolj zgovoren.

Slovenska politika nas že dolgo ni tako vneto prepričevala, da je usmerjena v prihodnost, hkrati pa še nikoli ni bilo toliko nezadovoljnih lastnikov te prihodnosti.

Nimam v mislih le zaključni in vseh drugih izpitov, ampak preprosto dejstvo, da morajo ljudje imeti pravico, vplivati na vse, kar jih zadeva. In šola zadeva šolajoče.

Še preden se bo kakšen strankarski veljak izmislil spolitiziranost tudi dijaškega nezadovoljstva, ga velja prehiteti s priznanjem. Toda le, če sam prizna, da jim je uspelo življenje spolitizirati do mere, ko politika postaja življenje samo.

Kaj o tem mislijo dijaki, so pokazali, kaj delavci, bodo primorani pokazati. Sam pa mislim, da je to nasilje, razčlovečenje in prefinjen odvzem temeljne človekove svobode.

Dijaški revolt sprejemam izključno kot temeljno pravico ljudi do nezadovoljstva, kot pravico, na ulici brzdati politiko, ker se je tudi sama na ulici spočela.

Razumem pa ga, če vprašate mene, kot naraven upor mladih proti novemu nazadnjaštvu, ki je pač v šolskem sistemu najbolj očiten in dolgoročno tudi najbolj nevaren.

Če kdo, potem je zaključnega zrelostnega izpita na tem področju potrebna predvsem nova slovenska politika.

Doro Hvalica

ZA VSAKOGAR...
...ZA SINDIKALNE ZAUPNIKE!

PRIROČNIK, KI GA POTREBUJETE, ČE STE ZAPOSLENI, PA TUDI, ČE ZAPOSLITEV ŠELE IŠČETE...

Več avtorjev

MOJE PRAVICE NA DELOVNEM MESTU

Vsebina
- **Sklenitev in prenehanje delovnega razmerja**
- **Prenehanje potreb po delu delavcev**
- **Pravice (obveznosti in odgovornosti) delavcev**
- **Posebno varstvo žensk, mater, invalidov in starejših delavcev**
- **Varstvo pravic delavcev**
- **Sodno varstvo pravic delavcev**
- **Varstvo pri delu**
- **Pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja**
- **Pravice za primer brezposelnosti**
- **Zdravstveno varstvo**
- **Socialno varstvo**
- **Mesta sindikalno-pravne pomoči**

Brošuro so napisali izvedenci za posamezna področja.
Cena: 90 dinarjev.
Naročite jo lahko pri: ČZP ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, lahko tudi po telefonu št. 310-033, 321-255, 311-956 in 313-942.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost nepreklicno naročam(o) ..... izvod(ov) brošure **MOJE PRAVICE NA DELOVNEM MESTU.** Naročeno pošljite na naslov:

.....
(naziv DO ali priimek in ime naročnika)

Ulica, poštna št., kraj: .....

Ime in priimek podpisnika (pri DO): .....

1. račun bomo plačali v 15 dneh po prejemu
2. knjigo(e) pošljite po povzetju

Žig — Podpis naročnika

* *posameznikom pošiljamo naročene knjige po povzetju*

HOROSKOP

NIHANJA DVOJČKOV

V tem tednu pride do zamenjave v nebesnih znakih, bika zamenjata dvojčka. Že samo ime znaka dvojčka priča o značaju ljudi, rojenih v tem znamenu. Eden takih je bil angleški pisatelj sir Arthur Conan Doyle (rojen 22. maja 1859) »oče« slavnega detektiva Sherlocka Holmesa. Sam Doyle je bil zdravnik, in trdno na tleh (vsaj taki naj bi bili zdravniki), potem pa je opustil zdravniško prakso in se posvetil pisanju. In če lahko rečemo, da so dela in glavni junaki teh del ogledalo pisateljevega značaja, potem lahko čez glavna junaka Sherlocka Holmesa in njegovega zvestega prijatelja dr. Watsona pogledamo v Doylov značaj. Na eni strani je dr. Watson, nekakšen utelešen gentleman starega kova, realen in natančen, ter na drugi Sherlock Holmes, ki ga zanimajo le nenavadna kriminalna dejanja in čudaški kemični poskusi, v trenutkih nedela pa igra violino in se tudi neredko drogira s kokainom, torej je spet v zraku, se pravi »high«.

Še bolj pa Doyle igra na različnost značajev, ko opiše Sherlockovega brata Mycrofta, ko postavi na eno stran tistega, ki se dosledno izogiba vsemu, kar bi mejilo na nered ali odstopalo od utečenih tirnic, ter se giblje večno v istem trikotniku: dom – služba – klub, na drugi strani pa Sherlock nenehno bezlja naokoli v svojih raziskavah in živi v strahotnem neredu med kupi dosjejev in pripomočkov za kemične poskuse, shranja note v vedro za premog, tobak v perzijsko copatko, enega izmed zidov svoje sobe pa uporablja za strelske vaje s revolverjem.

Tudi avtor sam je nihal, ko se je iz zdravnika spremenil v pisatelja, pa kasneje »ubil« svojega junaka in se hotel vrniti k zdravniški praksi in je končno spet oživil Sherlocka in se odpovedal medicini. Zanimivo, tudi njegov dr. Watson je naenkrat odšel z Baker streeta 221 b, kjer sta z Holmesom živela, se oženil in odprl zdravniško prakso, po ženini smrti pa jo opustil in se spet preselil nazaj, čeprav je tudi prej tu in tam skočil iz mirnega zakonskega življenja v svet avantur.

V tem obdobju so bili rojeni še tile biko-dvojčki: ruski car Nikolaj II., anarhist Bakunin, nemški slikar Dürer, filozof Fichte, skladatelj Wagner in inženir Lilienthal, slovenski dramatik Medved, španski kralj filip II., švedski naravoslovec Linne in angež Russel, Pope in Mill ter sedanji papež Poljak Wojtyla (Janez Pavel II.)

Deni

LIPE SVEDER: ZNAMENITOST